Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ

ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ КОМИТЕТИ ВА ХАЛҚ ДЕПУТАТЛАРИ ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

ГАЗЕТА 1928 ЙИЛ 11 ДЕКАБРДАН ЧИҚА БОШЛАГАН. ● № 101 (7842). ● 27 май, 1982 йил ▲ ПАЙШАНБА ● Баҳоси 5 тийин.

УЛУҒ ҚАРДОШЛИК ЖАСОРАТИ РАМЗИ

ТОШКЕНТДА СССР ХАЛҚЛАРИ ДЎСТЛИГИ МОНУМЕНТИНИНГ ТАНТАНАЛИ ОЧИЛИШИ

СССР Халқлари дўстлиги монументи.
А. Кавелин ва В. Казанцев фотоси. (ЎзТАГ).

...Бу камтарин кишилар оғир уруш йилларида 15 болани фарзанд қилиб олдилар. Даҳшатли уруш сабабли етим қолган турли миллат болалари ўзбек хонадонида ота-она меҳридан баҳраманд бўлди. Тошкентлик темирчи Шоаҳмад Шомаҳмудов ва унинг умр йўлдоши Баҳри опа тўғрисида бутун мамлакат билади. Улар ҳақида китоб ёзилиб, қўшиқлар басталанди, фильмлар яратилди. Бу улкан интернационал оиланинг буюк гражданлик ва инсоний жасорати совет халқлари бузилмас дўстлиги ва қардошлигининг рамзи бўлиб қолди. Бу хонадонда ҳар бир бола мана шу меҳрибон аёлни ўз тилида «Она» деб атади. Эндиликда бу буюк жасорат бронза ва гранитда абадийлаштирилди. Темирчи Шомаҳмудов оиласи акс эттирган скульптура композицияси СССР халқлари дўстлиги улуғвор монументининг марказий қисмидир. Монумент Ўзбекистон пойтахтининг Халқлар дўстлиги деб аталувчи майдонида бунёд этилди.

...Тошкентнинг турли томонларига олиб борувчи янги магистраллар шу майдонда кесишади. Ана магистраллардан бири «Тошкентликларга бахт-саодат тилаб белорус халқидан» деган сўзлар ёзиб қўйилган уйлар Чилонзор сари олиб боради. Бу магистраллар тошкентликлар украиналиклар, латишлар, литваликлар, қозоғистонликлар қурган уйлар деб атовчи уй-жой маҳаллаларига олиб боради. Бу уйларни Ўзбекистон пойтахтида ана шу республикаларнинг вакиллари бунёд этганлар. Гранит зиналар майдондан совет халқлари ҳамдўстлиги бунёд этган метро станцияси сари олиб боради.

26 май куни монумент очилишига бағишланиб ўтказилган митингга ўн минглаб тошкентликлар ва шаҳар меҳмонлари — Осиё, Африка ва Лотин Америкаси мамлакатлари VII халқаро кинофестивалининг иштирокчилари келишди.

Митингни Тошкент шаҳар партия комитетининг биринчи секретари У. У. Умаров очди.

СССР давлат гимни янграйди.

Тошкентга қардош республикалар бинокорлари туҳфа этган майдонлардан бирида хаво шарларига ўрнатилган СССР байроқлари, иттифоқдош республикалар байроқлари, совет халқларининг бузилмас бирлигини, ленинча доно миллий сиёсатни, улуғ Ватанимиз — Совет Социалистик Республикалари Иттифоқини шарафловчи транспарантлар кўтарилади.

КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси аъзолигига кандидат, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари Ш. Р. Рашидов давомли гулдурос қарсаклар остида СССР халқлари дўстлиги монументини очади.

...Бронзадан ясалган ҳайкал. Эрталабки қуёш нурларида яраклаб кўзга ташланади. Темирчи, унинг рафиқаси, уларнинг фарзандлари ҳамманинг кўз ўнгида намоён бўлади. Аҳил оила гўё бир дақиқа сукут сақлагандек. Асрлар оша яшайдиган бу дақиқа кишилар қалбида, авлодларимиз қалбида яхши хотира бўлиб қолажак. Ҳайкал узра бешта баланд устун кўтарилган бўлиб уларнинг тепасида халқа ўрнатилган. Халқада иттифоқдош республикаларнинг герблари металлга ўйиб ишланган. Иншоотнинг энг тепасида СССР герби кўзга ташланади.

Монумент авторлари — ҳайкалтарош Д. Рябичев, архитекторлар Л. Адамов, С. Одиловлардир.

РСФСР ва Ўзбекистон ССР халқ рассоми, СССР Давлат мукофотининг лауреати **Д. Б. Рябичев**га сўз берилади.

— СССР халқлари дўстлиги монументини бунёд этишда қатнашишдек юксак шарафга муяссар бўлдим, деди у. Бу ишни бутун ижодий коллектив зўр қувонч билан бажарди. Ҳаммамиз катта масъулиятни англаган ҳолда илҳом билан ишладик. Монумент СССР ташкил этилганлигининг 60 йиллиги нишонланадиган йилда қад кўтарди. Бу ғоят рамзийдир. Шу монументни ташаббускори ўртоқ Ш. Р. Рашидов бўлди.

Ҳайкалтарош болаларга нисбатан муқаддас меҳр-муҳаббатни акс эттирувчи бу монумент гўдаклар образида барча совет кишиларининг тинчликка бўлган интилишини акс эттиради. Мамлакатимиз, замонамизнинг буюк сиёсат ва давлат арбоби Леонид Ильич Брежнев бошчилигидаги жонажон коммунистик партиямиз тинчлик учун тинмай курашмоқда.

Илҳомбахш шеърий сатрлар янграйди — шеърни Ўзбекистон халқ ёзувчиси **Мармуҳсин** ўқийди. «Абадий монумент тўғрисида қисса» шеъри ҳозирги кунимизга аталган бўлиб, совет халқларининг улуғ Ленин васият қилган бузилмас дўстлигини, тинчлик ва бахт-саодатни шарафлайди.

СССР халқ артисти **Л. А. Чурсина** ленинградлик оналар номидан, уруш йилларида машаққатли қамал даҳшатини бошидан кечирган ҳамда буюк ватанпарварлик ва жасорат рамзи бўлиб қолган мазкур шаҳарнинг барча меҳнаткашлари номидан миннатдорчилик туйғуларини изҳор этди. У ҳамма билан биргаликда байрам қувончидан баҳраманд бўлиш учун бу ерга келган Баҳрихон аяга, қалб меҳри билан 15 ўғил ва қизни парвариш қилиб уларга бахтли болалик табассумини қайтаришга муяссар бўлган онага таъзим бажо келтирди.

Рус актёри Совет Ўзбекистони аёлининг улуғворлиги, унинг қалб кўри тўғрисида гапирди. Л. А.

(Давоми 2-бетда)

ХАЛҚЛАР ДЎСТЛИГИ МОНУМЕНТИ

Кеча Тошкентда СССР Халқлари дўстлиги майдонида, В. И. Ленин номидаги муаззам сарой ёнида дўстлик монументи очилди. Бу — меҳнат аҳли улуғ қардошлигининг, совет жамияти мустаҳкам бирлиги ва метиндек жипслигининг ажойиб тимсолидир.

Ш. Р. РАШИДОВ,
Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари

Халқлар дўстлиги,— деб таъкидлади КПСС Марказий Комитети Бош секретари, СССР Олий Совети Президиуми Раиси Л. И. Брежнев,— «Бизнинг бебаҳо мулкимиздир, социализмнинг ҳар бир совет кишиси дилига жуда яқин салмоқли ғалабаларидан биридир».

Инсон ақл-заковати ва қўллари билан ижод қилинган гўзал обида — дўстлик монументи СССР ташкил этилганлигининг 60 йиллиги арафасида, совет кишиларининг Коммунистик қурилишдаги муваффақиятлари айниқса яққол ва жозибадор кўриниб турган бир пайтда очилганлиги шонли воқеадир. 60 йил муқаддам ленинчи коммунистлар партияси раҳбарлигидаги халқларимизнинг иродаси билан барпо этилган эркин, тенг ҳуқуқли миллатлар ва элатларнинг қардошлик иттифоқи уларнинг кучига куч қўшди. Бу иттифоқ ленинча миллий сиёсатнинг буюк бунёдкорлик қудратини амалда билиб олиш имконини берди, совет халқлари бузилмас дўстлиги, қардошлиги ва бирлигининг рамзи бўлиб қолди.

Бу дўстлик ва қардошлик — иқтисодий ва маданий қурилишнинг ҳамма соҳаларидаги, тинчлик ва социал тараққиёт учун курашдаги тарихий ғалабаларимизнинг манбаидир. Бу дўстлик ва қардошлик — барча ва ҳар бир социалистик миллат мислсиз юксалиши ҳамда равнақ топишининг манбаидир.

Бизнинг республикамиз ҳам буннинг ёрқин далили, яққол исботидир, республикамиз эришган ҳамма ажойиб ютуқлар — ватанимиз халқлари дўстлиги ва қардошлигининг мустаҳкам ҳайкалидир.

Совет ҳокимияти йилларида қад кўтарган завод ва фабрикалар, сунъий денгизлар ва азим электр станциялар, обод дарёлар, фан ва маданиятнинг гуркираб ривожланганлиги — ленинчи миллий сиёсатнинг яққол самараларидир. Совет Ўзбекистони ҳамма вақт СССРдаги барча қардош халқлар билан ёнма-ён, мустаҳкам бир сафда борганлиги туфайли ҳам ўтмишдаги қолоқликдан тез юксалиб, ҳар тарафлама ривожланган ва гуллаб-яшнаб турган республикага — шарқдаги энг илғор давлатлардан бирига айлана олди.

Тошкент дўстлик ва қардошлик шаҳри бўлиб қолди. Замонамизнинг буюк арбоби, тинчлик ва социал тараққиёт учун толмас курашчи Леонид Ильич Брежнев бу шаҳар ҳақида шундай деди: «Култепалар ўрнида қайтадан барпо этилган, юксак даражада ривожланган индустрияга ва катта фанга эга бўлган шаҳар, зўр маданият марказларидан бири — ёзувчилар ва кинематографиячиларнинг катта-катта жаҳон анжуманлари ўтказиладиган жой бўлиб қолган Тошкент иттифоқдош республикалар пойтахтлари туркумида СССР халқлари қардошлиги ва дўстлигининг қўл билан яратилган тимсоли бўлиб, шарқ юлдузи бўлиб порлаб турибди».

Совет кишиларининг интернационализми қийин синов дамларида — улуғ Ватан урушининг даҳшатли йилларида алоҳида куч билан намоён бўлди. Қардош жангчилар — барча совет халқлари ва миллатларининг ўғил-қизлари бир сафда ёнма-ён туриб, Ватанимиз озодлиги ва мустақиллигини ҳимоя қилдилар. Ўзбек солдати ҳам бу сафда туриб ҳаёт—мамот жангида қатнашди.

Фашизмга қарши жангу жадалларнинг энг қийин пайтида мўътабар оналар ва мўйсафид оталар йўллаган қуйидаги сўзлар унинг қалбига ўт солувчи даъват ва наказ бўлиб янгради:

«Эй, ўзбек халқининг ҳур ўғлони, эркин қизи!— деб ёзишди улар ўз мактубида. — Сенинг аканг бўлган руснинг уйига ,қардошинг бўлган белорус ва украиннинг уйига герман каллакесари босиб кирди. Лекин руснинг уйи сенинг уйинг, украин ва белоруснинг уйи сенинг уйингдир. Қароқчи акангнинг уйини тортиб олган экан, унинг уйини қайтариб олиб бер — бу сенинг бурчинг, ўзбек жангчиси! Шундай қилгинки, яқин зафар кунларида, келгусида тинч қурилиш кунларида ўзингнинг бахтли оиланг ўртасида фахр билан: «Ватан урушининг даҳшатли кунларида ўз Ватанини ҳалокат ва талон-торождан сақлаб қолганлар қаторида мен ҳам бор эдим», — деб айта оладиган бўл!

Фарғона областидан борган солдат Қаюм Раҳмонов шу мактубга жавоб бергандек ўз ҳис-туйғуларини бундай изҳор этди: «Ҳаёт —Ватан дегани. Ватан — менинг оилам, қишлоғим, менинг бутун Советлар мамлакатимдир. Душман жонажон юртимнинг бир қаричини тортиб олар экан, у менинг танамдан бир парчасини юлиб олгандек бўлади. Фашистлар Советлар мамлакатига бостириб кирганида Фарғона водийси ларзага келганини сездим. Пок ўзбек юраги жўш уриб турган ҳар бир киши ўзига ўзи шундай деди: «Олға бор, ёвни тўхтат, ўз уйингни, оилангни ҳимоя қил». Мана, мен Ленинградга йўл олдим: Москва бўлмаса, Ленинград бўлмаса, Совет Россияси бўлмаса эркин Ўзбекистон ҳам бўлмайди!...»

Ўзбекистонлик солдатлар ўз халқининг наказини шараф билан бажардилар, улар бир томчи қон қолгунча жанг қилдилар. Уларнинг мағрур номи, уларнинг ўлмас жасорати улуғ ғалабамизнинг шонли солномасига мардлик жасорати ва улуғ Ленин байроғига садоқат,— ватанпарварлик ва социалистик интернационализм жасорати сифатида абадий ёзиб қўйилган. Ўзбекистонликлардан 280 киши Совет Иттифоқи Қаҳрамони деган юксак номга сазовор бўлган, республикамизда туғилиб, тарбия топган 32 солдат Шуҳрат орденларининг тўла кавалеридир. Ўзбекистоннинг 120 минг жангчиси ўз уйларига орденлар ва жанговар медаллар тақиб қайтдилар.

Республика меҳнаткашлари фронтда ҳам, мамлакат ичкарисида ҳам улуғ ғалабага замин яратдилар.

Ўзбекистон миллион-миллион совет кишиларини қабул қилди. Мамлакатнинг ғарбий районларидан республикага кўчириб келтирилган 100 дан ортиқ йирик саноат корхонаси фронт учун жуда қисқа муддатда маҳсулот бера бошлади. Ҳарбий техника ва кийим-кечак, пахта, дон, гўшт, сабзавот ва мева ортилган эшелонлар Қизил Армия эҳтиёжлари учун кечаю-кундуз фронтга жўнатилиб турди. Бу ишларнинг ҳаммасини мамлакат ичкарисида қолган аёллар, қариялар ва ўспиринлар қилишди.

Бу ажойиб жасорат — интернационализм жасорати бўлди. Ватан ҳам буни унутмади. КПСС Марказий Комитети Бош секретари, СССР Олий Совети Президиуми Раиси, ҳаммамиз учун Азиз ва севикли Леонид Ильич Брежнев бу ҳақда самимий сўзлар айтди. У Тошкентда сўзлаган нутқида бундай деб таъкидлади: «Туғилиб ўсган жойларини, ўз фабрика ва заводларини, ўз далаларини шафқатсиз уруш вақтида вақтинча ташлаб кетишга мажбур бўлган миллионларча хотин-қизлар ва болаларга, кекса оталаримиз ва оналаримизга ўзбек халқи қон қардошдек ўз уйларининг эшикларини кенг очиб қўйганлигини, уларни бағрига олиб, тирикчилик қилишларига кўмаклашганлигини ҳам барча совет кишилари яхши эсда тутадилар. Буни унутиш асло мумкин эмас, ўртоқлар».

Эшелонлар Ўзбекистонга кечаю кундуз келиб турди, вагонларда очлар ва ярадорлар, етим қолган болалар бор эди. Уларни ўт ичидан, даҳшатли бомбардимонлар остидан олиб чиқишган эди, совет кишилари уларни Ленинград қамалидан олиб чиққан эдилар. Уларни Ўзбекистонга юбориб, уларнинг ҳаёти ва соғлиғини республикага ишонган эдилар.

Кўчириб келтирилган ёлғиз болаларни асраб олиш тўғрисида Тошкент аёллари қилган даъватига кўра оммавий ҳаракат бошланди. Уруш йилларида республиканинг ҳамма шаҳар ва посёлкалари, қишлоқлари, маҳаллалари ва оилалари шу ҳаракатга қўшилди, натижада бу ҳаракат умумхалқ оммавий ҳаракатига айланиб кетди. Ўзбек оилалари Москва ва Ленинграддан, Смоленск ва Минскдан, Кишинёв ва Харьковдан, Новороссийскдан, Донецк ва Вильнюсдан, Варшава, Краков ва бошқа кўпгина шаҳарлардан келтирилган юз минглаб етим болаларни ўз хонадонларига қабул қилиб олиб, худди ўз фарзандларидек саховатли оналик меҳр-муҳаббати билан парвариш қила бошладилар.

Тошкентлик темирчи Шоаҳмад Шомаҳмудов билан унинг рафиқаси Баҳри Акрамова бу олижаноб жасоратда биринчилар қаторида бўлишди. Бу оила турли миллатларга мансуб 15 болани асраб олиб, тарбиялади. Шомаҳмудов билан Акрамованинг номлари ҳозир бутун мамлакатга машҳур, совет кишилари ғоят юксак олижаноблиги ва қалби дарёлигининг рамзи, социалистик миллатлар жонажон, қариндош-уруғчилик алоқаси ва қардошлигининг шонли тимсоли бўлиб қолди.

Уларнинг жасорати кеча очилган дўстлик монументида гавдалантирилган. Бу ажойиб асар обидада минг-минглаб ўзбек оилаларининг жасорати умумлашма шаклда ифодаланган.

Фронтдан қайтиб келган инвалид каттақўрғонлик Ҳамид Самадов уруш гирдоби республикамизга ташлаган ўн уч болани омон сақлаб қолди. Тошкент область Орджоникидзе районидаги оддий ўзбек аёли Баҳрихон Аширхўжаева уруш йилларида уй-жойи ва ота-онасидан маҳрум бўлган ўн уч болани олиб, ўз хонадонига келтириб, тарбиялаб вояга етказди. Самарқанд областидан колхозчи аёл Фотима Қосимова ўн болани бағрига олиб, олижаноб оналик меҳри билан парвариш қилди. Бундай мисоллар жуда кўп.

Бу инсонларнинг ажойиб, қаҳрамонона турмуши ҳақида, оғир уруш йилларида совет кишиларининг бутун бир авлодини Ватан учун, ҳаёт ва келажак учун сақлаб қолган Ўзбекистон халқининг буюк интернационал жасорати ҳақида, ўзбекистонлик оналарнинг меҳрибонлиги ва қалб саховати тўғрисида қўшиқлар тўқилган, ажойиб китоблар ёзилган. Бу қўшиқ ва китоблар воқеаларнинг қайноқ изидан бориб, шу ажойиб жасорат рўёбга чиқаётган пайтда яратилди ва одамларни янги-янги олий ҳимматли зафарларга руҳлантирди. Ғафур Ғуломнинг «Сен етим эмассан» шеъри, Ҳамид Олимжоннинг «Роксананинг кўз ёшлари» достони энди классик асарлар бўлиб қолди. Бундай асарлар ҳозирги даврда ҳам яратилмоқда. Бу китоблар — қаҳрамон халққа, интернационалист халққа ҳурмат бажоси, халқ хотирасининг сўзда ифодаланишидир. Улар орасида Раҳмат Файзийнинг СССР халқлари кўпгина тилларига ва анчагина чет тилларга таржима қилинган машҳур «Ҳазрати инсон» романи, Григорий Марьяновскийнинг ҳаяжонли «Тақдирлар китоби», бошқа кўпдан-кўп романлар ва қиссалар, шеърлар ва достонлар бор. Миннатдор авлодларимиз Ўзбекистон меҳнаткашларининг олижаноб жасоратини бундан буён ҳам шарафлайверади.

Дўстлик монументи ўзбек халқининг жасоратини санъаткор бронза воситасида гавдалантирган совет халқлари дўстлиги ва қардошлигининг ғоят зўр маъноли ажойиб тимсоли тарзида абадийлаштиради. Бу — Ўзбекистон оналари улуғлиги ва саҳий қалбига қўйилган монументдир, шонли ғалабамизга қўйилган яна бир ёдгорликдир.

Дўстлик монументини тантанали очиш маросимида чет эллик меҳмонлар — VII Тошкент кинофестивалининг қатнашчилари, Осиё, Африка ва Лотин Америкаси мамлакатлари тараққийпарвар, демократик кино санъатининг атоқли намояндалари, ўз ижодини тинчлик учун, социал ва миллий озодлик учун курашга бағишлаган кишилар қатнашганликлари халқлар дўстлигининг кучи ва улуғлигини ифодалайди.

Бу кишиларнинг ҳаммалари халқлар тинчлиги, социал тараққиёти ва озодлиги учун кураш идеаллари туфайли бирлашганлар.

Ишлаб чиқариш ва маданиятнинг барча соҳаларида турли миллат ва элатларга мансуб кишиларнинг мустаҳкам дўстлиги, яқин жипслиги, узвий бирлиги — социалистик тузумимизнинг бош ғалабасидир, социалистик жамиятимизнинг бебаҳо бойлигидир. Қардошлик ҳаётбахш қуёш нурлари каби бутун мамлакатимизнинг, ҳар бир республиканинг, ҳар бир совет кишисининг турмушини ёритиб турибди.

Дўстлик монументи ҳам халқлар қардошлигига, мангу барҳаёт улуғ Ленин ишига садоқатнинг яна бир нишонасидир.

Дўстлик монументи СССР халқлари қардошлиги кучини, социалистик ватанимиздаги барча миллат ва элатлар ягона оиласи улуғ туйғусини ҳамиша гавдалантириб ва эслатиб туради. У ҳамиша янги жамият бунёд этишда, тинчлик ва социал тараққиёт учун курашда кўп миллатли совет халқи ғалабалари ва муваффақиятларининг битмас-туганмас чашмаси тимсоли бўлиб тураверади.

ЎРТОҚ Л. И. БРЕЖНЕВГА МУКОФОТ ТОПШИРИЛДИ

КПСС Марказий Комитети Сиёсий Бюроси аъзоси, Украина Компартияси Марказий Комитети биринчи секретари В. В. Шчербицкий, КПСС Марказий Комитети Бош Секретари, СССР Олий Совети Президиуми Раиси Л. И. Брежневга «Киев шаҳрининг 1500 йиллиги эсдалиги» медалини топширди. Ўртоқ Л. И. Брежнев Совет Украинаси пойтахтини иқтисодий ва социал-маданий жиҳатдан ривожлантиришга жуда катта ҳисса қўшганлиги ва Улуғ Ватан уруши даврида шаҳарни немис-фашист босқинчилардан озод қилишда шахсан қатнашганлиги, бунда мардлик ва қаҳрамонлик кўрсатганлиги учун шу медаль билан мукофотланди.

В. В. Шчербицкий шаҳар коммунистлари, барча меҳнаткашларининг, хоҳиш-иродасини ифодалаб Киев шаҳар партия комитети, халқ депутатлари шаҳар ижроия комитети Леонид Ильич Брежневга «Киев шаҳрининг фахрий граждани» унвонини берганлигини маълум қилди.

Л. И. Брежнев мукофот учун ва юксак шараф билдирилганлиги учун астойдил миннатдорчилик изҳор қилди. Киевнинг 1500 йиллик юбилейи, деб таъкидлади у, мамлакатнинг ижтимоий-сиёсий ва маданий ҳаётидаги шонли воқеадир. Бизнинг кўп миллатли давлатимиз тарихига, социализм ва коммунизм қурилиши тарихига олтин саҳифалар ёзган қаҳрамон шаҳарнинг эришган ажойиб муваффақиятлари билан барча совет кишилари фахрланадилар.

Мукофотни топшириш вақтида Ю. В. Андропов, М. С. Горбачев, В. В. Гришин, А. А. Громико, А. П. Кириленко, Д. А. Кунаев, А. Я. Пельше, Г. В. Романов, Н. А. Тихонов, Д. Ф. Устинов, К. У. Черненко, Г. А. Алиев, П. Н. Демичев, В. И. Долгих, Т. О. Киселев, В. В. Кузнецов, Б. Н. Пономарев, Ш. Р. Рашидов, М. С. Соломенцев, Э. А. Шеварднадзе, И. В. Капитонов, М. В. Зимянин, К. В. Русаков ўртоқлар ҳозир бўлдилар. Улар Леонид Ильич Брежневни мукофот билан сидқидилдан табрикладилар ва унга сиҳат-саломатлик, бахт-саодат, улуғ социалистик ватанимизнинг шон-шуҳрати йўлидаги, коммунизм ва ер юзида тинчлик йўлидаги толмас ва олижаноб ишида янги-янги муваффақиятлар тиладилар.

(ТАСС).

СОВЕТ-АВСТРИЯ МУЗОКАРАЛАРИ

26 май куни Кремлда КПСС Марказий Комитети Бош секретари, СССР Олий Совети Президиуми Раиси Л. И. Брежневнинг СССР Олий Совети Президиуми таклифига биноан расмий визит билан Совет Иттифоқига келган Австрия республикасининг федерал президенти доктор Р. Кирхшлегер билан музокаралари бўлиб ўтди.

Музокараларда Совет томонидан — КПСС Марказий Комитети Сиёсий Бюросининг аъзоси, СССР Министрлар Советининг раиси Н. А. Тихонов, КПСС Марказий Комитети Сиёсий Бюросининг аъзоси, СССР Ташқи ишлар министри А. А. Громико; Австрия томонидан Ташқи ишлар федерал министри В. Пар, савдо, ҳунармандчилик ва саноат федерал министри И. Старибахер қатнашдилар.

Музокаралар чоғида икки томонлама муносабатларнинг аҳволи ва истиқболлари, шунингдек дунёдаги ҳозирги аҳволни белгиловчи энг актуал масалалар кўриб чиқилди.

Л. И. Брежнев Совет Иттифоқи билан Австриянинг муносабатлари чинакам яхши қўшничилик характерида бўлиб, муттасил ривожланиб бораётганини уқтириб ўтди. Ўзаро ҳурмат ва ишонч бир-бирининг ҳаққоний ҳуқуқлари ва манфаатларини лозим даражада ҳисобга олиш руҳи билан суғорилган совет-австрия ҳамкорлиги Европа қитъасининг турмушида муҳим омил бўлиб қолди.

Австрия, деди Р. Кирхшлегер, Совет Иттифоқи билан амалий ўзаро манфаатли муносабатларни юксак баҳолайди, бу муносабатлар амалда турли ижтимоий тузумдаги давлатлар ҳамкорлигининг яхши намунасидир.

Совет-Австрия муносабатларидаги яхши сиёсий иқлим жуда хилма-хил соҳалардаги ўзаро амалий алоқаларга ҳам яхши таъсир қилаётганлиги қайд этиб ўтилди. 1990 йилгача бўлган даврга мўлжалланган узоқ муддатли программа асосида муваффақиятли ривожланаётган иқтисодий ҳамкорликда салмоқли даражага эришилди. СССР билан Австрия савдо-иқтисодий алоқаларининг суръатлари ва самарадорлигини бундан буён ҳам оширишга, шу алоқаларнинг формаларини такомиллаштиришга азму қарор берганлар.

Халқаро проблемаларни муҳокама қилиш чоғида Л. И. Брежнев билан Р. Кирхшлегер иккала томоннинг тинчликни мустаҳкамлаш, кескинликни юмшатишни сақлаб қолиш, қуролланиш пойгасини жиловлаш хусусидаги масалаларда қарашлари бир-бирига мослиги ёки яқинлигини қайд этдилар.

Л. И. Брежнев СССРнинг қуролланиш пойгасини, аввало ядровий қуролланиш пойгасини тўхтатиш хусусида яқинда баён этган таклифларига Австрия томонининг эътиборини жалб қилди. Совет Иттифоқи халқаро воқеаларнинг ривожини кескинликни юмшатиш ва тинч ҳамкорлик йўлига қайтариш учун қўлидан келган ҳамма ишни қилади, деб таъкидлади у. СССР Европадаги ядро қуролларини чеклаш тўғрисидаги Совет-Америка музокараларида ҳеч кимнинг манфаатларига путур етказмайдиган ҳалол, адолатли битимга эришишга ҳаракат қилмоқда. Стратегик қуролларни чеклаш ва қисқартириш тўғрисидаги музокараларга ҳам шу гап тааллуқлидир.

Р. Кирхшлегер Совет томонининг АҚШ билан юксак даражадаги мулоқотга тайёрлигини табриклади.

Иккала томоннинг Европада хавфсизлик ва ҳамкорликка бағишланиб Хельсинкида ўтказилган кенгашда бошланган жараённи давом эттиришга бутун чоралар билан кўмаклашиш ниятида эканлиги тасдиқланди. Л. И. Брежнев билан Р. Кирхшлегер Мадрид учрашувининг натижадор тугашига, шу жумладан Европада ишонч ва хавфсизликни мустаҳкамлаш тадбирларига ва қуролсизланишга бағишланган конференция чақириш тўғрисида қарор қабул қилинишига умид билдирдилар.

Музокаралар дўстона ва амалий вазиятда ўтди.

(ТАСС).

ВАТАННИНГ МУКОФОТИ

Киев шаҳрининг мамлакатимиз халқлари қардошларча дўстлигини мустаҳкамлашдаги катта хизматларини, шаҳар меҳнаткашларининг хўжалик ва маданий қурилишда эришган муваффақиятларини тақдирлаб ва асос солинганига 1500 йил тўлиши муносабати билан СССР Олий Совети Президиуми Киев шаҳрини Халқлар Дўстлиги ордени билан мукофотлади. (ТАСС).

ДЎСТОНА ВАЗИЯТДА

СССР Олий Советининг Президиуми 26 май куни Катта Кремль саройида Австрия республикасининг федерал президенти Р. Кирхшлегер шарафига зиёфат берди.

Президентнинг сафарида ҳамроҳ бўлиб келган Австрия давлат арбоблари у билан бирга бўлдилар.

Совет томонидан зиёфатда Л. И. Брежнев, Н. А. Тихонов, А. А. Громико, П. Н. Демичев, В. В. Кузнецов, СССР Олий Совети Президиуми ва СССР Министрлар Советлари раисларининг ўринбосарлари, СССР Министрлари, СССР Давлат комитетларининг раислари, бошқа расмий кишилар ҳозир бўлдилар.

КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари, СССР Олий Совети Президиумининг Раиси Л. И. Брежнев зиёфатда нутқ сўзлади.

Л. И. БРЕЖНЕВ нутқи

Муҳтарам федерал президент жаноблари!

Муҳтарам Австриялик меҳмонлар!

Ўртоқлар!

Президент жаноблари, Сизни, дўст Австрия республикасидан Совет Иттифоқига келган барча вакилларни чин кўнгилдан табриклайман.

Совет Иттифоқи билан Австрия раҳбарларининг мунтазам сиёсий алоқалари иккала томон учун зарурат бўлиб қолганлиги бизни қувонтиради. Ҳар бир учрашувда бизнинг бир-биримизга айтадиган гапларимиз бор, келгуси учун шартлашиб оладиган аҳдларимиз бор.

(Давоми 2-бетда).

ДЎСТОНА ВАЗИЯТДА

(Боши 1-бетда)

Бугун биз сиёсий, савдо-иқтисодий ва бошқа соҳалардаги совет-австрия ҳамкорлиги иккала томонга фойда келтирадиган тарзда узлуксиз, самарали ривожланиб бормоқда, деган якдил бир фикрни изҳор этдик.

Биз ишларни тенг ҳуқуқли, ҳалол шериклардек олиб бораяпмиз. Мамлакатларимиз ўртасидаги муносабатларга ишонч, ҳамжиҳатликка астойдил интилиш, ўзаро ҳурмат руҳи сингиб кетган. Хуллас биз яхши қўшни бўлиб яшаяпмиз.

Ўз-ўзидан равшанки, совет-австрия муносабатларини бирон-бир проблемалардан холи деб кўрсатиш нотўғри бўлур эди. Проблемалар бор ва бундан кейин ҳам бўлаверади. Аммо улар одатда амалий руҳда ҳал этилади. Бу эса эришилган натижа билан қаноатланиб қолмасликка, ўзаро ҳаракат соҳасини кенгайтиришга ёрдам беради. Натижада халқларимизнинг манфаатларигина эмас, шу билан бирга анча кенг умумевропа манфаатлари ҳам ютиб чиқмоқда.

Вақтинчалик тебранишлар таъсир қилмайдиган, барқарор совет-австрия ҳамкорлиги Европадаги тинчликнинг сезиларли омили бўлиб қолди. Бинобарин, бу ўринда 1955 йилги давлат шартномасини эсламасдан ўтиб бўлмайди.

Ўша тарихий хужжат имзоланаётган пайтда Австрия бошига турли-туман кулфатлар тушиши ҳақида ваъз хонлик қилган пайғамбарлар кўп бўлган эди.

Масалан, нисбатан кичик мамлакат иттифоқчиларсиз ва ҳомийларсиз кун кўра олмайди, деб чўчитган эдилар.

Аммо тарих бошқача ҳукм чиқарди. Австриянинг доимий бетарафлик сиёсатига содиқлиги унинг дунёдаги мавқеини асло заифлаштирмади, балки, аксинча, мустаҳкамлади. Австрия халқаро ишларда актив мустақил роль ўйнаш имкониятини олди. Бу эса ҳозир ва келгусида афзалликлар беради.

Президент жаноблари, тинчликни мустаҳкамлаш, «Хельсинки руҳи»ни сақлаб қолиш, шарқ билан ғарб ўртасидаги мулоқотни давом эттириш учун Австрия республикаси, шахсан сиз, федерал канцлер Крайский зўр ғайрат билан куч сарфлаётганликларингизни Совет Иттифоқида биладилар ва қадрлайдилар.

Ҳозир қалтис вазият вужудга келмоқда. Қуролланиш пойгаси жадаллашиб бормоқда. Ғамлаб олинган ҳарбий потенциаллар бутун еримизни куйдириб ташлаш учун бемалол етарлидир. Бу йўлда қўйилган ҳар бир янги қадам тинчлик учун хавф-хатарни кўпайтирмоқда. Бироқ, ғарбда ҳарбий устунликка эришиш йўлида қурол-яроғларни йўқ қилиб ташлаш билан шуғулланиш ўрнига одамларни йўқ қилиб ташлайдиган янги қуролларни тоғ-тоғ қилиб уйишга тайёр турган кучлар бор. Мана шундай шароитда тинч ҳамкорлик практикаси айниқса алоҳида аҳамият касб этмоқда.

Тез орада Нью-Йоркда БМТ Бош ассамблеясининг қуролсизланишга бағишланган иккинчи махсус сессияси иш бошлайди. Очиқ-ойдин қилиб айта оламанки, Совет Иттифоқи бу конференциянинг муваффақиятига сўз билан ҳам, иш билан ҳам имкони борича кўпроқ кўмаклашади.

Совет Иттифоқи урушнинг ядровий воситаларини чеклаш ва тугатиш учун изчиллик билан ҳаракат қилиб келмоқда. Бизнинг янги таклифларимиз шу проблемалар юзасидан самарали музокаралар ўтказиш учун янада қулай имкониятлар яратади, деб ўйлайман.

Биз ядровий қуролсизланишга асосий эътибор бериб, айни вақтда қурол-яроғларнинг ҳар қандай турлари ва системаларини чеклаш ҳамда қисқартириш тўғрисида музокаралар олиб боришга ва бир битимга келишга ҳам тайёрмиз. Бу соҳада принцип фақат битта — томонларнинг тенглиги ва баббаравар ҳавфсизлигидан иборат бўлиши мумкинлиги ўз-ўзидан равшан.

Биз алоқалар, музокаралар ва учрашувларнинг, шу жумладан энг юксак даражадаги учрашувларнинг ҳам эътиқодли тарафдорларимиз. Ғарб давлатларининг ҳам бундан манфаатдорлиги оз эмас, деб ўйлайман. Аммо бизнинг биргаликдаги ишимиз кўнгилдаги натижаларни бериши учун, салмоқли сиёсат юритиш, бир томонлама ёндашишга берилмаслик, балки мувозанатли қарорларга келиш йўлини излаш лозим.

Гапимнинг охирида шуни таъкидлаб ўтмоқчиман: ҳозир дунё бошидан кечираётган ташвишларни сергаклик билан англаган ҳолда биз айни вақтда умидсизлик кайфиятларига берилмаймиз. Дунёдаги ҳозирги вазиятни яхши томонга буриш, уруш хавфини даф қилиш мумкин.

Бизнинг президент жаноблари билан учрашувимиз совет иттифоқи билан Австрия бундан буён ҳам дўстлик ва яхши қўшничилик йўлини изчиллик билан ўтказишга азму қарор берганликларини тасдиқлаб турибди.

Тинчликни мустаҳкамлаш ва амалий халқаро ҳамкорликни ривожлантириш масалаларида бизнинг мамлакатимиз билан Австрия республикаси ўртасида иноқлик ҳукм сураверишига ишонаман.

Федерал президент жаноблари ва унинг рафиқаси соғлиғи учун;

Австриялик барча меҳмонларимизнинг соғлиғи учун;

Совет Иттифоқи билан Австрия республикаси ўртасидаги дўстона муносабатларни янада ривожлантириш учун;

Бутун дунёда тинчлик учун! — қадаҳ кўтаришни таклиф қиламан.

• • •

Р. Кирхшлегер жавоб нутқи сўзлади.

Р. КИРХШЛЕГЕР нутқи

Муҳтарам СССР Олий Совети Президиумининг Раиси жаноблари!

Раис жаноблари, Венада АҚШнинг собиқ президенти Жимми Картер билан учрашувингиз вақтида шахсан ўзингиз Австрия шаънига самимий сўзлар айтиб, Совет Иттифоқига расмий визит билан келишга лутфан қилган таклифингиз учун Сизга ва СССР Олий Совети Президиумига миннатдорчилик билдираман. Бу расмий визитнинг сиёсий аҳамиятини англаб, мазкур таклифдан бажонидил фойдаландим.

Бизга бу ерда кўрсатилган ва биз бу ерда азиз меҳмонлар эканлигимиз тўғрисида яхши таассурот қолдирадиган зўр иззат-икром учун рафиқам ва ҳамроҳларим номидан ҳам миннатдорчилик билдираман. Шу байрамона дастурхон атрофида ҳозир бўлган кишиларгагина эмас, Совет Иттифоқининг халқларига ҳам шахсан ўз номимдан ва Австрия халқи номидан дўстона ва чуқур ҳурматга тўла салом топшириш учун ҳам шу мавруддан фойдаланишга ижозат бергайсиз. Ниҳоят, СССР Олий Совети Президиумининг Раиси жаноблари, Сиз ҳозиргина менинг номимга айтган табрик сўзлари учун ҳам сизга астойдил миннатдорчилик билдираман.

Халқаро вазият ҳозир мураккаб. Мутлақо табиийки, биз бунинг сабаблари тўғрисида қисман умумий, қисман турлича фикрларга эгамиз. Шундай пайтда амалий руҳ ва ўзаро ҳурмат билан суғорилган фикрлашувлар мен учун жуда муҳимдир. Шу сабабли мен ҳозирги расмий музокараларимизни ҳам юксак баҳолайман. Бу ерда ҳам, мана шундай тантанали фурсатдан фойдаланиб, Австрия сиёсатининг баъзи бир принципларини баён этиб беришимга рухсат этгайсизлар.

Австрия республикаси ҳамма соҳаларда амалий тинчлик, барқарорлик ва кескинликни юмшатиш сиёсатини ўтказишга азму қарор берган. Мустақил ва демократик Австрияни қайта тиклаш тўғрисидаги 1955 йил 15 май давлат шартномаси (бу шартномани тузишда Совет Иттифоқи фаол иштирок этди); конституцияда мустаҳкамлаб қўйилган ҳамда халқаро миқёсда эътироф этилган. Австриянинг ташқаридан мустақиллигини ва унинг территорияси дахлсизлигини таъминлаш мақсадларига хизмат қиладиган доимий бетарафлиги эълон қилинганлиги, бизнинг бирлашган миллатлар ташкилотига аъзо эканлигимиз ва бизнинг ички ижтимоий тузумимиз — биз содиқ бўлган плюралистик демократия шу сиёсатнинг асосларидир.

Бизнинг бу сиёсатимиз давлатлар халқаро ҳамжамиятининг ишончига сазовор эканлигини зўр мамнуният билан қайд эта оламиз. Бизнинг давлатлараро муносабатларимиз бундан буён ҳам давлатимиз ҳаётининг шу негизларига содиқлигимиз асосида очиқ-равшан ва ишончга сазовор бўлган сиёсат ўтказишни мўлжаллай беради.

Олий Совет Президиумининг Раиси жаноблари!

Тинчлик бўлинмасдир. Ер юзида тинчликни сақлаш учун масъулият фақат буюк давлатларнинг зиммасига тушмайди. Ўртача ва кичик давлатлар ҳам шу масъулиятга шерикдирлар. Австрия тинчлик манфаатлари йўлида дунёдаги идеологик ва бошқа зиддиятлардан қатъий назар кескинликни камайтиришга ҳамда халқлар ва одамларнинг алоқа боғлашига кўмаклашиш учун куч-ғайрат сарфламоқда.

Планетамиздаги давлатлар, халқлар ва маданиятларнинг хилма-хиллигини эътиборга олганда ялпи тинч тартиб фақат плюралистик бўлиши, яъни шу дунёдаги давлатлар ва барча кишилар ўртасидаги муносабатларда сабр-тоқатга асосланган ва ҳаммамизнинг зиммамизга масъулият юклайдиган тинч тартиб бўлиши мумкинлигига аминман. Бу тинч тартиб мустаҳкам бўлиши учун у адолат асосига қурилиши керак. Ўзингга эп билмаган нарсани бировга ҳам раво кўрма, деган одамлар ўртасидаги муносабатларда қабул қилинган азалий принцип давлатлар ўртасидаги муносабатларга ҳам тааллуқли бўлиши керак.

Бирлашган миллатлар ташкилоти бизнинг халқаро сиёсатимизда жуда муҳим ўрин олади. Актив бетарафлик руҳида иш кўраётган Австрия БМТ доирасида, жумладан, бетараф давлатнинг амалга ошириши кўпинча осонроқ бўлган холис хизмат қилиш йўли билан халқаро проблемаларни ҳал этишга имкони борича кўпроқ ҳисса қўшишга интилмоқда. Ҳозир ҳукуматлар ўртасида иккита вазифа: танглик манбаларини тугатиш ва қуролсизланиш соҳасида ҳарбий мувозанатни сақлаб қолиш зарурлигини эътиборга оладиган ва шу тариқа халқаро ҳавфсизликни мустаҳкамлайдиган самарали қадамлар қўйиш билан боғлиқ бўлган қурол-яроғлар устидан контроллик қилиш вазифалари алоҳида актуал бўлиб турибди. Бунга энг кўп миқдордаги қурол-яроққа эга бўлган давлатлар энг катта ҳисса қўшишлари керак. Аммо биронта мамлакат бу жараёндан четда туриши мумкин эмас.

Халқаро ҳуқуқнинг ҳамма қоидаларига қаттиқ риоя этиш, жумладан, давлатлараро муносабатларда куч ишлатишдан ва куч билан дўқ қилишдан воз кечиш жуда катта зарурат эканлигига ишончим комил. Бундай қилиниши ҳозирги халқаро танглик манбаларини тугатишга ва янги танглик манбаларининг олдини олишга кўмаклашган бўлур эди.

Аввал бошданоқ Австрия — кўпинча Европада хавфсизлик ва ҳамкорликка бағишланган кенгашда қатнашган бошқа бетараф ва қўшилмаган давлатлар билан мустаҳкам ҳамкорлик шу кенгашнинг муваффақиятига актив кўмаклашди. Мадрид учрашуви шу йилнинг ноябрида ўз ишини давом эттиради. Австрия томонининг фикрича, бу учрашув мазмундор ва мувозанатли якунловчи ҳужжат қабул қилиш орқали кескинликни юмшатиш сиёсатига янги омил бериши керак. Бетараф ва қўшилмаган мамлакатларнинг лойиҳаси, менинг назаримда, бундай ҳужжат учун яхши асос бўлади. Мадрид учрашувининг сўнгги даврасини оз бўлмаса мағлубият ёқасига келтириб қўяёзган вазиятларни ўзгартириш устида яхши муҳитда ишлаш ҳам зарур деб ўйлаймиз.

Хельсинкида қабул қилинган якунловчи актнинг ҳамма принципларига ва қоидаларига сиёсий, иқтисодий ва бошқа соҳаларда амал қилиш шу кенгашда қатнашган барча давлатларнинг ҳақиқий манфаатларига мос бўлиб тушади, мен одамлар ўртасидаги алоқаларни ва ўша актда ёзиб қўйилган инсон ҳуқуқлари ва асосий эркинликларининг универсал аҳамиятини ҳам шу соҳалар жумласига қўшаман.

СССР Олий Совети Президиумининг Раиси жаноблари!

Биз, австрияликлар, Австрия давлат шартномаси имзоланган вақтдан бери, яъни 27 йил мобайнида австрия — Совет муносабатлари иқтисодий, маданий ва сиёсий соҳаларда бахтиёр тарзда таркиб топаётганлигидан мамнуният ҳисларига тўлиб-тошмоқдамиз. Бу муносабатлар ўзаро ишончнинг салмоқли пойдеворига қурилмоқда. Ишонч эса ижтимоий системаларнинг турлича бўлишига қарамай, иккала давлатимиз ўртасидаги муносабатларни дўстлик ва иккала давлатнинг ўзаро мамнунлиги руҳида ривожлантириш имкониятини бермоқда. Раис жаноблари, Сиз КПСС XXVI съездида, 1981 йил 23 февралда сўзлаган нутқингизда Совет Иттифоқининг Австрия билан муносабатлари муваффақиятли ривожланаётганини табриклаганингизни австриядагилар мамнуният билан қайд этмоқдалар.

СССР Министрлар Советининг раиси Н. А. Тихонов Совет Иттифоқи Министрлар Советининг раиси сифатида чет элга қилган биринчи сафарини Австриядан бошлаганини ҳам биз алоҳида мамнуният билан қайд этамиз. Аминманки, Австрия экономикаси ҳам конкрет ҳамкорлик қилиш йўли билан катта Совет бозоридаги иштирокини янада кўпроқ кенгайтира олади ва шу тариқа муваффақиятли амалга оширилаётган кооперацияда намуна кўрсатибгина қолмай, шу билан бирга иккала давлатимиз ўртасидаги тўлов балансида Австриянинг камоматини камайтира олади ҳам.

Раис жаноблари, шу йилларнинг ҳаммаси мобайнида австрия — совет муносабатлари турли ижтимоий системалар доирасидан чиқадиган фойдали ҳамкорликнинг яхши намунаси бўлиб келди ва келгусида ҳам албатта шундай бўлиб қолади, деган фикримга қўшилишингизга ишонаман.

Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи Олий Совети Президиумининг Раиси жаноби олийларининг соғлиғи учун, муҳтарама Брежнева хонимнинг соғлиғи учун, Совет Иттифоқи халқларининг бахтли келажаги учун, шунингдек Европада барқарорлик ва тинчлик шароитида дўст австрия — совет муносабатларининг янада ривожланиши ва равнақ топиши учун қадаҳ кўтараман.

• • •

Л. И. Брежнев ва Р. Кирхшлегерининг нутқлари зўр эътибор билан тингланди ва давомли қарсаклар билан кутиб олинди.

Зиёфат дўстона вазиятда ўтди.

(ТАСС).

Суратда: Тошкент кинофестивали қатнашчилари ва меҳмонлари Баҳрихон Акрамова билан суҳбатлашмоқдалар.

А. Кавелин ва В. Казанцев фотоси. (ЎзТАГ).

УЛУҒ ҚАРДОШЛИК ЖАСОРАТИ РАМЗИ

(Давоми. Боши 1-бетда).

Чурсина уруш сабабли етим қолган гўдакларга бошпана бериб ўз ризқини баҳам кўрган Тошкент халқлар дўстлиги рамзи бўлиб қолганлигини таъкидлади. Бу қалб саховати уч қитъа прогрессив кино санъатининг намояндалари бу ерга тўпланиб халқаро кинофестиваль ўтаётган ҳозирги пайтда ҳам сезилмоқда. Тошкент уларнинг ҳаммасини ер юзида тинчлик учун, халқлар ўртасида ўзаро ҳамжиҳатликни мустаҳкамлаш учун курашда бирлаштирмоқда.

— Қурувчилар турли пишиқликдаги материаллардан иншоотлар қурадилар, деди Тошкентдаги 1-уйсозлик комбинатининг бетончиси Социалистик Меҳнат Қаҳрамони **И. Х. Орипов.** — Аммо монумент ясалган материал — алоҳида турдаги материалдир. Унинг ҳамма деталлари ва қисмлари табиатда мавжуд бўлган энг мустаҳкам материаллардан — халқларнинг ленинча дўстлиги, ватанимиздаги барча миллат ва элатларнинг қардошлиги билан мустаҳкамланган.

Шоаҳмад ака ва Баҳри ая Шомаҳмудовларнинг 15 фарзандидан бири **Ф. В. Кульчиковскийга** сўз берилади.

— Мен улуғ Ватан уруши йилларида етим қолиб, Тошкентга олиб келинган ҳамда шу меҳрибон кишилар томонидан фарзандликка олинганларнинг бириман. Мен улар билан фахрланаман. Мен уларнинг олижаноблиги, меҳрибонлиги ва қалб саховати олдида бош эгаман. Менинг отам Шоаҳмад Шомаҳмудов, онам — Баҳри Аядир.

Мен қаерда ва қачон туғилганимни, қаердан Тошкентга олиб келинганлигимни ва қайси миллатга мансублигимни билмайман. Бироқ мен шуни тўла асос билан айта оламанки, мен ўзбек боласиман, Ўзбекистон фарзандиман. Миллатим — совет «гражданидир! Уруш йилларида мен каби бошпанасиз қолган етимлар республикада юз мингларча эди. Уларнинг ҳаммаси бу ерда меҳр-муҳаббат билан қуршаб олинди.

Шомаҳмудовларнинг фарзандлари, деди Ф. В. Кульчиковский, бошқа кўпгина ўзбек оилалари ўз қарамоғига олган болалар рус ва украин, латиш ва белорусс, молдаван ва эстонлар шу азиз хонадонга нисбатан ўз қалбларида меҳр-муҳаббат сақлаб қолганлар. Биз барча халқларни фашизмга қарши даҳшатли урушда ғолиб чиққан ва ҳозирги кунда Ленин ғоялари нурафшон йўлидан елкама-елка бораётган ягона буюк оилага бирлаштирган жонажон Коммунистик партияга чин қалбдан қизғин миннатдорчилик изҳор қиламиз.

Ф. В. Кульчиковский ўз ака-укалари ва опа-сингиллари номидан, уруш йилларида Ўзбекистондан ва бошқа республикалардан бошпана топган барча кишилар номидан ер юзида тинчликни сақлаб қолиш, термоядро фалокати олдини олиш тўғрисида тинимсиз ғамхўрлик қилаётганликлари, ёш авлод тўғрисидаги ғамхўрлик учун КПСС Марказий Комитетига, шахсан КПСС Марказий Комитети Бош секретари, СССР Олий Совети Президиуми раиси ўртоқ Л. И. Брежневга самимий миннатдорчилик изҳор қилди.

Ўзбекистон ССР давлат гимни янграйди.

СССР Халқлар дўстлиги монументи пойига ранг-баранг гуллар қўйилади. Бу гуллар ўз ишлари ва хатти-ҳаракатларида Ватанга меҳр-муҳаббат, интернационализм, тинчлик ва халқлар дўстлигини мустаҳкамлашга интилиш ёрқин ифодасини топган кишиларга чуқур миннатдорчилик рамзидир.

Монумент пойига бу гулларни шаҳар жамоатчилиги вакиллари билан бирга уч қитъа кинематографиячиларининг Тошкентдаги анъанавий учрашувида иштирок этаётган Осиё, Африка ва Лотин Америкаси мамлакатларининг намояндалари қўйишди. Бунда прогрессив кинематографиячиларнинг ер юзидаги барча кишиларнинг ўзаро ҳамжиҳатлигини мустаҳкамлашга интилаётганлиги, уларнинг уруш йилларида совет кишилари кўрсатган жасоратдан қойил қолаётганлиги ўз ифодасини топди.

СССР Халқлари дўстлиги монументининг тантанали очилишига бағишланган митингда КПСС Марказий Комитети маданият бўлимининг мудири В. Ф. Шауро, СССР Давлат кинематография комитетининг раиси Ф. Т. Ермаш, СССР Кинематографиячилар союзи правлениесининг биринчи секретари Л. А. Қулижонов, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети бюросининг аъзолари ва аъзоликка кандидатлари Е. А. Айтмуротов, И. Г. Анисимкин, Л. И. Греков, М. М. Мусахонов, Т. Н. Осетров, О. У. Салимов, Н. Ж. Худойбердиев, И. Б. Усмонхўжаев, Н. М. Маҳмудова, Л. Н. Мелкумов, Ўзбекистон ССР Министрлар Совети раисининг ўринбосарлари Р. Х. Абдуллаева, Қ. А. Аҳмедов, Б. Р. Раҳимов, М. Т. Турсунов, А. Р. Хўжаев ҳозир бўлдилар.

(ЎзТАГ).

ПИЛЛАКОРЛАРНИНГ ҒАЛАБА РАПОРТЛАРИ

ҚАЛИНИНЛИКЛАР ЗАФАРИ

КПСС XXVI съезди, Ўзбекистон Компартияси XX съезди тарихий қарорларини муваффақиятли бажариш учун қизғин кураш олиб бораётган Калинин райони меҳнаткашлари СССР ташкил этилганлигининг 60 йиллиги шарафига бошланган Бутуниттифоқ социалистик мусобақасига актив қўшилиб, юбилей йилида дастлабки меҳнат ғалабасини қўлга киритдилар. Пилла етиштириш ва давлатга топшириш халқ хўжалик плани муддатидан илгари адо этилди.

Колхозчиларнинг ва совхоз ишчиларининг фидокора меҳнатлари, бошлаяғич партия ташкилотларининг аниқ мақсадларга қаратилган катта оммавий-ташкилий ишлари туфайли район хўжаликларида шу кунгача пландаги 129 тонна ўрнига 130 тонна пилла хомашёси етиштирилди.

Куйбишев номли, Калинин номли, «Партия XX съезди» ва «Москва» колхозлари, Гагарин номли, «Қорасув», «Партия XXI съезди», «Ўзбекистон ССР 50 йиллиги» ва «Назарбек» совхозлари коллективлари бу ютуққа муносиб ҳисса қўшдилар.

Район пиллакорлари Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг V пленуми қарорларига жавобан оширилган социалистик мажбурият қабул қилдилар. Давлатга яна 30 тонна сифатли хомашё топширилиб, ҳар қути қурт уруғидан олинган ҳосил 35 килограммга етказилади.

ҚЎШИМЧАСИ ҲАМ БАЖАРИЛАДИ

БЕКОБОД. Район пиллакорлари катта меҳнат ғалабасини қўлга киритдилар. Улар ҳозиргача ҳар қути қурт уруғидан 71 килограммдан пилла териб олиб, давлатга 179 тоннадан ортиқ қимматли хомашё топширдилар.

Ғайрат ва маҳорат кўрсатиб ишлаган пиллакорлар айниқса, юқори кўрсаткичларга эришдилар. Ойбек номли совхоздан С. Сулаймонова, Р. Субонова, Р. Матмуродова ўртоқлар ўз ҳамкасблари ўртасида рекорд натижаларга эришдилар. Бу хўжалик ва «Далварзин» совхозида ҳар қути қурт уруғидан олинган пилла 80—84 килограммни ташкил этди.

Ташаббускор Дагар Тўраев бошлиқ бригада пиллакорлари Навоий номли колхоз пиллакорлари ўртасидаги мусобақада пешқадамлик қилдилар. Улар элга берган ваъдаларининг уддасидан чиқиш учун барча имкониятларни ишга солмоқдалар. Бу бригадада 90 қути қурт уруғидан ҳозиргача давлатга 6,5 тоннадан ошириб «кумуш тола» сотилди.

Бекободликлар давлатга 218 тонна пилла сотиш юзасидан олган оширилган социалистик мажбуриятларини шараф билан бажариш учун ишни қизғин давом эттирмоқдалар.

Чиноз районида ёш йигит-қизларга улар ишлаётган ёки ўқиётган жойларда тантанали суръатда паспорт топшириш яхши анъана бўлиб қолди. Суратда: Чиноз район ички ишлар бўлими бошлиғи Э. Жаҳонгиров зооветеринария техникуми талабаларига паспорт топширмоқда.

А. Усмонов ва Р. Нуриддинов фотоси.

(ЎзТАГ).

КИТОБСЕВАРЛАР ЖАМИЯТИ ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ ТАШКИЛОТИ ПЛЕНУМИДАН

КИТОБ—ҲАР БИР ХОНАДОНГА

Китобсеварлар жамияти область ташкилотининг Орджоникидзе районидаги «Қизил Ўзбекистон» колхози маданият саройида бўлиб ўтган IV пленумида қишлоқ аҳолиси турмуш маданиятини оширишда китобсеварлар жамияти район ташкилотларининг роли тўғрисидаги масала муҳокама қилинди. Пленумни область партия комитетининг секретари, область китобсеварлар жамияти правлениесининг раиси А. М. Хўжаев очди.

Кун тартибидаги масала юзасидан Янгийўл район партия комитетининг биринчи секретари Л. Ш. Алиқулова, Орджоникидзе район партия комитетининг биринчи секретари С. Д. Сайдалиев, Оҳангарон район партия комитетининг секретари Ш. П. Қаршибоева ўртоқлар доклад қилдилар.

Докладчилар таъкидлаб ўтганларидек, КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари, СССР Олий Совети Президиумининг Раиси ўртоқ Л. И. Брежневнинг республикамизга Ленин ордени топширилиши муносабати билан Тошкентдаги тантаналарда сўзлаган нутқида илгари сурилган қоида ва вазифалар қишлоқ меҳнаткашларини янги зафарлар сари руҳлантириб юборди. Улар турмуш маданиятини юксалтиришга алоҳида эътибор беришяпти. Қишлоқда идеология иши савиясини янада ошириш, аҳолининг маданий ва маънавий эҳтиёжларини тўлароқ қондириш борасида кенг кўламли тадбирлар амалга оширилмоқда.

Бу муҳим ишга китобсеварлар жамияти Янгийўл район ташкилоти салмоқли ҳисса қўшаётир. Ҳозир районда 1800 китобхонни бирлаштирган 41 бошланғич ташкилот ишлаб турибди. Китобсеварлар кучи билан тез-тез конференциялар, ёзувчи ва шоирлар билан учрашувлар ўтказилаётир. Районда ҳар йили болалар ва ўсмирлар китоб ҳафталиги ўтказиш яхши анъанага айланиб бормоқда.

Меҳнаткашлар ўртасида китоб пропагандасини кучайтиришда дала шийпонларида ташкил этилган кўчма кутубхоналарнинг роли беқиёсдир. Ҳозир район хўжаликларидаги 150 дала шийпонида ана шундай кутубхоналар ишлаб турибди. Шахсий кутубхона эгаларининг химмати мақтовга лойиқдир.

Шахсий кутубхона эгалари билан ишлаш Орджоникидзе районида намунали йўлга қўйилган. Районда 270 шахсий кутубхона эгаси бор. Шулардан бири «Коммунист» колхозининг маккажўхорикорлик бригадаси бошлиғи, КПСС XXVI съезди делегати Т. Шоғиёсовадир. Илғор бригада бошлиғи бой китоб фондига эга бўлган шахсий кутубхонасини ўзи раҳбарлик қилаётган коллектив дала шийпонига кўчирди.

Районда ўтказилаётган китобхонлар конференциясида В. И. Ленин асарлари, партия қарорлари, Л. И. Брежнев асарлари кенг пропаганда қилинаётир. Китобхонлар сонининг ортиб боришида ўтказилаётган китоб байрамлари, турли мавзулардаги кўргазмалар, учрашувлар ва конкурслар яхши натижа бермоқда. Район территориясида фаолият кўрсатаётган «Ёшлик», «Ўсимликшунос» халқ китоб магазинларининг ишлари диққатга сазовордир.

Оҳангарон району китобсеварлари ҳам салмоқли ишларни амалга оширмоқда.

Районда китобсеварлар сони тез суръатлар билан ўсяпти. Шу йилнинг ўтган беш ойи мобайнида улар сони 309 нафарга ортди. Сантехлит заводи, 21-автокорхона район ташкилотига коллектив аъзо бўлиб кирдилар.

Докладларда аҳоли турмуш маданиятини ошириш йўлида китобсеварлар жамияти район ташкилотлари ўз фаолиятларини кучайтиришни лозимлиги таъкидланди.

Музокараларда Бекобод шаҳар партия комитетининг секретари Т. Воронина, Чиноз район партия комитетининг секретари Б. Ғуломова, область матлубот жамиятининг бўлим бошлиғи Т. Висилкова, область касаба союзлари Советининг секретари М. Сафаров ва бошқалар ўз мулоҳазаларини ўртага ташладилар.

Шунингдек, китобсеварлар жамияти Москва шаҳар ташкилоти раисининг биринчи ўринбосари Л. Степаненко ҳам сўзга чиқди.

Пленум ишида республика китобсеварлар жамияти раисининг ўринбосари Ғ. Пўлатов иштирок этди.

Р. ШЕРАЛИЕВ.

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ МАТЕРИАЛЛАРИ ИЗИДАН

«АЙТИШГА УЯЛАМАН»

Акмал Икромов районидаги 800 томошабинга мўлжалланган «Ватан» кинотеатри қурилиши 1976 йилда бошланиб, 1978—1979 йилларда фойдаланишга топширилиши лозим эди. Бу давр ичида кинотеатр қурилишини олиб бориши керак бўлган Абибулла Каримов бошлиқ бригада қурувчилари 62-қурилиш бошқармаси ва 153-трест раҳбарларининг кўрсатмаларига биноан бир неча марта бошқа объектларга сафарбар қилинди. Оқибатда кинотеатр ҳануз фойдаланишга топширилгани йўқ.

Газетанинг 24 февраль сонида босилган «Айтишга уяламан» сарлавҳали мақолада ана шу фактлар келтирилган эди.

«Главташкентстрой» бошлиғининг биринчи ўринбосари ўртоқ Е. Кириенкодан олинган жавобда мақолада кўрсатилган фактлар тўғри эканлиги тан олинди. Кинотеатр қурилишини тезлаштириш тадбирлари белгиланган. Шу кунларда бинонинг умумий қурилиши тугалланиб, пардозлаш ишлари бошлаб юборилган.

миилаш, уларнинг сифатини яхшилаш тадбирлари кўзда тутилган.

Ҳар бир хўжаликда органик ўғит ва бошқа маҳаллий ўғитларнинг мавжуд барча ресурсларидан тўла-тўкис ва оқилона фойдаланишни ташкил этиш, торфдан, оҳакли материаллардан, фосфоридли ундан ва бошқа ўғитлардан фойдаланиш, компостлар тайёрлаш ишлари ҳажмини кенгайтириш зарур. 1985 йилда колхоз ва совхозларда органик ўғитлардан фойдаланиш кўпайтирилиб, 1,2 миллиард тоннагача ва 1990 йилда камида 1,5 миллиард тоннагача етказилсин. Ўн иккинчи беш йилликда компостлар тайёрлаш ва гўнгаш учун торф казиб чиқариш йилига камида 170 миллион тоннага етказилсин.

Колхоз ва совхозларда, шунингдек сельхозхимия ташкилотларида химиялашнинг зарур моддий-техника базасини вужудга келтириш тадбирлари белгиланган, омборлар, машиналарга техника хизмати кўрсатувчи пунктлар, учиш-қўниш полосалари минерал ўғитларни, ўсимликларни ҳимоя қилиш воситаларини ва бошқа химиявий маҳсулотни ташиш, сақлаш ва тупроққа солиш вақтида уларнинг нобуд бўлишини мумкин қадар қисқартириш мақсадида ўғит омборлари ва бошқа объектлар қурилиши кўзда тутилган.

Минерал ўғитлардан ва химиялашнинг бошқа воситаларидан самарали фойдаланиш учун, илм-фан, техника ютуқлари ва илғор тажрибани ишлаб чиқаришга жорий этиш учун агрохимия хизматининг масъулияти оширилиши керак.

Ерларни мелиорациялашни ривожлантириш. Программада қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштиришни кўпайтиришда мелиорациянинг ролини янада ошириш кўзда тутилади. Суғориладиган ерлар майдонини 1985 йилда 20,3 миллион гектарга ва 1990 йилда 23—25 миллион гектарга ҳамда захи кочирилган ерларни 1985 йилда 15,5 миллион гектарга ва 1990 йилда 18—19 миллион гектарга етказиш мўлжалланади.

СССР Мелиорация ва сув хўжалиги министрлиги, СССР Қишлоқ хўжалиги министрлиги, СССР Мева-сабзавот хўжалиги министрлиги ва иттифокдош республикаларнинг Министрлар Советлари ерлар комплекс мелиорация қилинишини ва улар қишлоқ хўжалик мақсадида ўзлаштирилишини таъминлашга, суғориладиган ва захи кочирилган ерларда қишлоқ хўжалик экинларидан лойиҳадаги ҳосилдорликка эришишга асосий эътиборни қаратсинлар. Мелиорацияланган ерларнинг унумдорлигини ошириш мақсадида биринчи навбатда мавжуд суғориш ва ернинг захини қочириш системалари реконструкция қилинсин.

Суғориладиган деҳқончилик районларида дон, айниқса маккажўхори дони барқарор етиштириладиган зоналар яратилсин. Суғориладиган ерларда ялпи дон ҳосили 1985 йилда камида 15 миллион тонна ва 1990 йилда 20—22 миллион тонна, шу жумладан шоли 3 миллион тонна ва 3,3—3,5 миллион тонна миқдорида олинниши таъминлансин.

Мелиорацияланган ерларда ем-хашак етиштириш 1985 йилда 63 миллион тонна ва 1990 йилда 80—82 миллион тонна озуқа бирлигига етказилсин. Чорвачилик комплекслари ҳузурида суғориладиган хашаки экинлар майдони вужудга келтирилсин. Ана шу ерларда кўп йиллик ўтлар, илдиз мевалар, силосбоп ва бошқа озуқа экинлари етиштириш кўпайтирилсин.

Катта шаҳарлар ва саноат марказлари яқинида суғориладиган ерларда сабзавот ва эртанги картошка барқарор суратда етиштириладиган зоналарни вужудга келтириш ниҳоясига етказилсин. Шоликорликда йирик суғориш системалари қурилиши давом эттирилсин.

Мелиорацияланган ерларда маҳсулот етиштириш учун колхоз ва совхозларга техника, минерал ўғитлар ва ўсимликларни ҳимоя қилишнинг химиявий воситалари уларнинг эҳтиёжларини тўла қондирадиган миқдорда ажратиб берилсин.

Мелиорация системаларидан фойдаланиш ва уларга техника хизмати кўрсатишнинг янги ташкилий формалари жорий этилсин, суғоришнинг гоят самарали усулларини қўлланиш кенгайтирилсин, бунда автоматика ва телевизион бошқарув системаларидан фойдаланилсин, мелиорация қурилишида полимер материаллар кенг қўлланилсин.

Машинасозлик министрликлари мелиорация ишларини бажариш учун янги серунум суғориш техникаси, машина ва механизмларни яратиб, уларни кўплаб ишлаб чиқаришни ташкил этишни таъминласинлар. Кемасозлик саноати министрлиги 1982—1990 йилларда «Фрегат» ва «Кубань» типидаги 32 мингта ёмғирлатиш машинасини тайёрлаб, қишлоқ хўжалигига етказиб берсин.

1990 йилгача шимол дарёлари сувининг бир қисмини Волга дарёси ҳавзасига буриб юбориш биринчи босқичининг объектлари, шунингдек, Волга-Дон, Ростов-Краснодар ва Дунай-Днепр каналлари барпо этилсин.

Агросаноат комплекси тармоқларининг ишлаб чиқариш қувватларини ривожлантириш. Мамлакат агросаноат комплексининг моддий-техника базасини янада мустаҳкамлаш йўли давом эттирилсин. Ўн биринчи беш йилликда шу тармоқларда 233 миллиард сўм, жумладан қишлоқ хўжалигида 189,6 миллиард сўм ҳажмдаги капитал маблағларнинг ўзлаштирилиши таъминлансин.

Ўн иккинчи беш йилликда қишлоқ хўжалиги ва балиқ хўжалиги, озиқ-овқат, гўшт ва сут, микробиология, ун-ёрма ва омихта ем саноати, трактор ва қишлоқ хўжалик машинасозлиги, чорвачилик ва озуқа ишлаб чиқариш учун машинасозлик, саноатнинг озиқ-овқат тармоқлари учун машинасозлик, минерал ўғитлар ва ўсимликларни ҳимоя қилишнинг химиявий воситаларини ишлаб чиқариш учун, шунингдек савдо ҳамда матлубот кооперацияси корхоналари ва ташкилотлари учун халқ хўжалигидаги капитал маблағлар умумий ҳажмининг 33—35 проценти миқдорида, бевосита қишлоқ хўжалиги учун эса 27—28 проценти миқдорида капитал маблағ ажратилсин.

Капитал маблағлардан самарали фойдаланиш, қишлоқ хўжалиги, озиқ-овқат саноати ва агросаноат комплексининг бошқа тармоқлари объектларида қувватларнинг ўз вақтида ишга туширилиши ва ўзлаштирилиши учун партия, совет ва қишлоқ хўжалик органларининг, қурилиш ташкилотлари, шунингдек корхоналар ва хўжаликлар раҳбарларининг масъулияти оширилсин.

Программада капитал маблағларни биринчи навбатда озиқ-овқат етиштиришни жуда қисқа муддатларда кўпайтириш имконини берадиган қувватларни ривожлантиришга, мавжуд корхоналар ҳамда ишлаб чиқаришларни техника билан қайта қуроллантириш, кенгайтириш ва реконструкция қилишга, қурилаётган объектлар ишга туширилишини жадаллаштиришга сарфлаш кўзда тутилади. Агросаноат комплекси қурилишлари мамлакатнинг гоят муҳим зарбдор қурилишлари деб ҳисоблансин.

Қишлоқ хўжалигида капитал маблағлар ерларнинг унумдорлигини оширишга, чорвачиликнинг барқарор ем-хашак базасини ҳамда маҳсулотни дастлабки қайта ишлайдиган қувватларни вужудга келтиришга, омборхоналар қурилишига, чорвачилик биноларини реконструкция қилиш ва кенгайтиришга, шунингдек қишлоқни социал жиҳатдан ривожлантиришга сарфлансин. Қишлоқ қурилишини ташкил этишни яхшилаш тадбирлари белгиланди. Колхоз ва совхозларда қурилиш пудрат усулининг салмоғи ошади, заводларда яхши тайёрланган енгил конструкцияларнинг комплектларини ишлаб чиқарувчи қувватларни яратиш асосида қишлоқ қурилишининг ишлаб чиқариш базаси янада ривожлантирилади, маҳаллий бинокорлик материаллари ишлаб чиқариш кўпайтирилади.

Озиқ-овқат саноати тармоқларида капитал маблағлардан даставвал гўшт, сут, мева-сабзавот ва балиқ маҳсулотлари, ўсимлик ёғлари, маргарин, қанд-шакар, кондитер ва макарон маҳсулотлари, ун-ёрма ишлаб чиқаришни ривожлантириш, шунингдек, элеваторлар, омборлар ва музхоналар қурилиши учун фойдаланиш кўзда тутилган. Тегишли қувватларни ишга тушириш юзасидан конкрет топшириқлар белгиланган.

Қишлоқ хўжалик маҳсулотларини қайта ишлайдиган ва сақлайдиган йирик корхоналар қурилиши билан бир қаторда иқтисодий жиҳатдан мақсадга мувофиқ бўлган жойларда, колхоз ва совхозларга яқин жойларда, шунингдек бевосита хўжаликларда унча катта бўлмаган корхоналар барпо этилсин, бунда енгил металл конструкциялардан тайёрланган йиғма бинолар (модуллар)дан кенг фойдаланилсин. Сибирь, Поволжье, Қозоғистоннинг ичкари районларида ва мамлакатнинг бошқа районларида унча катта бўлмаган ғалла қабул қилиш корхоналари, шунингдек омихта ем цехлари барпо этилсин.

Саноатнинг озиқ-овқат тармоқлари, давлат савдоси ва матлубот кооперацияси учун ўн йилликка 15—17 миллиард сўмлик технология машина-ускуналари ажратилмоқда.

Қишлоқ хўжалигига электр энергия бериш кўпаяди, 1990 йилда электр энергия 210—235 миллиард киловатт-соатни ташкил этади.

Қишлоқ хўжалигида инженерлик хизматини мустаҳкамлаш, техникадан фойдаланиш ва унинг сақланиши учун шу хизматнинг масъулиятини ошириш, колхозлар, совхозлар ҳамда сельхозтехника ташкилотларида ремонт-хизмат кўрсатиш базасини янада ривожлантириш ва ихтисослаштириш, устахоналарни, ремонт корхоналарини станоклар, темирчилик-пресс ва ремонт-технология машина-ускуналари билан таъминлаш тадбирлари белгиланган. Ремонт сифатини яхшилаш ҳамда машина ва ускуналарнинг техникавий шайлик даражасини ошириш, улар муддатидан илгари рўйхатдан чиқарилишига йўл қўймаслик зарур.

Машинасозлик министрликларига белгиланган нормалар бўйича тракторлар, автомобиллар, қишлоқ хўжалик машиналари ва технология асбоб-ускуналарининг запас қисмларига бўлган талаб-эҳтиёжга мувофиқ уларни ишлаб чиқаришни ташкил этиш таклиф қилинди. СССР Госкомсельхозтехникаси эскирган деталларни қайта тиклаш ҳажмини анча кўпайтирсин.

Ўн иккинчи беш йилликда Трактор ва қишлоқ хўжалик машинасозлиги министрлигида янги ва модернизация қилинган кучли тракторлар ишлаб чиқаришни таъминлаш, қуввати тахминан 150 от кучига тенг универсал чопиқ тракторлари ишлаб чиқаришга киришиш вазифаси қўйилмоқда.

Ўн биринчи беш йилликда «Нива», «Колос», «Сибиряк» дон комбайнлари янгилансин ва уларнинг мустаҳкамлиги оширилсин. Шолини ўриб-йиғиб берадиган ўрмаловчи комбайнлар ишлаб чиқариш кенгайтирилсин. 1986 йилда ўтказиш қобилияти оширилган дон комбайнлари кўплаб ишлаб чиқарила бошлансин.

Ишлаб чиқариш қувватлари жадал ривожлантирилсин ва қишлоқ хўжалиги учун қуйидагиларни зарур миқдорда ишлаб чиқариш ташкил этилсин:

тупроқни ҳимояловчи технологияларни жорий этиш учун машиналар;

қанд лавлаги, маккажўхори, картошка, сабзавот ва бошқа қишлоқ хўжалик экинлари етиштиришнинг саноат технологияларини жорий этиш учун зарур бўлган мураккаб агрегатлар, оғир дискали қуроллар, аниқ экадиган сеялкалар, лавлаги ортадиган механизмлар ва бошқа техника;

қаттиқ минерал ва суюқ комплекс ўғитларни, шунингдек суюқ аммиакни ташиш, ўғитларни аралаштириш ҳамда тупроққа солиш учун ғоят серунум машина ва ускуналар;

ишлатиладиган пестицид қоришмаларини тайёрлаш ҳамда улардан кам ҳажмли дозаларда фойдаланиш учун машина ва ускуналар;

кенг қамровли ўзиюрар ва прицепли валикли ўриш машиналари, қишлоқ хўжалик маҳсулотларини ўриб-йиғиб олгандан кейин қайта ишлаш ва сақлаш учун поток линиялар ҳамда машина-ускуналар;

колхозлар, совхозлар ва аҳолининг эҳтиёжларини қондириш учун кичик габаритли механизмлар.

Ўн биринчи беш йилликда чорвачилик ва озуқа ишлаб чиқариш учун машинасозлик соҳасида асосан ем-хашакни ўриб-йиғиш, тайёрлаш ва тақсимлаш ҳамда чорвачиликдаги ишлаб чиқариш жараёнларини механизациялаш учун янгова технология комплексларини ташкил этувчи машиналар ва асбоб-ускуналар ишлаб чиқаришга ўтилсин. Ҳар йили 20 мингта ўзиюрар ва 20 мингта прицепли ем-хашак комбайнлари ишлаб чиқарадиган, шунингдек ем-хашак етиштиришда комплекс механизацияни ниҳоясига етказиш, чорвачилик ва паррандачиликдаги ишларни механизациялаш учун зарур бўлган ўзиюрар ўроқ машиналар ва бошқа машиналар ишлаб чиқарадиган кувватлар вужудга келтирилиб, ишга туширилсин.

Қишлоқ хўжалигининг қаттиқ ва суюқ органик ўғитларни ташиш ва тупроққа солиш учун машиналар ҳамда асбоб-ускуналарга бўлган эҳтиёжи қондирилсин, 8—16 тонна юк кўтарадиган машиналарни ва ғоят унумли юк ортиш воситаларини ишлаб чиқаришни кўпайтиришга алоҳида эътибор берилсин.

Қурилиш ва йўл машинасозлигида янги серунум юк ортиш машиналари, бульдозерлар, ўзиюрар скреперлар, траншеясиз қувур ётқизиш машиналари ишлаб чиқаришни ўзлаштириш, шунингдек канал қазийдиган ва канал ғозалайдиган роторли машиналар ишлаб чиқаришни кўпайтириш кўзда тутилмоқда.

Енгил ва озиқ-овқат саноати учун машинасозликда асосан саноатнинг озиқ-овқат тармоқларида меҳнат унумдорлигини анча оширишни, қишлоқ хўжалик маҳсулотларни жуда тўлиқ қайта ишланишини ва уларнинг нобудгарчилиги камайишини, озиқ-овқат маҳсулотлари сифатининг ошишини ва турлари кўпайишини таъминлайдиган поток линиялар ва комплект машина-ускуналар тайёрлансин. Бошқа машинасозлик министрликларининг корхоналари билан кооперацияланган ҳолда технология машина-ускуналари ишлаб чиқариш кўпайтирилсин.

1990 йилгача бўлган даврда кунига 6 минг тонна қанд лавлагини қайта ишлай оладиган комплект технология машина-ускуналарни, шунингдек ўсимлик ёғини узлуксиз тозалайдиган ғоят унумли қурилмаларни ишлаб чиқариш ўзлаштирилсин.

Нон пишириш саноати учун ноннинг харидоргир турларини тайёрловчи, нон-булка маҳсулотларини оз-оздан қадоқлаб чиқарувчи поток механизациялаштирилган линиялар, шунингдек меҳнатни автоматлаш ва механизациялашни таъминлаш имконини берадиган бошқа машина-ускуналар комплекслари яратилсин. Макарон саноати корхоналарини таъминлаш учун замонавий техникани ишлаб чиқариш кенгайтирилсин.

Болалар овқати учун консервалар ишлаб чиқарадиган ва помидорга дастлабки ишлов берадиган комплект машина-ускуналар, сабзавот консервалари, картошка маҳсулотлари ишлаб чиқарадиган ҳамда мева ва сабзавотларни тезда музлатадиган поток механизациялаштирилган линияларни, шунингдек, колбасалар, гўштдан тайёрланган хом таомлар, сузма ва бошқа маҳсулотлар тайёрлаб берадиган серунум линиялар ишлаб чиқаришни ўзлаштириш таъминлансин.

Элеваторлар, тегирмонлар ва омихта ем корхоналари учун, шунингдек картошка, сабзавот ва мева омборларини жиҳозлаш учун серунум замонавий комплект машиналарни кўплаб ишлаб чиқариш ташкил этилсин.

Кемасозликда бевосита овчилик районларида балиқ овлашни, хом ашёни қайта ишлашни ва овқатбоп балиқ маҳсулоти, консервалар ва хом таомларни ишлаб чиқаришни самарали равишда бажаришга қодир бўлган балиқ овлаш кемалари яратиш кўзда тутилмоқда. Балиқ саноати флоти балиқ овлайдиган ва транспорт рефрижератор кемалари билан тўлдирилсин.

Қишлоқ хўжалигини химиялашни ривожлантириш. 1985 йилда қишлоқ хўжалигига 26,5 миллион тонна ва 1990 йилда 30—32 миллион тонна (тўйимли моддалари 100 процентга айлантириб ҳисоблаганда) минерал ўғит, химиявий озуқа қўшимчалари 1985 йилда 950 минг тонна ва 1990 йилда 1,2 миллион тонна миқдорида етказиб берилиши таъминлансин.

Минерал ўғитларнинг сифатини ошириш тадбирлари белгиланди. Юксак даражада концентрациялашган ва мураккаб ўғитлар ишлаб чиқариш 1990 йилга бориб тайёрланаётган жами ўғитлар ҳажмининг камида 90 процентини ташкил этади. 1988 йилдан бошлаб қишлоқ хўжалиги учун ўғитлар фақат донадор ёки йирик кристалл ҳолда ишлаб чиқариладиган бўлади (фосфорит уни бундан мустаснодир). Суперфосфат кислотаси негизида суюқ комплекс ўғитлар ишлаб чиқариш кенгайтирилади.

Қишлоқ хўжалигига ўсимликларни ҳимоя қилиш химиявий воситалари етказиб беришни 1985 йилда 680 минг тоннагача ва 1990 йилда 750—790 минг тоннагача кўпайтириш мўлжалланмоқда, бунда ўсимликларни ҳимоя қилишнинг юксак самарадорлиги воситаларини ишлаб чиқариш кенгайтирилади. Қишлоқ хўжалигининг экинларни парвариш қилиш саноат технологиясини жорий этиш учун зарур гербицидларга бўлган эҳтиёжлари қондирилмоқда.

Озуқа консервантлари ишлаб чиқариш кўпайтирилмоқда, 1985 йилда бундай озуқа колхоз ва совхозларга камида 110 минг тонна ва 1990 йилда 380—400 минг тонна миқдорида етказиб берилади.

Қишлоқ хўжалигини оҳакли материаллар билан таъ-

СССРнинг 1990 ЙИЛГАЧА БЎЛГАН ДАВРГА МЎЛЖАЛЛАНГАН ОЗИҚ-ОВҚАТ ПРОГРАММАСИ

КПСС Марказий Комитетининг 1982 йил 24 майда бўлиб ўтган Пленуми СССРнинг 1990 йилгача бўлган даврга мўлжалланган озиқ-овқат программасини маъқуллади. Қуйида программанинг баёни эълон қилинмоқда.

Совет халқи Коммунистик партия раҳбарлигида коммунизмнинг моддий-техника базасини вужудга келтиришда жуда катта муваффақиятларга эришди. Энди мамлакатимизнинг юксак даражада ривожланган ишлаб чикарувчи кучлари, қудратли илғор индустрияси, юксак даражада механизациялаштирилган йирик қишлоқ хўжалиги мавжуд. СССРда ривожланган социализм жамияти барпо этилди. Эришилган муваффақиятлар социалистик тузумнинг буюк афзалликларини ва жуда катта имкониятларини ишонарли тарзда яққол кўрсатиб турибди.

Инсон тўғрисида, шахснинг ҳар томонлама ва уйғун равишда камол топиши учун тобора қулай шароитларни яратиш ҳақида ғамхўрлик қилиш партия билан Совет давлатининг диққат марказида бўлиб келди ва шундай бўлиб қолади.

Кейинги уч беш йиллик мобайнида бу соҳада катта-катта тадбирлар амалга оширилди. Меҳнат ҳақи даражаси қарийб икки баравар ўсди. Ижтимоий истеъмол фондларидан аҳолига берилган тўловлар ва имтиёзлар 2.8 баравар кўпайди, аҳоли жон бошига тўғри келадиган реал даромадлар икки ҳисса ошди. 160 миллиондан кўпроқ совет кишиси ўзининг уй-жой шароитларини яхшилаб олди. Маориф, маданият, соғлиқни сақлаш, аҳолига маиший хизмат янада ривож топди.

Совет кишилари кенг социал-иқтисодий ва сиёсий ҳуқуқларга — меҳнат қилиш ва дам олиш, уй-жойли бўлиш, бепул маълумот олиш ва медицина хизматидан фойдаланиш ҳуқуқига эгадирлар, улар жамият ва давлат ишларини бошқаришда актив қатнашмоқдалар. Совет гражданларининг ҳуқуқлари СССР Конституцияси билан гарантияланган.

Совет кишиларининг мамлакат экономикаси доимий ўсишини таъминловчи ҳалол меҳнати уларнинг турмуш даражасини оширишнинг асосидир. Кейинги уч беш йилликнинг ўзида халқ хўжалигининг асосий ишлаб чиқариш фондлари 3,2 баравар кўпайди, миллий даромад 2,4 баравар ўсди. Саноат ва қишлоқ хўжалик маҳсулотлари ишлаб чиқариш ҳажмлари узлуксиз кўпайиб борди, фан-техника тараққиёти суръатлари жадаллашди.

Мамлакатнинг ҳозирда барпо этилган иқтисодий ва илмий-техникавий потенциали коммунистик қурилишнинг кенг кўламли янги вазифаларини муваффақиятли ҳал этиш имконини беради.

КПСС XXVI съезди социал ривожланиш ва халқ фаровонлигини оширишнинг кенг программасини ишлаб чиққанида аҳолини озиқ-овқат маҳсулотлари билан таъминлашни яхшилаш вазифасини биринчи ўринга қўйди. КПСС Марказий Комитети Бош секретари, СССР Олий Совети Президиуми Раиси ўртоқ Л. И. Брежневнинг ташаббуси билан бу вазифани ҳал этиш учун СССРнинг 1990 йилгача бўлган даврга мўлжалланган озиқ-овқат программаси ишлаб чиқилди, бу программа партиянинг яқин ўн йилликдаги иқтисодий стратегиясининг энг муҳим таркибий қисмидир.

I. Агросаноат комплексини ривожлантиришнинг асосий якунлари ва вазифалари

КПСС Марказий Комитетининг 1965 йил тарихий март Пленумида ишлаб чиқилган ва шундан кейинги Пленумларида, КПСС XXIII—XXVI съездларида ривожлантирилган аграр сиёсат йўлини изчиллик билан амалга ошириб келаётган Коммунистик партия қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришини юксалтиришни таъминлаш соҳасида катта иш қилди.

Мамлакат экономикасининг самарадорлигини ошириш асосида агросаноат комплексининг моддий-техника базаси анча мустаҳкамланди.

нага етказилсин. Ўн йил ичида кунгабоқар уруғи ялпи ҳосили, мева ва резавор мевалар камида 1,4 баравар, узум етиштириш 1,8 баравар кўпайтирилсин. Картошка ва сабзавот етиштириш янада кўпайтирилиши таъминлансин. 1990 йилда рапс уруғи етиштириш 210—230 минг тоннага етказилсин.

Ёрмабоп экинлар, қаттиқ ва кучли навли буғдой, ловия етиштириш ва харид қилиш муттасил кўпайиб боришини таъминлаш бўйича тадбирлар амалга оширилсин. Маккажўхори етиштириш учун қулай бўлган районларда бу экинни гарантияли етиштириш зоналари барпо қилинсин.

Ўн йилликда ҳамма турдаги ем-хашак етиштириш 1,3—1,4 баравар кўпайтирилсин.

1990 йилда колхоз ва совхозларда ҳар бош сигирдан олинадиган сут ўртача 600—700 килограмм кўпайтирилсин.

Ўн биринчи беш йилликда йилига ўртача (сўйилган вазнда) 3,9—4,1 миллион тонна, ўн иккинчи беш йилликда йилига 4,6—4,7 миллион тонна гўшт, ўнбиринчи беш йилликда йилига ўртача 22,5—23 миллион тонна ва ўн иккинчи беш йилликда йилига 24—24,4 миллион тонна сут етиштирилиши таъминлансин.

Ўн йилликда камида 1 миллион гектар суғориладиган ер фойдаланиш учун топширилсин ва 1,3 миллион гектар ернинг захи қочирилсин. Дунай-Днестр ва Каховка суғориш системалари, Днепр-Донбасс каналининг иккинчи навбати қурилиши тугаллансин, Шимолий Қрим канали учинчи навбатини, Приазов суғориш системасининг биринчи навбати ва Серогоз магистрал канали қурилиши бошлаб юборилсин. Днепр-Буг гидроузели қурилиши авж олдирилсин.

Саноатнинг озиқ-овқат тармоқлари тез суръатлар билан ривожлантирилсин. Ўн йилликда қанд лавлагидан шакар ишлаб чиқариш 1,7 баравар, давлат ресурслари хом ашёсидан ўсимлик мойи ишлаб чиқариш 1,4 баравар, мева-сабзавот консервалари — 1,5 баравар, гўшт 1,7 баравар, мол ёғи 1,4 баравар, пишлоқ 1,8 баравар, шунингдек картошка маҳсулотлари етиштириш 35—38 минг тонна кўпайтирилсин.

Белоруссия ССРда. Ўн биринчи беш йилликда йилига ўртача 7,8—8,1 миллион тонна миқдорида, ўниккинчи беш йилликда эса йилига ўртача 8,2—8,6 миллион тонна миқдорида дон етиштирилиши таъминлансин. Ўнйилликда сабзавот ялпи ҳосили тахминан 1,2 баравар, мева ва резавор мева 1,4 баравар, ҳамма турдаги ем-хашак етиштириш эса 1,3—1,4 баравар кўпайтирилсин.

Ўн биринчи беш йилликда йилига ўртача (сўйилган вазнда) 1 миллион тонна миқдорида гўшт, ўниккинчи беш йилликда йилига ўртача 1,1—1,2 миллион тонна гўшт, ўнбиринчи беш йилликда йилига ўртача 6,5—6,7 миллион тонна сут, ўн иккинчи беш йилликда йилига ўртача 6,9—7 миллион тонна сут етиштирилиши таъминлансин. Ҳар бош сигирдан ўртача олинадиган сут миқдори ўн йилликда 600—700 килограмм кўпайтирилсин.

Ўн йилликда 110 минг гектар суғориладиган ер фойдаланишга топширилсин ва 950—970 минг гектар майдондаги сернам ва ботқоқ ерларнинг захи қочирилсин. Полесье пасттекислигида қишлоқ хўжалиги экинлари экиладиган ерларни баҳорги тошқин сувлардан химоя қилиш учун биринчи навбатдаги объектлар қурилиши тугаллансин.

Саноатнинг гўшт, сут ва бошқа озиқ-овқат тармоқларида қувватларни ошириш давом эттирилсин, ўн йилликда давлат ресурслари хом ашёсидан гўшт ишлаб чиқариш 1,6 баравар, пишлоқ ишлаб чиқариш 1,7 баравар, шунингдек картошка маҳсулотлари ишлаб чиқариш 35—38 минг тонна кўпайтирилсин.

Ўзбекистон ССРда. Барпо этилган мелиорация комплексидан самарали фойдаланилсин, пахтачиликни ривожлантириш билан бир қаторда чорвачилик маҳсулотлари, сабзавот ва полиз экинлари маҳсулотлари етиштириш тез суръатлар билан кўпайтирилсин. Ўнбиринчи беш йилликда ҳар йили ўртача 2,8—3 миллион тонна ва ўн иккинчи беш йилликда ҳар йили ўртача 3,3—3,5 миллион тонна миқдорида дон етиштирилиши таъминлансин. Суғориладиган ерларда маккажўхори майдонлари кенгайтирилсин. Ўн биринчи беш йилликда сабзавот ва полиз экинларининг йиллик ўртача ялпи маҳсулоти 3,6 миллион тоннага, ўн иккинчи беш йилликда 4,3—4,4 миллион тоннага етказилсин.

Ўн йилликда мева ва резавор мева етиштириш тахминан 1,8 баравар, узум етиштириш 3 баравар кўпайтирилиши таъминлансин. Узумнинг хўраки ва кишмишбоп навларини етиштиришни кўпайтириш ва уни савдога етказиб бериш, шунингдек, лимон етиштиришга алоҳида эътибор берилсин.

Ҳамма турдаги ем-хашак етиштириш 1,8—2 баравар кўпайтирилишига эришилсин. Суғориладиган ерларда ем-хашак етиштириш кенг ривожлантирилсин, шунингдек, тоғ, сахро ва ярим сахро зоналардаги яйловлардан рационал фойдаланилсин.

Ўн биринчи беш йилликда йилига ўртача (сўйилган вазнда) 400—410 минг тонна гўшт, ўн иккинчи беш йилликда йилига ўртача 540—560 минг тонна гўшт, ўн биринчи беш йилликда йилига ўртача 2,6 миллион тонна сут, ўн иккинчи беш йилликда йилига 3,5 миллион тонна сут етиштирилиши таъминлансин.

Қарши ва Жиззах чўлларида ерларни комплекс ўзлаштириш амалга оширилсин, ўн йилликда камида 900 минг гектар суғориладиган янги ерлар ишга туширилиб, 2,6 миллион гектар яйловга сув чиқарилсин.

Саноатнинг озиқ-овқат тармоқлари, айниқса сут маҳсулотлари, ўсимлик мойи, мева-сабзавот консервалари, мева ва узум шарбатлари ишлаб чиқариш тез суръатлар билан ривожлантирилсин.

Ўн йилликда давлат ресурслари хом ашёсидан сут маҳсулотлари ишлаб чиқариш 1,8 баравар, ўсимлик мойи ишлаб чиқариш 1,3 баравар, мева-сабзавот консервалари ишлаб чиқариш 1,7 баравар кўпайтирилсин.

Қозоғистон ССРда. Ўн биринчи беш йилликда ҳар йили ўртача ялпи ғалла ҳосили 28—29 миллион тонна, ўн иккинчи беш йилликда 30,5—31,5 миллион тонна бўлиши таъминлансин. Қаттиқ ва кучли нав буғдой, маккажўхори, ёрма ҳамда дуккакли дон экинлар, мойли экинлар уруғи етиштиришнинг муттасил кўпайиб боришига эришилсин. 1985 йилда 1,7 миллион тонна, 1990 йили тахминан 2 миллион тонна сабзавот ва полиз экинлари маҳсулотлари йиғиб олиниши таъминлансин, рапс уруғи етиштириш 1990 йилда 210—230 минг тоннагача етказилсин, мева ҳамда узумнинг хўраки навларини етиштириш кўпайтирилсин.

Ҳамма турдаги ем-хашак етиштириш 1,5—1,6 баравар кўпайтирилсин.

Ўн биринчи беш йилликда йилига ўртача (сўйилган вазнда) 1,2—1,3 миллион тонна ва ўн иккинчи беш йилликда камида 1,4 миллион тонна гўшт етиштирилиши, ўн биринчи беш йилликда йилига ўртача 4,9—5 ва ўн иккинчи беш йилликда 5,3—5,4 миллион тонна сут етиштирилиши таъминлансин. Сут ва гўшт етиштиришга мўлжалланган чорвачилик маҳсулдорлиги анча оширилишига эришилсин. Қўйчилик, айниқса майин жуни берадиган қўйчилик ривожлантирилсин.

Ўн йилликда 820 минг гектар суғориладиган ер ишга туширилиб, сахро ва яримсахро районларида камида 22 миллион гектар яйловга сув чиқарилсин. Қизилқум сахросида ерларни суғориш ишлари, шунингдек, қишлоқ хўжалиги учун мўлжалланган группа водопровод тармоқлари қурилиши ишлари давом эттирилсин. Суғориладиган ерларда соя етиштиришга ихтисослаштирилган зоналар барпо этилсин ва соя етиштиришга ихтисослаштирилган совхозлар комплекс қурилиши амалга оширилсин.

Ўн йилликда давлат ресурслари хомашёсидан гўшт ишлаб чиқариш камида 1,5 баравар, сут маҳсулотлари ишлаб чиқариш 1,4 баравар, пишлоқ ишлаб чиқариш 1,5 баравар кўпайтирилсин.

Грузия ССРда. Чой, узум, лимон, мандарин ва эртаги картошка етиштириш тез суръатларда ривожлантирилсин.

Ўн биринчи беш йилликда йилига ўртача камида 740 минг тонна, ўн иккинчи беш йилликда эса йилига 750—780 минг тонна дон, ўн биринчи беш йилликда йилига 700 минг тонна ва ўн иккинчи беш йилликда 880—900 минг тонна сабзавот, полиз экинлари маҳсулотлари, ўн биринчи беш йилликда 1100 минг тонна ва ўн иккинчи беш йилликда 1400 минг тонна узум, ўн биринчи беш йилликда йилига камида 488 минг тонна чой барги, ўн иккинчи беш йилликда йилига 635 минг тонна чой барги етиштирилиши таъминлансин.

Ҳамма турдаги ем-хашак етиштириш 1,6—1,7 баравар кўпайтирилсин.

Ўн биринчи беш йилликда йилига ўртача 160 минг тонна миқдорида ва ўн иккинчи беш йилликда 215—220 минг тонна миқдорида гўшт (сўйилган вазнда), ўн биринчи беш йилликда йилига 710 минг тонна ва ўн иккинчи беш йилликда 830—850 минг тонна сут етиштирилиши таъминлансин. Моллар ва паррандалар маҳсулдорлиги янада оширилишига эришилсин.

Қишлоқ хўжалигининг техника билан таъминланиши кўп даражада яхшиланди. Машина-трактор паркининг состави сифат жиҳатидан янгиланди, деҳқончилик ва чорвачиликдаги ишларни механизациялаш даражаси ошди. Колхоз ва совхозларда меҳнат унумдорлиги ўсди.

Ерларни химиялаш ва мелиорациялаш жадал ривож топди. Кейинги ўн беш йил мобайнида қишлоқ хўжалигига минерал ўғит етказиб бериш 3 баравар кўпайди, суғориладиган ва захи кетказилган ерлар майдони 1,7 баравар кенгайди. Ишлаб чиқаришнинг саноат технологиясига асосланган ихтисослаштирилган чорвачилик комплекслари ва йирик паррандачилик фабрикалари ишга туширилмоқда, юксак самарали хўжаликлараро ва агросаноат корхоналари ҳамда бирлашмалари ривожлантирилмоқда.

Қишлоқ хўжалигига хизмат қиладиган янги тармоқлар: чорвачилик ва озуқа ишлаб чиқариш машинасозлиги, қишлоқ қурилиши, омихта ем ва микробиология саноати барпо этилди; қишлоқ хўжалик машинасозлиги янада ривож топди. Қишлоқ хўжалик маҳсулотини тайёрлаш, сақлаш ва қайта ишлаш билан алоқадор тармоқларнинг ишлаб чиқариш қувватлари оширилди. Саноат озиқ-овқат тармоқларининг асосий ишлаб чиқариш фондлари кейинги ўн беш йил ичида 2,7 баравар кўпайди.

Илм-фаннинг энг янги ютуқлари колхоз ва совхозлар практикасига актив жорий этилмоқда, деҳқончиликнинг тупроқни ҳимоя қилиш системаси, қишлоқ хўжалик экинларининг сердосил навлари ва гибридлари, ишлаб чиқаришнинг илғор технологиялари ва меҳнатни ташкил этиш формалари тобора кенг қўлланилмоқда.

Колхоз ва совхозларни кадрлар билан таъминлашда муҳим ижобий ўзгаришлар рўй берди. Қишлоқда олий ва ўрта махсус маълумотли 1,8 миллион мутахассис ва салкам 4,5 миллион тракторчи-машинист ва автомобиль ҳайдовчиси ишлаб турибди. Бошқа оммавий касбларнинг юқори малакали ходимлари кўпайди.

Қишлоқдаги социал-маиший турмуш шароитларини яхшилаш учун кўп иш қилинди. 1965 йилга нисбатан совхозлардаги ишчи ва хизматчиларнинг ўртача ойлик иш ҳақи 1980 йилда 2 баравар, колхозчиларнинг меҳнат ҳақи 2,3 баравар кўпайди; қишлоқ меҳнаткашларининг пенсия таъминоти яхшиланди. Шу давр ичида қишлоқ жойларда жами сатҳи қарийб 500 миллион квадрат метр келадиган уй-жой, 2,6 миллион ўринли мактабгача тарбия муассасалари, 7,7 миллион ўринли клублар ва маданият уйлари фойдаланиш учун топширилди.

Кейинги йиллар мобайнида об-ҳаво шароитларининг ноқулай келганлиги сабабли рўй берган маълум қийинчиликларга қарамай, партия аграр сиёсатини амалга ошириш тадбирлари кўрилганлиги туфайли ўнинчи беш йилликда қишлоқ хўжалик маҳсулоти ялпи ҳосилини етиштиришни йилига ўрта ҳисобда 124 миллиард сўмлик миқдорда ёки КПСС Марказий Комитетининг 1965 йил март Пленумидан аввалги беш йилликка нисбатан 1,5 баравар кўпайишни таъминланди.

Мамлакатда дон етиштириш анча кўпайди, унинг йиллик ўртача ялпи ҳосили 130 миллион тоннадан 205 миллион тоннагача етди, гўшт етиштириш (сўйилган вазнда) 9,3 миллион тоннадан 14,8 миллион тоннага, сут етиштириш 65 миллион тоннадан 93 миллион тоннага, тухум етиштириш 29 миллиард донадан 63 миллиард донага етди. Мева-сабзавот маҳсулоти етиштириш анча миқдорда: сабзавот 1,6 баравар, мева резавор 2,6 баравар ва узум 2 баравар кўпайишига эришилди.

Мана шуларнинг ҳаммаси мамлакат аҳолиси 1965 йилга нисбатан 35 миллион киши кўпайган бир шароитда озиқ-овқат маҳсулотлари истеъмол қилиш даражасини анча ошириш имконини берди. Ҳамма жойда аҳолини ғалла, нон-булка ва макарон маҳсулотлари, қанд-шакар билан узлуксиз таъминлаш йўлга қўйилди. Гўшт ва гўшт маҳсулотлари истеъмол қилиш аҳоли жон бошига ўрта ҳисобда 41 процент, сут ва сут маҳсулотлари истеъмол қилиш 25 процент, тухум истеъмол қилиш 1,9 баравар, сабзавот истеъмол қилиш 35 процент кўпайди. Совет кишисининг овқатланиш рациони калориялилиги жиҳатидан физиологик нормаларга мувофиқ келади.

Энди партия мамлакатнинг юксалган иқтисодий потенциалидан фойдаланиб аҳолини ҳамма турдаги озиқ-овқат билан имкони борича қисқа муддатларда барқарор таъминлашни йўлга қўйиш, совет кишиларининг овқатланиш структурасини энг қимматли маҳсулотлар ҳисобига анча яхшилаш вазифасини қўймоқда.

Ўн биринчи беш йилликда аҳолининг ғаллага, жуда хилма-хил нон-булка ва макарон маҳсулотларига, картошка ва қанд-шакарга бўлган эҳтиёжларини қондириш билан бир қаторда ёрма, кондитер маҳсулотлари, маргарин, тухум ва балиқ сингари маҳсулотларга бўлган талабини тўла-тўкис қондириш, гўшт, сут, ўсимлик ёғи ва мева-сабзавот маҳсулотлари билан таъминлашни яхшилаш белгиланмоқда.

Ўн иккинчи беш йилликда маҳсулот етиштиришни янада кўпайтириш асосида гўшт, ўсимлик ёғи, сабзавот истеъмолини анча ошириш кўзда тутилади.

Ўн иккинчи беш йилликнинг охирига бориб, аҳоли жон бошига асосий озиқ-овқат маҳсулотларини истеъмол қилиш тахминан қуйидагича бўлади: гўшт ва гўшт маҳсулотлари 70 килограмм, балиқ маҳсулотлари — 19 килограмм, сут ва сут маҳсулотлари 330—340 килограмм, тухум 260—266 дона, ўсимлик ёғи 13,2 килограмм, сабзавот ва полиз маҳсулотлари 126—135 килограмм, мева ва резавор 66—70 килограмм, картошка — 110 килограмм, қанд-шакар — 45,5 килограмм, нон маҳсулотлари — 135 килограмм. Бу — маҳсулотлар истеъмол қилишнинг мамлакат бўйича ўртача даражасидир. Конкрет регионлар бўйича у табиий-иқлим шароитларини миллий анъаналар ва бошқа хусусиятларни эътиборга олиб белгиланади.

СССР озиқ-овқат программасини амалга оширишнинг асосий йўналишлари:

агросаноат комплексини пропорционал ва мувозанатли ривожлантиришдан, унинг ҳамма тармоқларида бошқариш, планлаштиришни ва иқтисодий рағбатлантиришни такомиллаштиришдан, ишлаб чиқаришни юксак пировард натижаларга эришишга максимал равишда сафарбар этишдан;

қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришини изчиллик билан интенсивлаш, ердан ғоят самарали фойдаланиш, моддий-техника базасини бутун чоралар билан мустаҳкамлаш, фан ва илғор тажриба ютуқларини жадал жорий этиш асосида қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришининг юксак суръатларини таъминлашдан;

агросаноат комплексининг ишлаб чиқариш-техника потенциалидан фойдаланишни бутун чоралар билан яхшилашдан, капитал маблағ ва моддий ресурслар самарадорлигини анча оширишдан, хўжаликлараро ва тармоқлараро алоқаларни кенгайтириш асосида ихтисослаштириш ҳамда марказлаштиришни ривожлантиришдан;

иқтисод ва тежамкорлик учун курашишдан, маҳсулот етиштириш, қайта ишлаш ва асрашнинг илғор технологиясини кенг жорий этиш, ташишни ихтисослаштирилган транспорт ёрдамида ташкил этиш йўли билан қишлоқ хўжалик маҳсулотининг нобуд бўлишини қисқартириш ва сифатини оширишдан;

қишлоқдаги социал-маиший турмуш шароитларини янада яхшилашдан иборат.

Колхоз ва совхозлар қишлоқ хўжалик маҳсулоти етиштиришни кўпайтиришда ҳал қилувчи роль ўйнайди. Партия, совет ва хўжалик органларининг куч-ғайратлари барча хўжаликларда меҳнат унумдорлиги муттасил ўсишини таъминлашга, уларнинг фаолиятини қатъият яхшилашга, зарар кўраётган ҳамда паст рентабелли колхоз ва совхозлар экономикасини юксалтиришга қаратилиши лозим.

Озиқ-овқат ресурсларини тўлдириш учун шароит бўлган ҳамма жойда корхоналар ва ташкилотларнинг ёрдамчи қишлоқ хўжалигини ривожлантириш, шу тариқа ишчи ва хизматчилар умумий овқатланишининг гўшт, сут, сабзавот ва картошкага бўлган эҳтиёжларини имкони борича яхшироқ таъминлаш керак. Гражданларнинг шахсий ёрдамчи хўжаликлари, коллектив боғдорчилик ва деҳқончилик имкониятларидан кенг фойдаланилсин.

Озиқ-овқат проблемаси — ҳам хўжалик жиҳатидан, ҳам сиёсий жиҳатдан шу ўн йилликнинг марказий проблемасидир. Йиллик планларни ҳамда умуман ўн биринчи беш йиллик планни тўла ва ошириб бажариш бу проблемани муваффақиятли ҳал этишнинг гаровидир.

СССРнинг Озиқ-овқат программаси вазифаларини бажариш — умумхалқ ишидир, барча партия, совет ва хўжалик органларининг, касаба союз ва комсомол ташкилотларининг, колхоз ва совхозлардаги, агросаноат комплексининг бошқа корхоналаридаги барча меҳнаткашларнинг, ҳар бир совет кишисининг энг биринчи бурчидир.

Зарур яйловлар ҳамда мелиорацияланган ерларда ем-хашакни интенсив етиштиришни вужудга келтириш имкониятлари мавжуд бўлган районларда гўшт чорвачилиги тармоғини ривожлантириш ишлари кучайтирилсин.

Чорвачиликнинг энг тез етиладиган тармоғи бўлган чўчқачиликни янада ривожлантиришга кўпроқ эътибор берилсин. Чўчқа гўшти (сўйилган вaзнда) 1985 йилда камида 6,5 миллион тонна ва 1990 йилда 7—7,3 миллион тонна миқдорида етиштирилиши таъминлансин. Чўчқачиликнинг самарадорлиги оширилсин.

Саноат фермалари ва комплексларда ғоят интенсив чўчқачиликни ташкил этиш билан бир қаторда ихтисослаштирилмаган колхозлар ва совхозлардаги фермаларда, корхоналар ва ташкилотларнинг ёрдамчи қишлоқ хўжаликларида ҳамда гражданларнинг шахсий ёрдамчи хўжаликларида чўчқа гўшти етиштиришни кўпайтириш имкониятларидан тўлиқроқ фойдаланилсин. Тегишли шароитлар мавжуд бўлган ҳар бир колхоз ва совхоз хўжаликларнинг гўштга бўлган эҳтиёжларини қондириш учун, шунингдек аҳолига чўчқа болаларини сотиш учун чўчқачилик фермаларига эга бўлсин.

Қўй гўшти етиштиришни кўпайтириш учун мамлакатнинг чўл, ўрмон-чўл, ярим чўл районлари ва тоғли районларининг имкониятларидан самаралироқ фойдаланилсин, қўй гўшти етиштириш (сўйилган вазнда) 1985 йилда камида 1 миллион тоннагача ва 1990 йилда 1,2—1,3 миллион тоннага етказилсин. Романов, Цигай зотли ҳамда гўшт, жун берадиган қўйларнинг бошқа зотлари одатда парвариш қилиниб келинаётган жойларда уларнинг сонини кўпайтириш тадбирлари кўрилсин. Интенсив қўйчилик зоналарида уни саноат негизига ўтказиш ишлари изчиллик билан амалга оширилсин.

Парранда гўшти (сўйилган вазнда) 1985 йилда камида 2,6 миллион тонна ва 1990 йилда 3,4—3,6 миллион тонна миқдорида етиштирилиши таъминлансин. Янги бройлер паррандачилик фабрикаларини қуриш ва мавжуд фабрикаларни реконструкция қилиш жадаллаштирилсин, курка, ўрдак ва ғоз гўшти етиштирувчи ихтисослаштирилган хўжаликлар қўшимча равишда ташкил этилсин.

Қуён гўшти етиштириш кўпайтирилсин. Кўнгилли қуёнчилик ширкатларининг иши яхшилансин, аҳолининг зотли қуёнларга бўлган эҳтиёжи тўлиқроқ қондирилсин.

Йилқичилик ва буғучиликни ривожлантириш ҳисобига гўшт ресурсларини ошириш тадбирлари кўрилсин.

Сигирларнинг маҳсулдорлигини ошириш — **сут ва сут маҳсулотлари** етиштиришни кўпайтиришнинг бош йўналишидир. 1990 йилга бориб, колхоз ва совхозларда ўртача ҳисобда ҳар бир сигирдан соғиб олинадиган сут миқдорини 500—600 килограмм оширишга эришиш вазифаси қўйилмоқда. Ривожланган сут чорвачилиги районларида ҳар бир сигирдан соғиб олинадиган ўртача йиллик сут миқдори 4 минг килограммга етказилсин. Сут чорвачилигини биринчи навбатда мавжуд фермаларни кенгайтириш ва реконструкция қилиш ҳисобига саноат асосига кўчириш ишлари изчиллик билан ўтказилсин. Сутнинг сифати яхшилансин.

Гўшт, сут ва чорвачиликнинг бошқа маҳсулотлари тайёрлашни ташкил этиш такомиллаштирилсин, тайёрлов корхоналари ва пунктлари тармоғи кенгайтирилсин, улар маҳсулот етиштириладиган жойларга мумкин қадар яқинлаштирилсин. Маҳсулотнинг ўз вақтида қабул қилиниши ва унинг сақланиши таъминланиши учун тайёрлов органлари ҳамда корхоналарининг масъулияти оширилсин. Чорва мол ва сутни бевосита хўжаликларда қабул қилиб олишга ўтиш жадаллаштирилсин.

Программада чорвачилик маҳсулотлари етиштиришнинг кўзда тутилган ҳажмларига асосланиб, давлат ресурслари хом ашёсидан гўшт ва сут маҳсулотлари ишлаб чиқариш топшириқлари белгиланган. Гўшт ва сут маҳсулотларининг турларини яхшилаш ҳамда сифатини ошириш чоралари кўзда тутилган.

Чорвачилик учун мустаҳкам ем-хашак базасини вужудга келтириш. Программада мамлакатда 1985 йилда 500 миллион тонна ва 1990 йилда 540—550 миллион тонна миқдорида озуқа бирлиги етиштиришни таъминлаш кўзда тутилади. 1990 йилда пичан тайёрлаш 110—112 миллион тоннага, хашаки илдиз мевалар тайёрлаш 60—63 миллион тоннага етказилсин.

Иттифоқдош республикалар Компартияларининг Марказий Комитетлари ва Министрлар Советлари, СССР Қишлоқ хўжалик министрлиги, СССР Мелиорация ва сув хўжалиги министрлиги, СССР Госкомсельхозтехникаси, маҳаллий партия, совет ва қишлоқ хўжалик органлари, колхозлар ва совхозлар дала ва ўтлоқ яйловларда ем-хашак етиштиришни янада интенсивлаш, барча озуқа майдонларидан маҳсулдорлигини ошириш юзасидан зарур тадбирларни амалга оширишлари керакки, ҳар бир хўжалик чорвачиликнинг юқори сифатли ем-хашакка, ширали озуқага ва яйловлардаги озуқага бўлган эҳтиёжларини тўлиқ таъминлайдиган бўлсин.

Колхозлар ва совхозларда ем-хашак етиштиришга ихтисослаштирилган тармоқ туси берилсин. Ем-хашакнинг озуқа ва бошқа таркибий қисмлари жиҳатидан мутаносиблигини таъминлашга, ем-хашак сифатини яхшилашга, ундан оқилона фойдаланишга ва нобуд бўлишини қисқартиришга алоҳида эътибор берилсин.

Йўнғичқа, беда, люпин, соя, рапс ҳамда сероқсил бошқа экинлар майдони кенгайтирилсин. Ўн йил ичида 27—29 миллион гектар майдондаги табиий ўтлоқ яйловлар тубдан яхшилансин, 2—2,2 миллион гектар майдонда суғориладиган ўтлоқлар ва яйловлар вужудга келтирилсин, 36—38 миллион гектар майдондаги яйловга сув чиқарилсин.

Йўнғичқа, беда ва бошқа озуқа экинлари уруғчилиги яхшилансин. Ўзбекистон ССРда, Қозоғистон ССР, Киргизистон ССРда, РСФСР ва Украина ССРнинг жанубий районларида йўнғичқа уруғлигини етиштирувчи ва шундай уруғликни зарур миқдорларда умумиттифоқ фондига етказиб берувчи ихтисослаштирилган хўжаликлар ташкил этилсин.

Ем-хашакни тайёрлаш ва сақлашнинг илғор технологияси кенг жорий этилсин. Ўн йил ичида 240—245 миллион куб метр ҳажмли силос ва сенаж иншоотлари, 60—65 миллион тонна ҳажмли хашак омборлари ва бир вақтнинг ўзида 30—35 миллион тонна илдиз мева сақланадиган омборлар фойдаланишга топширилсин. Ембоп дон, ўт талқони, брикетланган ва донадор озуқа аралашмаларига колхоз ва совхозларнинг эҳтиёжларини батамом қондирмоқ учун улар сақланадиган омборлар қурилиши анча кенгайтирилсин.

Ембоп дондан оқилона фойдаланиш мақсадида давлат корхоналари, хўжаликлараро корхоналарда, колхозлар ва совхозларда омихта ем ишлаб чиқаришни кўпайтириш тадбирлари белгиланди. Қаймоғи олинмаган сутнинг ўрнини босадиган маҳсулот ишлаб чиқаришни анча кўпайтириш кўзда тутилган, бу эса озиқ-овқат эҳтиёжлари учун ишлатиладиган сутдан бошқа эҳтиёжларда фойдаланиш имконини беради. Ҳамма жойда озиқ-овқат чиқиндиларидан молларни сўқимга боқиш учун тўлиқроқ фойдаланиш зарур.

Хўжаликлараро корхоналарни, колхозлар ва совхозларни тўйимли оқсил — витаминли қўшимчалар билан таъминлаш учун уларни ишлаб чиқаришни кўпайтириш топшириқлари белгиланди.

СССР Министрлар Совети ҳузуридаги Микробиология саноати бош бошқармасига, СССР Ўрмон, Целлюлоза-қоғоз ва Ёғочсозлик саноати министрлигига ҳамда СССР Озиқ-овқат саноати министрлигига озуқа ачитқилари ва озуқа лизини, СССР Балиқ хўжалиги министрлигига — балиқ уни етиштиришни кўпайтириш, СССР Гўшт ва сут саноати министрлигига эса молларнинг чиқитларидан озуқа етиштириш топшириқлари белгиланди.

Мева-сабзавот маҳсулотлари ва картошка етиштириш. Программа мева-сабзавот маҳсулотлари ва картошка етиштиришни янада кўпайтириш ҳамда уларнинг сифатини ошириш, шунингдек бу маҳсулотларнинг даладан истеъмолчига келтириш йўлида нобуд бўлишини кескин камайтириш ҳисобига аҳолини мева-сабзавот маҳсулотлари ва картошка билан таъминлашни яхшилаш борасида катта-катта тадбирларни кўзда тутади.

Ўн биринчи беш йилликда сабзавот ва полиз маҳсулотлари етиштириш ўртача йиллик миқдорини 33—34 миллион тоннага ва ўн иккинчи беш йилликда 37—39 миллион тоннага, мева ва резавор мева етиштиришни ўн биринчи беш йилликда 11—12 миллион тоннага ва ўн иккинчи беш йилликда 14—15 миллион тоннага, узум етиштиришни ўн биринчи беш йилликда 7,5—8 миллион тоннага ва ўн иккинчи беш йилликда 10—11 миллион тоннага етказиш мўлжалланмоқда. Усти ёпиқ ерда сабзавот етиштириш анча кўпайтирилсин. Ўн биринчи беш йилликда картошканинг ўртача йиллик ялпи ҳосили 87—89 миллион тонна ва ўн иккинчи беш йилликда 90—92 миллион тонна миқдорда бўлиши таъминлансин.

РСФСР, Украина ССР ва Қозоғистон ССРнинг жанубий районларида, Ўрта Осиё, Закавказье республикаларида ва Молдавия ССРда мева-сабзавот маҳсулотлари етиштирувчи ва қайта ишловчи йирик ихтисослаштирилган хўжаликлар ва агросаноат корхоналарини вужудга

келтириш, шу районларни мамлакат марказидаги ҳамда Европа қисми шимолидаги шаҳарлар, Урал, Сибирь ва Узоқ Шарқ аҳолисини нosисқесвар сабзавот, мева ва резавор мева билан таъминловчи асосий базага айлантириш кўзда тутилган. Аҳолининг картошкага, кечки сабзавот, мева ва резавор мева маҳсулотларига бўлган талаби асосан уларни истеъмол районлари етиштириш ҳисобига қондирилсин.

Даставвал Белоруссия ССРда, РСФСРнинг Ноқоратупроқ зонаси областларида ва Болтиқ бўйи республикаларида саноат асосида товар картошка етиштирувчи ихтисослаштирилган зоналар вужудга келтириш ниҳоясига етказилсин.

Украина ССР районларида, Закавказье ва Ўрта Осиё республикаларида эртанги картошка етиштириладиган зоналар кенгайтирилсин. 1985 йилда колхоз ва совхозларда картошка етиштириш камида 7 миллион тонна ва 1990 йилда 9—10 миллион тонна миқдорида таъминлансин.

Жойларнинг ўзида етиштириш ҳисобига аҳолининг картошка ва сабзавотга бўлган эҳтиёжларини энг кўп даражада қондиришни назарда тутиб, Сибирь ва Узоқ Шарқ районларида, айниқса БАМ зонасида шундай маҳсулотлар етиштириш учун қишлоқ хўжалик базаси жадал суръатлар билан ривожлантирилсин.

СССР Мева-сабзавот хўжалиги министрлиги, СССР Қишлоқ хўжалик министрлиги, СССР Савдо министрлиги, «Центросоюз» ва иттифоқдош республикаларнинг Министрлар Советлари мева-сабзавот маҳсулотлари ва картошка нобудгарчилигини ҳамда уларни кўплаб тайёрлаш даврида ташиш ҳажмини анча қисқартириш мақсадида шундай маҳсулотларнинг омборларини оқилона жойлаштириш тадбирларини амалга оширсинлар. Картошка, мева ва сабзавотни асраш илғор усуллари кенг қўллансин. Мева-сабзавот маҳсулотларини изотермик вагонларда, авторефрижераторлар ва ихтисослаштирилган дарё транспортида ташиш ҳажми оширилсин.

«Центросоюз» ва СССР Ўрмон хўжалиги давлат комитети ёввойи мева, резавор мева ва қўзиқорин йиғиб олиш ва тайёрлашни анча кенгайтирсинлар.

Мева-сабзавот маҳсулотларини қайта ишлайдиган ва улар сақланадиган қувватларни жадал ошириш тадбирлари белгиланган мева-сабзавот консервалари, янги музлатилган мева, резавор мева, сабзавот ва улардан тайёрланган маҳсулотлар ишлаб чиқаришни кўпайтириш, шунингдек картошкадан хом таомлар ва тайёр маҳсулотлар ишлаб чиқариш топшириқлари белгиланди. 1985 йилга бориб, болалар учун консервалар ва парҳез таом ишлаб чиқариш 1980 йилга нисбатан 2 баравар ва 1990 йилга бориб 2,5 баравар кўпаяди. Помидор маҳсулотлари, мева ва узум шарбатлари, жем, мураббо, компот ишлаб чиқариш анча кенгайтирилади.

Колхоз ва совхозлар етиштирган барча маҳсулотлар сақлаб қолиниши, қайта ишланиши ва реализация қилиниши учун бевосита колхоз ва совхозларда мева-сабзавот маҳсулотининг қайта ишловчи ва сақловчи қувватларини кенг кўламда вужудга келтириш тавсия этилди.

Қанд-шакар етиштириш. Ўн иккинчи беш йилликда қанд лавлаги етиштириш ўртача йиллик миқдорини 102—103 миллион тоннага етказиш мўлжалланмоқда.

Шу мақсадда ўн иккинчи беш йилликда қанд лавлаги етиштиришнинг саноат технологиясига ўтишни асосан тугаллаш, лавлагикор хўжаликларнинг зарур техникага, транспорт ва юк ортиш воситаларига, минерал ўғитларга, юксак самарали гербицидларга ҳамда ўсимликларни зараркунандалар ва касалликлардан ҳимоя қилишнинг химиявий воситаларига бўлган эҳтиёжларини таъминлаш кўзда тутилган. Қанд моддаси камида 17—18 процент бўлган бир уруғли қанд лавлагининг серҳосил навлари ва гибридларини яратиш ҳамда жорий этиш жадаллаштирилсин. Мамлакатнинг жанубий районларида қанд лавлаги уруғлигини сепиш усули билан етиштириш кенгайтирилсин.

Партия, совет, қишлоқ хўжалик органлари, колхозлар ва совхозлар қанд лавлаги ҳосилдорлигини оширишга, унинг сифатини яхшилашга ва нобудгарчиликни анча камайтиришга эътиборни қаратсинлар.

Қанд-шакар ишлаб чиқариш топшириқлари белгиланди. Нобудгарчиликнинг олдини олиш мақсадида 1990 йилга бориб, қанд лавлагини қайта ишлаш мавсуми муддатини 100—105 кунгача қисқартириш тадбирлари белгиланди. Ўн йил ичида лавлаги қабул қилиш пунктларида актив вентиляция қўлланилган ҳолда қанд лавлагини сақлаш учун жами саҳни 15 миллион квадрат метрга борадиган механизациялаштирилган омборлар ва қаттиқ қопламали майдончалар қуриш, шунингдек қанд лавлагини сақлаш чоғида биологик актив моддалардан ва лавлаги ғарамларини ёпиш учун янги материаллардан фойдаланишни анча кенгайтириш мўлжаллаб қўйилган.

Шакарни идишсиз ташиш ортади ва саноатнинг озиқ-овқат тармоқларига суюқ шакар етказиб бериш анча кўпаяди, крахмалли хом ашё ва бошқа хом ашё турларидан қандли моддалар ишлаб чиқариш ривожлантирилади.

Асал етиштириш анча кўпайтирилади. Саноат асосида ихтисослаштирилган асаларичилик хўжаликлар ва асалари қутилари қўйилган майдонларни вужудга келтиришни давом эттириш, томорқа асаларичилигини ривожлантиришга кўпроқ эътибор бериш кўзда тутилган.

Аҳолининг диабетик озиқ-овқат маҳсулотларига бўлган эҳтиёжларини батамом қондирмоқ учун қанд ўрнида ишлатиладиган маҳсулотларни ишлаб чиқариш кенгайтирилади.

Ўсимлик ёғи ва маргарин маҳсулоти ишлаб чиқариш. Мойли экинлар уруғи етиштиришни анча ўстиришни таъминлаш, уларни қабул қилиш, сақлаш ва қайта ишлашни ташкил этишни яхшилаш, мойли экинлар уруғи нобудгарчилигини камайтириш партия, совет, қишлоқ хўжалик органларининг, колхоз ва совхозларнинг, тайёрлаш ва қайта ишлаш корхоналарининг муҳим вазифасидир.

Ўн биринчи беш йилликда кунгабоқар уруғи етиштириш ўртача йиллик миқдорини 6,7 миллион тоннага ва ўн иккинчи беш йилликда 7,2—7,5 миллион тоннага, соя етиштиришни ўн биринчи беш йилликда 1,4 миллион тоннага ва ўн иккинчи беш йилликда 2,2—2,3 миллион тоннага етказиш мўлжалланмоқда. Мамлакат Европа қисмидаги, Ўрта Осиё ва Қозоғистондаги суғориладиган ерларда соя экиладиган майдонлар кенгайтирилсин. Ўсимлик ёғи ресурсларини кўпайтириш мақсадида ўн биринчи беш йилликда Украинанинг ғарбий областларида, Белоруссияда, Болтиқ бўйи республикаларида, шунингдек, РСФСРнинг марказий ҳамда марказий қоратупроқ районларида, Поволжьеда, Уралда, Сибирь ва Шимолий Қозоғистонда рапс етиштириш ўзлаштирилсин. 1985 йилда рапс уруғининг ялпи ҳосили 0,5 миллион тонна ва 1990 йилда тахминан 1,5 миллион тонна бўлиши таъминлансин. Мойли экинлар етиштиришнинг саноат технологияси жорий этилсин.

Программада белгиланган топшириқлар ўн биринчи ва ўн иккинчи беш йилликларда ўсимлик ёғи ва маргарин маҳсулоти етиштиришни тез ўстиришни кўзда тутади, уларнинг сифатини яхшилаш тадбирлари мўлжаллаб қўйилган.

Кондитер маҳсулотлари, озуқабоп концентратлар, узум виноси, пиво ва алкоголсиз ичимликлар ишлаб чиқариш.

Кондитер маҳсулотлари ишлаб чиқаришни кўпайтириш ва 1990 йилда шундай маҳсулотларни камида 4,4 миллион тоннага, озуқабоп концентратларни эса 350 минг тоннага етказиш кўзда тутилган. Аҳоли ўртасида харидоргир бўлган маҳсулотлар: қанд моддаси камроқ бўлган пастил-мармелад, шунингдек унли кондитер маҳсулотлари ишлаб чиқариш ортади.

Алкоголсиз ичимликлар, пиво, узум ва мева-резавор мевалардан тайёрланган винолар ишлаб чиқариш кенгайтирилади. Озарбайжон ССР, Украина ССР ва Молдавия ССРда узумни қайта ишловчи қувватларни жадал суръатлар билан ривожлантириш мўлжалланмоқда.

Териб олинадиган чой баргини 1985 йилда 560 минг тоннагача ва 1990 йилда 740—750 минг тоннагача кўпайтириш, натура ҳолдаги чой етиштиришни 1985 йилда 230 минг тоннага ва 1990 йилда 280—300 минг тоннага етказиш кўзда тутилмоқда. Ишлаб чиқарилаётган чойнинг сифати анча яхшилансин, турлари кўпайтирилсин.

Балиқ маҳсулотлари ишлаб чиқариш. Балиқ ҳамда денгиз маҳсулотлари овлашни кўпайтириш, соҳанинг унумдорлигини ҳамда балиқ саноати флотидан фойдаланиш самарадорлигини ошириш тадбирлари белгиланган. Портларни зарур машина-ускуналар ва механизмлар, хизмат қилувчи-ёрдамчи кемалар ва автомобиль транспорти билан таъминлаш, турли об-ҳаво шароитларида юк ортиш-тушириш ишларини самарали бажариш имконини берадиган техника воситаларини яратиш ва жорий этиш кўзда тутилган.

Ҳовуз балиқчилигини интенсивлаш асосида ўн йил ичида балиқчилик хўжаликларида товар балиқ етиштириш тахминан 3 баравар кўпайтирилсин. Балиқчилик корхоналарининг моддий-техника базаси реконструкция қилинсин, техника билан қайта қуролланитирилсин ва ривожлантирилсин, улар сув ҳавзалари ва гидротехника иншоотларидан самарали фойдаланишлари учун замонавий моддий-техника воситалари билан таъминлансин.

Министрликлар ва идоралар ўзларига қарашли корхоналарнинг балиқ етиштириш учун яроқли бўлган саноат кўламидаги сув ҳавзаларидан шу мақсадда кенг фойдалансинлар.

Овқатбоп балиқ маҳсулоти етиштириш 1985 йилда 4,2 миллион тоннага ва 1990 йилда 4.3—4.5 миллион тоннага, балиқ консервалари ишлаб чиқариш 1985 йилда 3 миллиард шартли банкага ва 1990 йилда камида 3,2 миллиард шартли банкага етказилсин.

СССР балиқ хўжалиги министрлиги балиқ маҳсулотларини анча кенгайтириш ва унинг турларини янгилаш, шундай маҳсулотларнинг сифатини ошириш ва хушхўр қилиш чораларини кўрсин. Ўн йил ичида тирик ва бироз музлатилган балиқ етиштириш тахминан 2 баравар кўпайтирилсин.

1990 йилга бориб, балиқ ҳамда балиқ маҳсулотларини совутиш, музлатиш ва сақлашнинг истиқболли усуллари саноатга жорий этилсин. Ўн йил ичида айни бир вақтда 220—240 минг тонна маҳсулот сақланадиган музхоналар ишга туширилсин.

Ёрдамчи хўжаликларда маҳсулот етиштириш. Иттифоқдош республикалар Компартияларининг Марказий Комитетлари ва Министрлар Советлари, министрликлар ва идоралари, партия, совет, хўжалик ва касаба союз органлари корхоналар ҳамда ташкилотларнинг ёрдамчи қишлоқ хўжаликларида озиқ-овқат маҳсулотлари етиштиришни анча кўпайтириш чораларини кўрсинлар. Ана шу хўжаликлар учун зарур ер майдонлари ажратиб берилсин, шунингдек улар колхозлар ва совхозлар билан баб-баравар қишлоқ хўжалик техникаси, ўғитлар ва бошқа моддий-техника ресурслари билан таъминлансин. Мазкур корхоналар ва ташкилотлар ҳузурида беҳуда исроф бўлаётган иссиқликдан фойдаланиб, теплица хўжаликлари, шунингдек, чорвачилик фермалари ва мева-сабзавот маҳсулотлари учун омборхоналар кенг кўламда қурилиши йўлга қўйилсин.

Ёрдамчи қишлоқ хўжаликлари тегишли министрликлар ва идораларга ажратиладиган умумий капитал маблағлар ҳамда моддий-техника ресурслар ҳисобига ташкил этилсин ва ривожлантирилсин.

Қишлоқда яшовчи ҳар бир оила томорқа участкасига эга бўлиши, чорва ва паррандa боқа олиши учун шарт-шароитларни вужудга келтириш — иттифоқдош ва автоном республикалар Министрлар Советларининг, ўлка, область, район ижроия комитетларининг, қишлоқ хўжалик органларининг, хўжаликлар ва корхоналар, касаба союз ташкилотлари раҳбарларининг ғоят муҳим вазифасидир.

Матлубот кооперацияси аҳолидан ортиқча қишлоқ хўжалик маҳсулотларини ўз вақтида харид қилишни ташкил этсин. Маҳсулотни қабул қилувчи ва тайёрловчи, чорва ва паррандаларни сўювчи доимий ва муваққат пунктлар, қишлоқ хўжалик маҳсулотларини қайта ишловчи цехлар тармоғи кенгайтирилсин. Ўн йил ичида матлубот кооперацияси корхоналарида колбаса маҳсулотлари ишлаб чиқариш 1.5 баравар, консервалар ишлаб чиқариш 1.4 баравар ва кондитер маҳсулотлар ишлаб чиқариш 1.7 баравар кўпайтирилсин.

Озиқ-овқат маҳсулотлари савдосини ташкил этиш. Иттифоқдош республикаларнинг Министрлар Советлари, савдо шохобчаларига эга бўлган СССР министрликлари ва идоралари аҳолига савдо хизмати даражасини анча оширсинлар.

Магазинлар, ошхоналар ҳамда бошқа савдо корхоналари тармоқларини кенгайтириш ва уларни оқилона жойлаштириш, аҳоли учун энг кўп қулайликлар вужудга келтириш мақсадида бундай корхоналарнинг ишлаш режимини яхшилаш чоралари кўрилсин. Барча катта корхоналарда, қурилишлар ва ўқув юртларида ошхоналар бўлсин.

Мавжуд савдо корхоналарини реконструкция қилиш ва техника билан қайта қуроллантириш, товарлар сотишнинг илғор формаларини, жумладан ўз-ўзига хизмат формасини жорий этиш соҳасидаги ишлар актив амалга оширилсин.

Колхоз бозорлари тармоғи кенгайтирилсин, бозорларда савдони ташкил этиш яхшилансин, уларнинг моддий-техника базаси мустаҳкамлансин.

Матлубот кооперацияси фаолиятини ривожлантиришга, гражданларнинг шахсий ёрдамчи хўжаликларидан харид қилинадиган қишлоқ хўжалик маҳсулотлари савдосини кенгайтиришга бутун чоралар билан кўмаклашилсин, кооператив ташкилотларга анз шу маҳсулотларни саноат марказларида сотиш учун бинолар ажратиб берилсин, транспорт воситалари билан таъминлашда уларга ёрдам кўрсатилсин.

Нон, нон-булка ва макарон маҳсулотлари, ёрма ҳамда бошқа озиқ-овқат маҳсулотлари савдосини ташкил этиш яхшилансин. Уларни савдо тармоқларига етказиб бериш оперативлиги оширилсин. Мавсумий савдо шохобчаларини ҳамда мева-сабзавот магазинларини кенгайтириш борасидаги тадбирлар амалга оширилсин. Озиқ-овқат товарларини майда қадоқланган ва ўралган ҳолда сотиш кўпайтирилсин.

Савдо-сотиқнинг колхозлар, совхозлар ҳамда агросаноат комплексининг бошқа корхоналари билан бевосита алоқалари ривожлантирилсин ва такомиллаштирилсин.

III. Агросаноат комплекси моддий-техника базасини ривожлантириш

Фан-техника тараққиётини жадаллаштириш, ишлаб чиқаришни механизациялаш ва химиялашни янада ривожлантириш, ерларни кенг кўламда мелиорациялаш негизида қишлоқ хўжалигининг, агросаноат барча тармоқларининг ишлаб чиқариш потенциалидан ғоят самарали фойдаланиш ва уларнинг моддий-техника базасини мустаҳкамлаш СССР озиқ-овқат программасини муваффақиятли амалга оширишнинг жуда муҳим шартидир.

Қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришини комплекс механизациялаш ва саноатнинг озиқ-овқат тармоқларини техника билан қайта қуроллантириш.

Программада таъкидланадики, 1990 йилгача бўлган даврда деҳқончилик ва чорвачиликни комплекс механизациялашни ҳамда саноатнинг озиқ-овқат тармоқларини янги техника негизида қайта қуроллантиришни асосан тугаллаш машинасозлик министрликларининг, агросаноат комплексидаги барча министрликлар ва идораларнинг биринчи даражали вазифасидир, деҳқончилик, чорвачилик ва озуқа етиштириш учун, шунингдек саноатнинг озиқ-овқат тармоқлари учун мўлжалланган тракторлар, комбайнлар, машина ва ускуналарнинг техникавий даражаси, сифати ва айниқса, пишиқ-пухталиги муттасил оширилсин. Ишлаб чиқарилаётган техникага материал сарфи изчиллик билан камайтирилсин:

Ўн йил ичида қишлоқ хўжалигига:

3740—3780 мингта трактор, камида 200 мингта экскаватор, 215 мингта бульдозер, 93 мингта скрепер, 13 мингта автогрейдер;

1170 мингта дон комбайнлари ҳамда 67—70 миллиард сўмлик бошқа қишлоқ хўжалик машиналари, шу жумладан деҳқончилик учун 38—40 миллиард сўмлик, чорвачилик учун ҳамда озуқа ишлаб чиқариш учун 29—30 миллиард сўмлик машина-механизмлар етказиб бериш кўзда тутилган.

II. Озиқ-овқатнинг асосий турларини ишлаб чиқариш. Озиқ-овқат маҳсулотлари савдосини ташкил этиш

Дон ва уни қайта ишлаш маҳсулотларини ишлаб чиқариш. Озиқ-овқат программасида дон етиштиришни жадал ва барқарор кўпайтириб бориш қишлоқ хўжалигидаги энг муҳим проблема эканлиги таъкидланади.

Вазифа — яқин йилларда мамлакатнинг озиқ-овқат ва ем бўладиган юқори сифатли донга ўсиб бораётган эҳтиёжларини таъминлашдан, доннинг зарур давлат резервлари ва уни экспорт қилиш ресурслари бўлишига эришишдан иборат.

Дон экинлари экиладиган майдонларнинг барқарорлиги сақланиб қолган бир шароитда ҳамма жойда ҳосилдорликни ошириш — дон етиштиришни кўпайтиришнинг асосий йўлидир. Ўн йил мобайнида дон экинлари ҳосилдорлигини гектар бошига 6-7 центнер кўпайтириб, уни 1990 йилгача 21—22 центнерга етказиш зарур.

Ўн биринчи беш йилликда дон етиштиришни йилига ўрта ҳисобда 238—243 миллион тоннага ва ўн иккинчи беш йилликда 250—255 миллион тоннага етказиш мўлжалланмоқда.

Иттифоқдош республикалар Компартияларининг Марказий Комитетларига ва Министрлар Советларига, СССР Қишлоқ хўжалиги министрлигига, маҳаллий партия, совет ва қишлоқ хўжалик органларига, колхоз ва совхозларга дон ҳосилдорлигини ва ялпи ҳосилини кўпайтириш, унинг сифатини ошириш ва нобудгарчиликни қисқартириш юзасидан зарур чораларни амалга ошириш таклиф қилинди.

Қозоғистон ССР, Шимолий Кавказ, Поволжье хўжаликларида, Урал ва Сибирнинг дашт районлари, Украина ССРнинг жанубий районлари хўжаликларида юқори сифатли қаттиқ ва кучли нав буғдой донининг ялпи ҳосилини муттасил кўпайтиришга эришилсин.

РСФСРнинг Ноқоратупроқ зонасида, Волга бўйида, Украина Полесьесида, Белоруссия ССРда ва Балтика бўйи республикаларида кузги жавдар дони етиштиришни барқарор кўпайтириш таъминлансин.

Пивопазлик учун яроқли товар арпа нави етиштириладиган барча зоналарда унинг ялпи ҳосили кўпайтирилсин.

Даставвал РСФСРнинг Марказий—Қоратупроқ районидаги ва Ноқоратупроқ зонасидаги, Поволжье, Жанубий Урал, Ғарбий Сибирдаги, Украина ССР ва Қозоғистон ССРдаги колхоз ҳамда совхозларда тариқ билан гречиханинг ҳосилдорлиги ва ялпи ҳосили кўпайтирилсин.

Ембоп дон ресурсларини кўпайтириш учун арпа ва сули етиштиришни кўпайтириш билан бир қаторда маккажўхорининг катта имкониятларидан тўлиқроқ фойдаланилсин. 1985 йилда маккажўхори донининг ялпи ҳосили камида 17 миллион тоннага ва 1990 йилда 20 миллион тоннага етказиш таъминлансин. Украина ССР, Молдавия ССР, Шимолий Кавказ, Қуйи Поволжье, РСФСРнинг Марказий—Қоратупроқ районининг жануби, Қозоғистон ССР, Ўрта Осиё ва Закавказье республикаларининг колхоз ва совхозларида маккажўхори дони етиштиришни тобора ихтисослаш ҳамда концентрациялаш тадбирлари амалга оширилсин. Шу экин экилган жамики майдонларда уни етиштириш ва ўриб-йиғиб олишнинг саноат технологияси жорий этилсин.

1985 йилда дуккакли дон экинлари 12—14 миллион тонна ва 1990 йилда 18—20 миллион тонна миқдорида етиштирилиши таъминлансин. Поволжьеда, РСФСРнинг Марказий — Қоратупроқ ва Марказий районлари, Украина ССРда, Белоруссия ССР ва Қозоғистон ССРда шу экинларнинг ялпи ҳосили анча кўпайтирилсин.

Конкрет табиий-иқтисодий шароитларга асосланиб, деҳқончиликнинг илмий асосланган системаларини жорий этиш ва ўзлаштириш таъминлансин. Ўн биринчи беш йилликда донли экинлар уруғчилиги саноат асосига ўтказилсин. Янги серҳосил навлар ва гибридларни ишлаб чиқаришга жорий этиш жадаллаштирилсин. Дон ва дуккакли дон экинларининг эҳтиёт фондлари ҳамда кейинги йилга ўтадиган уруғлик фондлари зарур миқдорларда вужудга келтирилсин.

СССР Қишлоқ хўжалик министрлигига ва иттифоқдош республикаларнинг Министрлар Советларига дон экинларига солиш учун минерал ўғитлар етказиб беришни 1985 йилда 1980 йилга нисбатан камида 1,7 баравар ва 1990 йилда икки баравар кўпайтириш топширилди. Ўғитларнинг ошган ресурслари асосан товар дон ҳосили энг кўп ортишини таъминлаётган зоналарга юборилсин.

Дон етиштиришни бутун чоралар билан кўпайтира бориб, овқатбоп ва ембоп донни, нон ва галла маҳсулотларини тежаб-тергаб ҳамда авайлаб сарфлаш тўғрисида доимо ғамхўрлик қилиш зарур.

Программада давлат ресурслари донидан ун, ёрма ва макарон маҳсулотлари ишлаб чиқариш топшириқлари белгиланган.

Чорвачилик маҳсулотлари етиштириш. Ўн биринчи беш йилликда гўшт (сўйилган вазнда) етиштиришнинг ўртача йиллик миқдорини 17—17,5 миллион тоннага ва ўн иккинчи беш йилликда 20—20,5 миллион тоннага, сут етиштиришни ўн биринчи беш йилликда 97—99 миллион тоннага ва ўн иккинчи беш йилликда 104—106 миллион тоннага; тухум етиштиришни ўн биринчи беш йилликда 72 миллиард донага ва ўн иккинчи беш йилликда 78—79 миллиард донага етказиш вазифаси қўйилмоқда.

Программада таъкидланадики, иттифоқдош республикалар Компартияларининг Марказий Комитетлари ва Министрлар Советлари, СССР Қишлоқ хўжалик министрлиги, маҳаллий партия, совет ва қишлоқ хўжалик органлари, колхозлар ва совхозлар чорва туёғини ўстириш ва уларни сақлаб қолиш тўғрисида ғамхўрлик қилиб, ҳамма жойда чорвачилик ишларини юритишнинг интенсив методларига ўтишни ҳамда чорва ва парранда барча турларининг маҳсулдорлиги анча оширилишини таъминлашлари керак. Чорвачилик фермалари ва комплекслари малакали кадрлар билан мустаҳкамлансин.

Селекция-наслчилик ишлари даражасини ошириш зарур. Наслчилик хўжаликлари тармоғи кенгайтирилсин. Зотли молларнинг ресурсларидан оқилона фойдаланилсин. Молларни урчитиб кўпайтириш яхшилансин ҳамда улардан насл олиш кўпайтирилсин. Чорва ва парранда касалланиб, нобуд бўлишини камайтириш имконини берадиган ветеринария-профилактика тадбирлари системаси амалга оширилсин. Давлат ветеринария хизматининг, шунингдек биологик препаратлар ишлаб чиқарувчи корхоналарнинг моддий базаси кенгайтирилиб, мустаҳкамлансин.

Мол гўшти етиштиришни жадал ўстириш гўшт ресурсларини кўпайтиришнинг асосий йўналиши бўлиб қолиши керак. Мол гўшти (сўйилган вазнда) етиштириш 1985 йилда камида 7,8 миллион тоннага ва 1990 йилда 9,5 миллион тоннага етказилсин. Колхозлар, совхозларда ва хўжаликлараро корхоналарда қорамолларни етиштириб, сўйим қилиш ишларини асосан хўжаликларда етиштирилган ем-хашак ҳисобига таъминлаган ҳолда саноат асосига начилик билан ўтказиш давом эттирилсин. Сўйимга боқиш муддатлари қисқартирилсин, бузоқларнинг вазни юқори кондицияга — камида 400—500 килограммга етганда реализация қилинишига эришилсин. Чорва моллар асосан кўк ўтлардан, хашакдан, ширали озуқадан, шунингдек озиқ-овқат саноатининг чиқинди маҳсулотларидан фойдаланиб, сўйим қилинсин ва ҳайдаб боқилсин.

IV. Агросаноат комплекси тармоқларини транспорт, тара ҳамда ўров материаллари билан таъминлаш

— Озиқ-овқат программасининг энг муҳим вазифаларидан биридир. Бу вазифани ҳал этиш учун қуйидаги тадбирлар белгиланди.

Ўн йилликда қишлоқ хўжалигига 3000—3060 мингта юк автомобили ва 3200—3300 мингта трактор прицеплари ажратиб берилсин. Колхозларга, совхозларга ҳамда саноатнинг озиқ-овқат тармоқлари корхоналарига 110—116 мингта сут ташувчи машина ва 50—53 мингта қора мол ташийдиган ярим прицеплар етказиб берилсин. Қанд-шакар ва суюқ шакар, тирик балиқ, бошқа озиқ-овқат маҳсулотлари, пиво ва минерал сувларни ташиш учун озиқ-овқат саноати ҳамда балиқ хўжалиги тармоқларига ихтисослаштирилган автотранспорт етказиб бериш кўпайтирилсин.

Ўн йилликда агросаноат комплекси тармоқлари ҳамда умумий фойдаланишдаги транспортга 76—78 мингта автомобиль-рефрижератор етказиб берилсин. Темир йўллар министрлигига 29—30 мингта рефрижератор ва изотермик темир йўл вагонлари ажратилсин.

Темир йўл транспортида — агросаноат комплекси тармоқларига хизмат қилишни такомиллаштириш юзасидан тадбирлар амалга оширилсин, қишлоқ хўжалик юклари ва озиқ-овқатни ташишда фойдаланиладиган вагонлар парки структураси яхшилансин.

Ҳаво транспортида — янги узилган сабзавот ва хўл мевани ташишни, биринчи навбатда Сибирь ва Узоқ Шимолнинг олис районларига ташиш ҳажмини ошириш таъминлансин.

Денгиз транспортида — озиқ-овқат юкларини ташишни тўлиқ таъминлаш мақсадида Болтиқ, Қора денгиз ва Узоқ Шарқ ҳавзаларида шундай юкларни ташиш учун ихтисослаштирилган комплекслар ташкил этилсин.

Дарё транспортида — қуйи Волга районларидан мамлакатнинг саноат марказларига сабзавот ва полиз экинлари маҳсулоти етказиб бериш муддатлари қисқартирилсин. Кемалар боғлаб қўйиладиган жойлар ҳамда дарёлар атрофида сабзавот-мева базалари янада ривожлантирилсин.

Автомобиль саноати министрлиги ўн биринчи беш йилликда Кутаиси автомобиль заводида қишлоқ хўжалигига мўлжалланган йилига 20 мингта автопоезд ишлаб чиқариш қувватини, шунингдек, Урал автомобиль заводида 7—8 тонна юк кўтарадиган, ноқулай йўллардан бемалол ўта оладиган 10 мингта автомобиль ишлаб чиқарадиган қувватларни яратсин.

Ўн биринчи беш йилликда сочиладиган ва суюқ комплекс ўғитларни ташиш учун ихтисослаштирилган транспорт воситаларини кўплаб ишлаб чиқариш ўзлаштирилсин.

Қишлоқ хўжалигида фойдаланиладиган автомобиллар конструкцияларини янада такомиллаштириш таъминлансин. Мавсумий ихтисослаштирилган кузовларни ишлаб чиқиш ва яратиш жадаллаштирилсин.

Оғир ва транспорт машинасозлигида минерал ўғит ва оҳак материаллари ташийдиган ўзи туширадиган ва ихтисослаштирилган цистерналар ишлаб чиқаришни кўпайтириш учун йилига 6—7 мингта вагон (цистерна) ва йилига 2 минггача изотермик рефрижератор вагонлари ишлаб чиқарадиган қувватлар яратилсин.

РСФСР Кемасозлик саноати министрлиги ва Дарё флоти министрлигига 1983—1990 йилларда 90 та сабзавот ташийдиган дарё кемаларини қуриш, кичик дарёларда махсус транспорт воситалари ишлаб чиқиш ва қуришни жадаллаштиришни таъминлаш вазифаси юклатилсин.

СССР Госплани ва СССР Госснаби саноат, савдо ва қишлоқ хўжалиги озиқ-овқат тармоқларининг **идишларга ва ўрайдиган идишларга** бўлган эҳтиёжини таъминлаш юзасидан зарур тадбирларни амалга оширсинлар. Алюминий, ламинирланган қоғоз, фольга, полимер ва бошқа прогрессив материаллардан идишларнинг янги турларини ишлаб чиқариш илдам суръатлар билан ривожлантирилсин.

1990 йилга бориб қадоқланган озиқ-овқатнинг асосий турларини ишлаб чиқариш умумий сотиладиган ҳажмнинг 60—70 процентига етказилсин.

Саноатнинг озиқ-овқат тармоқларида тайёр маҳсулотларни ўрайдиган механизациялашган поток линияларни жорий этиш жадаллаштирилсин.

Енгил ва озиқ-овқат саноати учун машинасозликда ўн биринчи беш йилликда қат-қат букланган ва текис картонни қайта ишлайдиган юқори унумли ускуна ишлаб чиқиб, уни ишлаб чиқаришга киришилсин. Сутни, алкоголсиз ичимликлар ва пивони қуядиган, шунингдек, озиқ-овқат молларини қалоқлайдиган ва ўрайдиган универсал, юқори унумли автомат линияларни яратиш ва ўзлаштириш таъминлансин.

Станоксозлик саноатида полиэтилен тараси тайёрлаш ҳамда маҳсулотни плёнкадан транспорт пакетларига ўраш учун ускуналар ишлаб чиқариш таъминлансин.

V. Озиқ-овқат программасини амалга оширишда илм-фан ролининг кучайиши

СССР Фан ва техника давлат комитети, СССР Фанлар академияси, СССР Қишлоқ хўжалиги министрлиги, СССР Мева-сабзавот хўжалиги министрлиги, В. И. Ленин номли Бутуниттифоқ қишлоқ хўжалик фанлари академияси, бошқа министрликлар ва идораларга 1982—1990 йилларда фан-техника ютуқларини агросаноат комплекси тармоқларига жорий этишни жадаллаштириш ва илмий тадқиқотларни янада ривожлантириш тадбирларини амалга ошириш топширилди.

Тармоқ ва зонал илмий-тадқиқот ва конструкторлик ташкилотлари негизида ташкил этиладиган илмий ишлаб чиқариш бирлашмалари тармоғи ривожлантирилсин. Ушбу ишлаб чиқариш бирлашмаларида колхоз ва совхозларни юқори репродукцияли кўчатлар ҳамда зотли қорамоллар билан таъминлаш учун сортли ва гибрид уруғликлар ва зотли қорамоллар етиштириш марказлаштирилсин.

Ишлаб чиқаришни ихтисослаштиришни янада такомиллаштириш, концентрациялаш ва хўжаликлараро кооперациялаш, меҳнатни ташкил этиш ва пировард натижалар учун уни рағбатлантиришнинг прогрессив формаларини жорий этиш юзасидан илмий асосланган тавсияномаларни практикани умумлаштириш негизида ишлаб чиқилсин.

Деҳқончиликда қўлланиладиган индустриал технология талабларига жавоб берадиган қишлоқ хўжалик экинларининг янги сортлари ва гибридлари бўйича олиб бориладиган ишлар кучайтирилсин. Атроф-муҳитнинг ноқулай омилларига бардошли, юқори сифатли, касалликлар ва зараркунандаларга чалинмайдиган янги навлар яратиб жорий қилинсин. Бу навлар қуйидагича потенциал ҳосилдорликка эга бўлсин: Кузги буғдой камида гектаридан 80—90 центнердан ҳосил берадиган бўлсин; лалми буғдой 45—60 центнердан, калта пояли кузги жавдар, кузги ва лалми арпа 55—65 центнердан; гибрид маккажўхори су-

гориладиган ерларда гектаридан 120—130 центнердан ва суғорилмайдиган ерларда 80—90 центнердан; нўхот 40—45 центнердан ва бошқа дуккакли дон экинлари 25—30 центнердан ҳосил берадиган бўлсин.

Маккажўхори ва кунгабоқарнинг эртапишар ва ўртапишар гибрид навларини. рапс, бир йиллик ва кўп йиллик ўтларнинг юқори сифатли ва маҳсулдор навлари ва гибридларини яратишга алоҳида эътибор берилсин. Картошка. сабзавот, полиз экинлари, мева ва илдиз мева, узумнинг юқори озуқа ва технология сифатига эга бўлган юқори ҳосилли навлари ва гибридларини яратиш жадаллаштирилсин.

Қорамол ва паррандаларнинг зоти ва маҳсулдорлик сифатларини такомиллаштириш, чорвачилик тармоқларида саноат технологиясига мослаштирилган мавжуд зотларни яхшилаш ва янгидан маҳсулдор зотларни, зот группаларини. линияларини. гибридлар ва кроссларини яратиш тадбирлари амалга оширилсин.

Қуйидаги тадбирлар ишлаб чиқилиб, жорий этилсин:

— турли тупроқ-иқлим шароитлари учун қишлоқ хўжалик экинларини парвариш қилишнинг энергияни тежовчи, тупроқни ҳимоя қилувчи ва индустриал технологияси;

— ҳар гектар суғориладиган ерда 10—15 минг озуқа бирлиги ва суғорилмайдиган ернинг ҳар гектаридан 5—6 минг озуқа бирлиги олишни таъминлайдиган табиий озуқа яйловларида ва ҳайдаладиган ерларда юқори сифатли озуқа етиштириш технологиясини, шунингдек озуқанинг камида 90 процент тўйимлилигини сақлаб қолишга имкон берадиган кўк озуқани консерзация қилишнинг технологияси жараёнини;

— молларнинг касалликлари олдини олиш ва даволашнинг янада такомиллашган методлари ва воситаларини, самарали биологик ва химиятерапевтик ветеринария препаратлари ва уларни ишлаб чиқариш технологиясини, молларни оммавий тадқиқот қилиш ва қайта ишлаш учун прибор ва инструментларни;

— актив вентиляция қилиш, сунъий совутиш ҳамда газ билан бошқариш воситасида қишлоқ хўжалик маҳсулотларини сақлашнинг янги технологиясини ишлаб чиқиш.

Сув ресурсларидан рационал фойдаланиш ҳамда уларнинг ифлосланиши ва камайишининг олдини олиш, сувни механизациялашган ва автоматлаштан тарзда тақсимлайдиган тежамли ва пухта суғориш системаларини яратиш ва фойдаланишга топшириш соҳасидаги тадқиқот ишлари кучайтирилсин.

СССР Фанлар академияси, иттифоқдош республикаларнинг Фанлар академиялари, В. И. Ленин номли Бутуниттифоқ Қишлоқ хўжалик фанлари академияси ўсимликлар, микроорганизмлар ва ҳайвонлар селекциясида ген инженерияси проблемалари бўйича. оқсил, биологик актив моддалар синтези биотехнологияси проблемалари бўйича назарий тадқиқотларни кучайтирсинлар. Ўсимликларни зараркунандалардан, касаллик ва бегона ўтлардан ҳимоя қилувчи, қишлоқ хўжалиги учун экинларни ўстирадиган ва бошқа препаратларни, шунингдек шу воситаларни ишлаб чиқиш ва саноат ишлаб чиқариши технологиясини жорий этиш юзасидан янги самарали воситалар яратиш таъминлансин.

СССР Стандартлар давлат комитети, СССР министрликлари ва идоралари, иттифоқдош республикаларнинг Министрлар Советлари қишлоқ хўжалик маҳсулотлари ва озиқ-овқат моллари, минерал ўғитлар, ўсимликларни ҳимоя қилиш воситалари, машина ва ускуналар, қишлоқ хўжалик ишлаб чиқариши учун тара ва ўров материаллари, шунингдек шу маҳсулот сифатини баҳолашнинг замонавий методларини жорий этишни кенгайтириш кўзда тутилган ўзаро бир-бирига боғланган талабларни ўз ичига олган комплекс стандартлаштириш программасини ишлаб чиқиб, амалга оширишни таъминласинлар.

VI. Қишлоқдаги социал- маиший турмуш шароитларини яхшилаш

Программада таъкидланадики, партия, совет, хўжалик ва касаба союз органларининг энг муҳим вазифаси — қишлоқни социал ривожлантириш, қишлоқ аҳолисининг фаровонлигини янада ошириш, маданиятини кучайтириш, медицина ва маиший хизмат кўрсатишни янада ошириш тадбирларини изчил амалга оширишдан иборат. Қишлоқ хўжалигидаги меҳнатнинг обрў-эътиборини ҳар томонлама ошириш. совхозларнинг ходимлари ва колхозчиларнинг меҳнат қилиши ва дам олишининг рационал режимини актив жорий этиш керак. Меҳнат унумдорлигини ошириш асосида қишлоқ хўжалик ходимлари билан саноат ходимларига тўланадиган ҳақ даражасини бир-бирига яқинлаштиришни таъминлаш лозим.

Колхозларда, совхозларда ва қишлоқ хўжалигининг бошқа корхоналарида хўжалик қурилишлари бўлган обод уй-жойлар, болалар ва мактабгача болалар муассасалари, клублар. кутубхоналар ҳамда бошқа маданий-маиший объектлар, савдо, умумий овқатланиш ва аҳолига маиший хизмат кўрсатиш корхоналари, шунингдек йўллар қурилишини жадал суръатлар билан олиб бориш кўзда тутилди.

Ўн биринчи беш йилликда колхозларда, совхозларда ва бошқа қишлоқ хўжалиги корхоналарида умумий саҳни камида 176 миллион квадрат метр уй-жой қурилсин, ўн иккинчи беш йилликда эса шундан 15—18 процент кўп уй-жой қурилсин. Қишлоқ аҳолисига коммунал хизмат кўрсатиш анча оширилсин. Колхозлар ва совхозларни кадрлар билан мустаҳкамлашнинг муҳимлигини ҳисобга олиб. СССР Госплани ва иттифоқдош республикаларнинг Министрлар Советлари йиллик ва беш йиллик планларини ишлаб чиқаётганларида колхозлар ва совхозларда ноишлаб чиқариш қурилишига қишлоқлар фойдасига шу ишлар умумий ҳажмини қайта тақсимлаш ҳисобига қўшимча маблағлар ажратиш, шу тариқа қишлоқ жойларида обод уй-жойлар ва маданий-маиший объектларни кўпроқ фойдаланишга топшириш йўлларини қидириб топсинлар.

Колхозлар ва совхозларда якка тартибда уй-жой қурилиши кенгайтирилсин. Уй-жой қураётганларга молиявий ва моддий ресурслар билан ҳар томонлама ёрдам кўрсатилсин. Планларда мана шу ишларга зарур миқдорда қурилиш материаллари ажратиб бериш кўзда тутилсин.

Қўрғон типидаги уй-жой конструкцияларини, қишлоқ қурилиши учун ёғоч панелли уйлар ва детал комплектлари ишлаб чиқариш жадаллаштирилсин.

Ўн йилликда қишлоқ жойларда маиший хизмат реализация қилиш ҳажми икки баравар кўпайтирилиши таъминлансин. Аҳолига хизмат қилиш сифати ва маданияти оширилсин. Бевосита колхозлар ва совхозларнинг ўзида барча зарур маиший хизмат турларига буюртма қабул қилиш кенгайтирилсин.

Колхоз ва совхозларда ўз-ўзига хизмат кўрсатадиган корхоналар ҳамда майда ремонт ва хизмат кўрсатиш ишларини бажариш учун комплекс қабул пунктлари қурилиши анча кучайтирилсин.

Қишлоқлардаги уй-жой фондидан ва коммунал-маиший хизмат кўрсатиш объектларидан фойдаланишни яхшилаш учун ихтисослаштирилган корхоналар ва ташкилотлар тузилсин.

Амбулатория-поликлиника муассасалари ва дорихоналар қурилиши кўпайтирилсин. Қишлоқ жойларда медицина муассасаларини мутахассис кадрлар билан таъминлаш чоралари кўрилсин. Совхозларнинг ходимлари ва колхозчиларга медицина хизмати кўрсатиш даражаси ҳамда уларни санатория-курорт йўли билан даволаш сифати оширилсин.

Қишлоқ мактабларининг ўқув базасини мустаҳкамлаш соҳасидаги ишлар давом эттирилсин. Ўн биринчи беш йилликда қишлоқларда 2,3 миллион ўринли умумий таълим мактаблари қурилсин, ўн иккинчи беш йилликда эса тахминан шундан 14—17 процент кўп умумий таълим мактаблари қурилсин.

Колхозлар ва совхозларни район марказлари билан боғловчи пухта транспорт алоқаси ташкил этилсин. Қишлоқ жойларда ўн йиллик мобайнида умум фойдаланадиган тахминан 130 минг километр автомобиль йўли ва 150 минг километр ички хўжалик йўллари қурилсин.

Қишлоқ автобус линиялари масофаси планли оширилсин, токи 1990 йилга бориб асосан барча колхоз ва совхозларнинг марказий қўрғонлари билан район марказлари ўртасида автобуслар қатнайдиган бўлсин.

Колхозчилар ва совхоз ходимларининг йил бўйи иш билан банд бўлишини таъминлаш мақсадида мақсадга мувофиқ жойларда ёрдамчи хўжаликлар ва ҳунармандчилик хўжаликлари, шунингдек, саноат корхонаси бўлган ишлаб чиқариш кооперацияси ривожлантирилсин.

VII. Колхозлар, совхозлар, агросаноат комплексининг бошқа корхоналари ва ташкилотлари иш самарадорлигини ошириш

СССРнинг Озиқ-овқат программасида қишлоқ хўжалигини ва у билан боғлиқ тармоқларни янада ривожлантириш юзасидан катта тадбирлар белгиланмоқда, бунинг учун зарур ресурслар кўзда тутилмоқда.

Ўн йиллик мобайнида қишлоқ хўжалигида ва саноатнинг озиқ-овқат тармоқларида асосий ишлаб чиқариш фондлари 1,5 баравар ўсади. Колхозлар ва совхозларда энергетика қувватлари 1,6 баравардан кўпроқ, минерал ўғитларни қишлоққа етказиб бериш эса 1,7 баравар кўпаяди. Қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришини, агросаноат комплекси барча тармоқлари самарадорлигини кескин ошириш — энг муҳим вазифадир

КПСС XXVI съездида кўрсатиб ўтилганидек, эндиликда оғирлик маркази капитал маблағлардан самара олишга, қишлоқ хўжа к маҳсулдорлигини оширишга, унинг агросаноат комплекси барча тармоқлари билан алоқаларининг чуқурлашуви ва такомиллашувига ўтказилади. 80-йиллардаги аграр сиёсатнинг хусусияти ҳам ана шундадир. Ўн йилликда колхозлар ва совхозларда меҳнат унумдорлиги тахминан 1,5 баравар кўпайтирилиши, ҳайдаладиган ҳар гектар ердан олинадиган қишлоқ хўжалик маҳсулоти камида учдан бир ҳисса кўпайтирилиши лозим.

Иттифоқдош республикаларнинг Компартиялари Марказий Комитетлари ва Министрлар Советлари, СССР министрликлари ва идоралари маҳаллий партия, совет ва хўжалик органлари, колхозлар ва совхозлар, корхоналар ва ташкилотлар, хўжаликни интенсив юритиш, ердан яхшироқ фойдаланиш, ишлаб чиқариш қувватларидан, меҳнат, моддий ва молиявий ресурслардан, мавжуд барча резерв ва имкониятлардан озиқ-овқат маҳсулотлари ишлаб чиқаришни кўпайтириш методларига интенсив ўтишни таъминлашлари зарур. Меҳнат унумдорлигини ошириш, иқтисод қилиш ва тежамкорлик учун, маҳсулот таннархини арзонлаштириш, хўжасизлик ва исрофгарчилик фактларига барҳам бериш учун сабот билан курашни авж олдириш лозим.

Кенгайтирилган такрор ишлаб чиқаришнинг асоси бўлган хўжаликларнинг барқарор рентабеллигига эришишда хўжалик ҳисоби принципларининг роли кучайтирилсин. Хўжаликларнинг фаолиятини планлаштириш ва ҳисоб-китоб қилиш практикасида ер, сув, моддий ва меҳнат ресурсларини иқтисодий баҳолаш практикасидан активроқ фойдаланилсин.

Асосий диққат-эътибор қолоқ колхозлар ва совхозларнинг хўжалик фаолиятини яхшилашга қаратилсин, токи яқин орада ишлаб чиқаришнинг барқарор ва юқори суръатлар билан ўсиши таъминлансин. Ҳар бир зарар келтирадиган ва паст рентабелли колхоз ва совхозда деҳқончилик ва чорвачиликни бошқаришни, қишлоқ хўжалик экинлари ҳосилдорлигини ҳамда қорамоллар ва паррандалар маҳсулдорлигини ошириш юзасидан конкрет тадбирлар амалга оширилсин. Асосий ва оборот фондлари билан етарли таъминланмаган хўжаликларнинг моддий-техника базаси мустаҳкамлансин. Ишчи кучи билан етарли таъминланмаган колхоз ва совхозлар ҳақида ғамхўрлик қилиниб, уй-жой ва бошқа маданий социал объектлар қурилиши учун уларга зарур маблағлар ажратиб берилсин. Ишлаб чиқариш жараёнларини механизациялаш ва автоматлаштириш даражасини ошириш мақсадида юқори унумли техника биринчи навбатда шу хўжаликларга етказиб берилсин. Қолоқ хўжаликларни мустаҳкамлаш, уларнинг рентабеллигини ошириш қишлоқ хўжалиги ишлаб чиқариши самарадорлигини оширишни таъминлаш соҳасидаги барча ишларнинг энг муҳим бўғини деб ҳисоблансин.

Қишлоқ хўжалик маҳсулоти бирлигига сарфланадиган моддий маблағлар, шунингдек, барча турдаги нобудгарчиликлар анча қисқартирилсин. Оқсил бўйича ва озуқадан рационал фойдаланиш бўйича балансланштиришни яхшилаш ҳисобига чорвачилик маҳсулоти бирлигини ишлаб чиқаришга сарфланадиган оқсил ва озуқа 1990 йилга бориб 1980 йилга нисбатан камида 5—7 процент камайтирилсин. Ўғитдан рационал фойдаланиш системасини жорий этиш тадбирлари амалга оширилсин. Шу ўн йилликда қишлоқ хўжалигида қўлланиладиган минерал ўғит ва бошқа химия воситаларининг самарадорлиги тахминан 12—15 процент оширилсин. Механизациялашган ва транспорт ишларини бажаришда ёқилғи-мойлаш материаллари камида 5 процент тежалиши таъминлансин. 1990 йилга бориб тракторлар, ўрим машиналари ва транспорт воситаларининг кунлик унумдорлиги тахминан 20 процент оширилсин.

Озиқ-овқат саноати тармоқларида юқори унумли технологик машина-ускуналарни жорий этиш асосида қишлоқ хўжалик хом ашёсини комплекс қайта ишлаш ва унинг нобуд бўлишини камайтириш юзасидан тадбирлар амалга оширилсин.

Колхоз ва совхоз ишлаб чиқаришнинг ҳамма соҳалари яхши тайёргарлиги бўлган раҳбарлар, мутахассислар, оммавий касбдаги кадрлар билан мустаҳкамлансин, уларнинг малакасини ошириш ва қўнимсизлигини қисқартириш таъминлансин. Ўрта бўғин кадрлари составини яхшилашга алоҳида эътибор берилсин, токи яқин йиллар ичида бўлимлар, цехлар, ишлаб чиқариш участкалари, бригадалар ва фермаларни қоида тариқасида махсус маълумотли одамлар бошқарадиган бўлсин. Кадрларни ишчанлик руҳида, принципиаллик ва камчиликларга муросасизлик руҳида тарбиялаш, уларнинг ишдаги ташаббускорлигини ҳар томонлама ривожлантириш зарур.

Фан-техника тараққиётининг энг янги муваффақиятларини, меҳнатни илмий ташкил этиш янада актив жорий этилсин, ходимларни моддий ва маънавий рағбатлантириш системасининг таъсирчанлигини анча оширишга эришилсин.

Планлаштириш ва бошқариш соҳасида. Агросаноат комплекси фаолиятини планлаштириш ҳамда унга барча даражада ягона бир бутун орган сифатида бошқаришга ўтиш амалга оширилсин. Унинг барча тармоқларини балансланштирилган ҳолда ривожлантириш ва ўзаро маҳкам алоқада бўлишига эришилсин.

Агросаноат комплексини бошқаришнинг ташкилий структураси соддалаштирилсин, ортиқча ва бир-бирини такрорлайдиган бўғинлар барҳам топтирилсин, бошқарув аппарати миқдори анча қисқартирилсин, ишлаб чиқариш ҳажмини ошириш ва озиқ-овқат моллари ҳамда саноат учун, хом ашё сифатини ошириш учун, аҳолини барча озиқ-овқат турлари билан пухта ва узлуксиз таъминлашни ташкил этиш учун агросаноат комплекси ҳар бир бўғинининг масъулияти кучайтирилсин.

Колхозлар, совхозлар, агросаноат комплексининг бошқа барча корхоналари ва ташкилотларининг хўжалик ташаббускорлиги ва социалистик ишбилармонлиги ҳар томонлама ривожлантирилсин, маҳсулот ишлаб чиқаришни кўпайтириш ва моддий ресурсларни тежаб-тергаб сарфлашда коллективлар ҳар томонлама рағбатлантирилсин Уларнинг иши йўл-йўлакай кўрсаткичларга эмас, балки пировард юксак натижага қаратилсин. Колхозлар ва сов-

хозларнинг ишига ҳадеб майда-чуйда аралашишга йўл қўйилмасин.

Қишлоқ хўжалигида капитал маблағлар сарфлаш ҳамда асосий моддий ресурсларни сарфлашнинг норматив планлаштириш методини жорий этиш тадбирлари амалга оширилсин.

Колхозлар ва совхозларнинг планларида қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришининг зарур рентабеллигини таъминлаш, аввало унинг таннархини камайтириш ва меҳнат унумдорлигини ошириш ҳисобига таъминлаш юзасидан конкрет тадбирлар кўзда тутилсин.

Ишлаб чиқаришни моддий рағбатлантириш соҳасида. Корхоналар ва коллективларни, агросаноат комплекси барча бўғинларининг раҳбарлари ва мутахассисларини рағбатлантиришнинг асосий формаси ишнинг пировард юксак натижаси учун рағбатлантиришдан иборат бўлмоғи керак.

Колхозлар ва совхозларга хизмат кўрсатадиган ташкилотлар ва корхоналарда қишлоқ хўжалик маҳсулоти етиштиришни кўпайтирганлик учун рағбатлантириш кенг қўлланилсин. Агросаноат бирлашмаларининг қайта ишлаш корхоналарида колхозлар, совхозлар ва бошқа қишлоқ хўжалик корхоналари ҳамда ташкилотлари ходимларини маҳсулот етказиб бериш ҳажмини оширганлиги ва сифатини яхшилаганлиги учун моддий рағбатлантириш фонди тузилсин.

Колхозчилар, совхоз ходимлари меҳнатига натура тарзида ҳақ тўлаш миқдори, аввало дон, сабзавот-мева маҳсулотлари ва озуқа тариқасида ҳақ тўлаш миқдори оширилсин.

Иттифоқдош республикаларнинг Министрлар Советлари, СССР Қишлоқ хўжалиги министрлиги, СССР Мева-сабзавот хўжалиги министрлиги, СССР «Госкомсельхозтехника»си, СССР Тайёрлаш министрлиги, СССР Меҳнат ва социал масалалар давлат комитети ҳамда ВЦСПС агросаноат комплекси тармоқларида меҳнатни ташкил этиш ва рағбатлантириш методларини ишлаб чиқиб, амалга оширсинлар, токи бу методлар ходимларнинг иш ҳақи миқдорининг қишлоқ хўжалиги йилининг пировард натижалари билан маҳкам алоқада бўлишини таъминласин. Бригада пудрати асосида ишлаш, шунингдек, маҳсулот ишлаб чиқарганлиги учун меҳнатига аккорд-мукофотли ҳақ олувчи звенолар иши тажрибаси ёйилсин. Бунда оммавий касбдаги ходимлар, хўжалик раҳбарлари ва мутахассисларининг қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришида юқори натижага эришишдан моддий манфаатдорлигини янада ўстириш юзасидан тадбирлар амалга оширилсин.

Ўн биринчи беш йилликда чорвачиликда банд бўлган ходимларга шу хўжаликда узлуксиз стажи учун қўшимча ҳақ тўлаш системаси жорий этилиб, улар учун қўшимча отпуска белгилансин.

VIII. СССР Озиқ-овқат программасини амалга оширишда Иттифоқдош республикаларнинг асосий вазифалари

СССР Озиқ-овқат программасини амалга оширишга ҳар бир иттифоқдош республика мумкин қадар кўпроқ ҳисса қўшмоғи керак. Иттифоқдош республикалар Компартияларининг Марказий Комитетлари ва Министрлар Советлари қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштириш ва харид қилиш, бундай маҳсулотларни умумиттифоқ фондига етказиб бериш планларининг сўзсиз бажарилишини таъминлашлари керак.

Қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришининг, озиқ-овқат саноати ва агросаноат комплекси бошқа тармоқларининг самарадорлигини ошириш учун мавжуд имкониятлар ва резервлардан ҳар томонлама фойдаланиш, ишлаб чиқариш-техника потенциали мумкин қадар кўпроқ самара беришига эришиш лозим. Республикалар, ўлкалар ва областларнинг партия ва совет органлари аҳолининг озиқ-овқат билан пухта таъминланишини, энг аввало жойларда бу маҳсулотни ишлаб чиқаришни кўпайтириш ҳисобига таъминлаш учун тўла равишда жавобгардирлар.

СССР Озиқ-овқат программасини амалга ошириш бўйича 1990 йилгача бўлган давр учун иттифоқдош республикаларнинг қуйидаги асосий вазифалари белгилаб қўйилсин.

Россия Совет Федератив Социалистик Республикада ўнбиринчи беш йилликда йилига ўртача 134—136 миллион тонна миқдорида, ўн иккинчи беш йилликда 140—142 миллион тонна миқдорида дон етиштирилиши таъминлансин, 1990 йилда қанд лавлаги ялпи ҳосили ўнинчи беш йилликдаги ўртача етиштирилган ҳосилга нисбатан тахминан 1,3 баравар, кунгабоқар уруғи етиштириш 1,5 баравар, картошка етиштириш 1,2 баравар, сабзавот ва полиз маҳсулотлари етиштириш 1,4 баравар, мева ва резавор мева етиштириш 1,4 баравар, узум етиштириш 2,6 баравар кўпайтирилсин. 1990 йилда рапс уруғи етиштириш тахминан 1 миллион тоннага етказилсин.

Ўн йилликда ҳамма турдаги ем-хашак етиштириш 1,3—1,4 баравар кўпайтирилсин.

Сут ва гўшт етиштиришга мўлжалланган чорвачиликни интенсивлаш даражаси оширилсин. Ўн йилликда ҳар бош сигирдан ўртача соғиб олинадиган сут 600—700 килограмм кўпайтирилсин.

Ўнбиринчи беш йилликда йилига ўртача (сўйилган вазнда) 8,4—8,7 миллион тонна гўшт, ўн иккинчи беш йилликда йилига ўртача 9,8—10 миллион тонна гўшт, ўнбиринчи беш йилликда ҳар йили ўртача 50—52 миллион тонна сут, ўн иккинчи беш йилликда эса йилига ўртача 53—54 миллион тонна сут етиштирилиши таъминлансин.

РСФСРнинг Ноқоратупроқ зонасида ерларни мелиоратив жиҳатдан яхшилаш ишлари давом эттирилсин, деҳқончилик ва чорвачилик маҳсулотлари етиштиришни тез кўпайтиришнинг комплекс чора тадбирлари амалга оширилсин.

Сибирь ва Узоқ Шарқ районларида ана шу районлар аҳолисини шу ернинг ўзида етиштирилган озиқ-овқат билан ишончли таъминлаш мақсадида қишлоқ хўжалиги ҳамма тармоқлари самарадорлигининг оширилиши таъминлансин.

Марказий Қоратупроқли районда ва Шимолий Кавказда деҳқончилик, чорвачилик ва боғдорчиликни янада интенсивлаш чоралари амалга оширилсин.

Волга бўйида ерларни суғоришни ривожлантириш базасида дон, ем-хашак, сабзавот, полиз маҳсулотлари, чорвачилик маҳсулотлари етиштириш анча кўпайтирилсин. Ўн йилликда суғориладиган 3,3 миллион гектар ер ишга туширилсин, 3,7 миллион гектар ернинг захи қочирилсин.

Саратов областида Комсомольск ва Приволжск, Волгоград областида Городишченск суғориш системалари, шунингдек, Краснодар системаси қурилиши тугаллансин. Катта Ставрополь канали қурилиши давом эттирилсин, унинг зонасида, шунингдек, Куйбишев областининг Спасск массивида суғориладиган ерлар майдони кенгайтирилсин. Қалмиқ АССРдаги Шимол, Краснодар ўлкасидаги Отрадненск, Саратов областидаги Варфоломеев ва Олтой ўлкасидаги Чориш группа водопроводлари ишга туширилсин. Кулунда чўли ва Баробин паст текислигида ерларни мелиорациялаш тезлаштирилсин. Обь дарёси манбалари ҳисобига Қорасук дарёсининг сувини кўпайтириш ишлари амалга оширилсин.

Ўн йилликда қанд лавлагидан шакар ишлаб чиқариш 1,9—2 баравар, давлат ресурсларидаги хом ашёдан мева-сабзавот консервалари ишлаб чиқариш 1,5—1,6 баравар, ўсимлик мойи ишлаб чиқариш камида 2,5 баравар, гўшт етиштириш 1,3 баравар, пишлоқ ишлаб чиқариш 1,5—1,6 баравар, шунингдек картошка маҳсулотлари ишлаб чиқариш 100—110 минг тонна кўпайтирилсин.

Украина ССРда ўнбиринчи беш йилликда йиллик ўртача дон етиштириш 51—52 миллион тоннага, ўниккинчи беш йилликда 53—54 миллион тоннага, қанд лавлаги етиштириш ўнбиринчи беш йилликда йилига 57 миллион тоннага, ўниккинчи беш йилликда йилига 60 миллион тон-

Ўн йилликда Колхида пастекислигида 70 минг гектар майдоннинг захини қочириб, ўзлаштирилсин, 120 минг гектар ер суғорилсин ва 150 минг гектар яйловга сув чиқарилсин.

Ўн йилликда мева-сабзавот консервалари ишлаб чиқариш 2,2 баравар кўпайтирилсин. Ғоят сифатли маркали винолар, мева ва узум шарбатлари ишлаб чиқариш ривожлантирилсин. Чой ишлаб чиқарувчи қувватлар тез суръатлар билан оширилсин, чойнинг сифати анча яхшилансин.

Озарбайжон ССРда. Пахтачиликни янада ривожлантириш билан бир қаторда шаҳарларга ва мамлакатнинг саноат марказларига етказиб бериш учун узум, шу жумладан унинг хўраки навларини, эртаги сабзавот ва картошкани етиштиришни кўпайтириш имкониятларидан кенг фойдаланилсин.

Ўн биринчи беш йилликда йилига ўртача 1,4 миллион тонна миқдорида ва ўн иккинчи беш йилликда 2,3—2,5 миллион тонна миқдорида узум, ўн биринчи бешйилликда 1,1 миллион тонна ва ўн иккинчи беш йилликда йилига ўртача 1,2 миллион тонна дон, ўн биринчи беш йилликда йилига ўртача 950—970 минг тонна, ўн иккинчи беш йилликда йилига ўртача 1,2—1,3 миллион тонна сабзавот ва полиз экинлари маҳсулоти етиштириш таъминлансин.

Ҳамма турдаги ем-хашак етиштириш 1,9—2 баравар кўпайтирилсин. Ўн биринчи беш йилликда йилига ўртача (сўйилган вазнда) 150 минг тонна ва ўн иккинчи беш йилликда 180—185 минг тонна гўшт, ўн биринчи бешйилликда йилига 850—860 минг тонна ва ўн иккинчи беш йилликда йилига 950—970 минг тонна сут етиштирилиши таъминлансин.

Велишчой сув омбори қурилиши ва унинг асосида ерларни суғориш амалга оширилсин. Сальяна-Астарин групна водопроводи ишга туширилсин. Ўн йилликда 160 минг гектар янги суғориладиган ерлар фойдаланишга топширилиб, 285 минг гектар майдондаги яйловга сув чиқарилсин.

Ўн йилликда давлат ресурслари хом ашёсидан мева-сабзавот консервалари ишлаб чиқариш 1,7 баравар, ўсимлик мойи ишлаб чиқариш 1,5 баравар кўпайтирилсин. Консервалар, мева ва узум шарбатлари ишлаб чиқарадиган қувватлар, узумни дастлабки қайта ишлаш ва шампан виноси ишлаб чиқариш қувватлари тез суръатлар билан ривожлантирилсин.

Литва ССРда. Қишлоқ хўжалигини сут маҳсулотлари ва гўшт етиштиришга ихтисослаштириш чуқурлаштирилсин. Ўн биринчи беш йилликда ҳар йили ўртача (сўйилган вазнда) 500—520 минг тонна, ўн иккинчи беш йилликда йилига ўртача 590—600 минг тонна гўшт, ўн биринчи беш йилликда йилига 2,8—2,9 миллион тонна, ўн иккинчи беш йилликда йилига 3—3,1 миллион тонна сут етиштирилиши таъминлансин. Ҳамма турдаги ем-хашак етиштириш 1,3 баравар кўпайтирилсин. Ўн йилликда ҳар бош сигирдан олинадиган сут ўртача 600—700 килограмм кўпайтирилсин.

Ўн биринчи беш йилликда йилига ўртача 3,2—3,4 миллион тонна, ўн иккинчи беш йилликда йилига ўртача 3,6—3,9 миллион тонна ялпи дон олиниши таъминлансин. Картошка, сабзавот ва мева етиштириш кўпайтирилсин.

Ўн йилликда камида 900 минг гектар майдондаги сернам ва ботқоқ ерларнинг захи қочирилсин.

Ўн йилликда давлат ресурслари хом ашёсидан гўшт ишлаб чиқариш 1,5 баравар, сут маҳсулотлари ишлаб чиқариш 1,3 баравар, пишлоқ ишлаб чиқариш камида 1,5 баравар кўпайтирилсин.

Молдавия ССРда. Районлар ва хўжаликларни мева, айниқса унинг данакли турлари, сабзавот ва узум етиштиришга ихтисослаштириш, шунингдек, маккажўхори ва кунгабоқарнинг гибридлари уруғлигини етиштиришга ихтисослаштириш чуқурлаштирилсин.

Ўн биринчи беш йилликда йилига ўртача 3,6—3,8 миллион тонна ва ўн иккинчи беш йилликда 3,9—4 миллион тонна ялпи дон ҳосили олиниши таъминлансин. Маккажўхори дони етиштириш анча кўпайтирилишига эришилсин. Ўн биринчи беш йилликда ҳар йили ўртача 1,5—1,6 миллион тонна ва ўн иккинчи беш йилликда ҳар йили 1,7—1,8 миллион тонна узум, ўн биринчи беш йилликда йилига 1,4—1,6 миллион тонна, ўн иккинчи беш йилликда йилига 2,2—2,5 миллион тонна мева ва резавор мева етиштирилиши таъминлансин. Ўн йилликда қанд лавлаги етиштириш 1,3 баравар, кунгабоқар ва сабзавот етиштириш 1,2 баравар кўпайтирилсин.

Мамлакатнинг шаҳарлари ва саноат марказларига янги сабзавот, мева ва узум етказиб бериш анча кўпайтирилишига эришилсин.

Ҳамма турдаги ем-хашак етиштириш 1,4—1,5 баравар кўпайтирилсин.

Ўн биринчи беш йилликда йилига ўртача (сўйилган вазнда) 300—310 минг тонна ва ўн иккинчи беш йилликда 340—350 минг тонна миқдорида гўшт, ўн биринчи беш йилликда йилига ўртача 1250—1350 минг тонна ва ўн иккинчи беш йилликда йилига 1390—1420 минг тонна миқдорида сут етиштирилиши таъминлансин.

Ўн йилликда камида 240 минг гектар суғориладиган ерлар фойдаланиш учун топширилсин. Шу жумладан 35—40 минг гектар майдонда боғ ва токзорларни томчилатиб суғориш амалга оширилсин.

Ўн йилликда қанд лавлагидан шакар ишлаб чиқариш 1,7 баравар, шунингдек, давлат ресурслари хом ашёсидан гўшт ишлаб чиқариш 1,7—1,8 баравар, мева-сабзавот консервалари ишлаб чиқариш 2 баравар, ўсимлик мойи ишлаб чиқариш 1 2 баравар кўпайтирилсин. Юқори сифатли узум виноси ва шампан виноси ишлаб чиқариш кенгайтирилсин.

Латвия ССРда чорвачилик маҳсулотлари етиштириш, пишлоқ ва мол ёғи ишлаб чиқариш тез суръатлар билан кўпайтирилсин. Ўн биринчи беш йилликда йилига ўртача (сўйилган вазнда) 300—310 минг тонна ва ўн иккинчи беш йилликда 340—345 минг тонна гўшт, ўн биринчи беш йилликда 1,8—1,9 миллион тонна ва ўн иккинчи беш йилликда 1,9—2 миллион тонна сут, ўн биринчи беш йилликда йилига ўртача 2—2,1 миллион тонна ва ўн иккинчи беш йилликда 2,1—2,3 миллион тонна дон етиштирилиши таъминлансин. Картошка, сабзавот, мева етиштириш кўпайтириб борилсин. Ўн йилликда ҳамма турдаги ем-хашак етиштириш 1,3—1,4 баравар кўпайтирилишига эришилсин.

520 минг гектар майдондаги сернам ерларда мелиорация ишлари бажарилсин.

1990 йилга бориб, давлат ресурслари хом ашёсидан гўшт ишлаб чиқариш камида 1,4 баравар, пишлоқ ишлаб чиқариш 1,6 баравар кўпайтирилсин.

Қирғизистон ССРда ўн биринчи беш йилликда йилига ўртача (сўйилган вазнда) 170 минг тонна ва ўн иккинчи беш йилликда 200—210 минг тонна миқдорида гўшт, ўн биринчи беш йилликда йилига 700 минг тонна ва ўн иккинчи беш йилликда йилига 770—800 минг тонна миқдорида сут етиштирилиши таъминлансин.

Ҳамма турдаги ем-хашакни етиштириш 1,5—1,6 баравар кўпайтирилсин. 1990 йилга бориб сабзавот ва полиз маҳсулотлари етиштириш 1,6 баравар, мева ва резавор мева етиштириш 1,5 баравар, узум етиштириш 1,8 баравар ўсишига эришилсин.

Лавлагини қайта ўтқазмайдиган усулда қанд-лавлаги уруғи етиштириш, шунингдек, Бутуниттифоқ фондига етказиб бериш учун беда уруғи етиштириш кенгайтирилсин.

Ўн йилликда камида 150 минг гектар суғориладиган ер фойдаланишга топширилсин ва 750 минг гектар яйловга сув чиқарилсин. Папан сув омбори қурилиши ўн биринчи беш йилликда тугаллансин. Иссиқкўл областида ва Чуй водийси районларида ер ва сув ресурсларидан комплекс фойдаланиш бўйича илмий-тадқиқот ва лойиҳа-қидирув ишлари ўтказилсин.

Ўн йилликда давлат ресурслари хом ашёсидан гўшт ишлаб чиқариш 1,5 баравар, сут маҳсулотлари ишлаб чиқариш 1,4 баравар кўпайтирилсин.

Тожикистон ССРда пахта етиштиришни, айниқса унинг ингичка толали навларини кўпайтириш билан бир вақтда чорвачилик маҳсулотларини янада кўпайтириш тадбирлари амалга оширилсин. Ўн биринчи беш йилликда ҳар йили ўрта ҳисобда (сўйилган вазнда) 110 минг тонна ва ўн иккинчи беш йилликда 130—140 минг тонна миқдорида гўшт, шунга мувафиқ равишда 520 ва 580 — 600 минг тонна сут, 315 ва 320 — 340 минг тонна дон етиштирилиши таъминлансин. Ўн йилликда сабзавот, полиз экинлари маҳсулоти ва узум етиштириш камида икки баравар, мева ва резавор мева етиштириш 1,4 баравар ва ҳамма турдаги ем-хашак етказиш 1,5—1,6 баравар кўпайтирилсин. Цитрус мевалар, айниқса лимон етиштириш ўсишига эришилсин.

Ўн йилликда 100—110 минг гектар майдондаги ерларнинг суғорилиши таъминлансин. Данғара чўлида ерларни ўзлаштириш давом эттирилсин.

Қишлоқ хўжалик маҳсулотларини қайта ишловчи тармоқлар тез суръатлар билан ривожлантирилсин. Ўн йилликда мева-сабзавот консервалари ишлаб чиқариш камида 1,7 баравар кўпайтирилсин.

Арманистон ССРда ўн биринчи беш йилликда йилига ўртача 240—260 минг тонна ва ўн иккинчи беш йилликда 310—330 минг тонна миқдорида узум, шунга мувофиқ равишда 310 минг тонна ва 320—340 минг тонна миқдорида дон етиштирилиши таъминлансин.

Ўн йилликда сабзавот ва полиз экинлари маҳсулотлари етиштириш 1,2 баравар, мева ва резавор мева етиштириш 1,7 баравар, ҳамма турдаги ем-хашак етиштириш 1,4 баравар кўпайтирилсин. Ўн биринчи беш йилликда ҳар йили етиштириладиган ўртача гўшт миқдори (сўйилган вазнда) 95 минг тоннага ва ўн иккинчи беш йилликда 120—122 минг тоннага, шунга мувофиқ равишда сут етиштириш 520 минг тонна ва 570—590 минг тоннага етказилсин. Моллар ва паррандалар маҳсулдорлигини ошириш алоҳида эътибор берилсин.

Ўн йилликда камида 60 минг гектар суғориладиган ерлар фойдаланишга топширилсин, 120 минг гектар яйловга сув чиқарилсин.

Озиқ-овқат саноати тармоқлари қувватлари оширилсин. Ўн йилликда мева-сабзавот консервалари ишлаб чиқариш 1,4 баравар кўпайтирилсин.

Туркманистон ССРда пахта, айниқса унинг ингичка толали навларини етиштиришни муттасил кўпайтира бориш билан бирга полиз экинлари маҳсулотлари, майиз, хўраки узум ва лимон етиштириш ҳамда уларни мамлакатнинг саноат марказларига етказиб бериш анча кўпайтирилсин.

Ўн биринчи беш йилликда сабзавот ва полиз экинлари маҳсулотлари етиштириш ўртача 555 минг тонна ва ўн иккинчи беш йилликда 790—850 минг тонна, шунга мувофиқ равишда узум 100 — 110 минг тонна ва камида 270 минг тонна, дон 380 минг тонна ва 450—480 минг тонна бўлиши таъминлансин. Табиий яйловлардан янада самаралироқ фойдаланиш, озуқабоп экинлар самарадорлигини ошириш тадбирлари амалга оширилсин. Ҳамма турдаги ем-хашак етиштириш ўн йилликда 1,5—1,6 баравар кўпайтирилсин.

Ўн биринчи беш йилликда йиллик ўртача гўшт етиштириш (сўйилган вазнда) 90 минг тонна ва ўн иккинчи беш йилликда 110—111 минг тонна миқдорида, сут 325 минг тонна ва 360—370 минг тонна бўлиши таъминлансин.

Қорақум канали қурилиши тугаллансин. Ўн йилликда 180—190 минг гектар суғориладиган ерлар фойдаланишга топширилсин ва 8,4 миллион гектар яйловга сув чиқарилсин.

Ўн йилликда мева-сабзавот консервалари ишлаб чиқариш 1,9 баравар ва ўсимлик мойи ишлаб чиқариш 2,7 баравар кўпайтирилсин.

Эстония ССРда барпо этилган сут чорвачилиги потенциалидан ва Бекон кондициясидаги чўчқаларни етиштириш тажрибасидан фойдаланиб ўн биринчи беш йилликда ҳар йили ўртача 210—215 минг тонна ва ўн иккинчи беш йилликда 235—240 минг тонна миқдорида гўшт, шунга мувофиқ равишда 1,2—1,3 миллион тонна, 1,3 ва 1,4 миллион тонна миқдорида сут, 1400 —1450 минг тонна ва 1500 — 1600 минг тонна миқдорида дон етиштирилиши таъминлансин. Ўн йилликда картошка ялпи ҳосили 1,2 баравар, ем-хашак етиштириш эса 1,4 баравар кўпайтирилсин.

170 минг гектар майдондаги ерларнинг захи қочирилсин. Ўн йилликда давлат ресурсларидаги хом ашёдан гўшт ишлаб чиқариш 1,3 баравар ва пишлоқ ишлаб чиқариш 1,9 баравар кўпайтирилсин.

IX. Социалистик мамлакатлар билан ташқи иқтисодий алоқаларнинг ривожлантирилиши

Узоқ муддатли аниқ мақсадни кўзлаган программа асосида қишлоқ хўжалик ишлаб чиқариши, хом ашёни қайта ишлаш ва ундан рационал фойдаланиш соҳасида Ўзаро Иқтисодий Ёрдам Кенгаши аъзолари бўлган мамлакатлар билан ҳамкорлик кучайтирилсин.

Минерал ўғитлар, ўсимликларни ҳимоя қилиш воситалари, ем-хашакка аралаштириладиган қўшимчалар, шунингдек, қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришини комплекс механизациялаш учун ва айниқса, ем-хашак тайёрлаш ва уни молларга беришга ҳозирлаш учун, боғ ва токзорлардаги ишларни, сабзавотни йиғиштириб олишни механизациялаш учун машина ва ускуналар, кичик ҳажмли техникани ҳам қўшиб ишлаб чиқаришда кооперациялаш ва ихтисослаштириш изчиллик билан ривожлантирилсин.

Қишлоқ хўжалик экинларининг янги серҳосил навлари ва гибридларини яратиш ва уларни ишлаб чиқаришга жорий этиш, уруғлик ва кўчат етиштириш, моллар ва паррандаларнинг янги линиялари ва зотларини яратиш, ўсимликлар ва ҳайвонларнинг генофондларидан фойдаланиш соҳасида илмий-техника ҳамкорлиги ривожлантирилсин.

Саноатнинг озиқ-овқат тармоғи корхоналарини холодильник ва омбор хўжалигини модернизация қилиш ва реконструкциялаш соҳасидаги ҳамкорлик кенгайтирилсин. Ўзаро Иқтисодий Ёрдам Кенгашига аъзо бўлган мамлакатларнинг прогрессив технологияси бўйича деҳқончилик ва чорвачилик маҳсулотлари етиштириш тажрибасидан кенг фойдаланилсин.

Ўзаро Иқтисодий Ёрдам Кенгаши аъзоси бўлган мамлакатлар социалистик иқтисодий интеграциясини ҳар томонлама чуқурлаштириб, совет халқи ва қардош социализм мамлакатлари халқлари фаровонлигини янада ошириш манфаатларини кўзлаб ҳамма турдаги озиқ-овқатларни етиштиришни кўпайтиришнинг қўшимча имкониятлари қидириб топилсин.

* * *

СССРнинг озиқ-овқат программаси совет кишиларининг туб ҳаётий манфаатларига мос келади. Унинг бажарилиши меҳнаткашлар фаровонлиги янада ўсишини, совет жамияти коммунизм йўлидан олға қараб ҳаракат қилишини таъминлайди.

Мамлакатимизда озиқ-овқат проблемасини тубдан ҳал этиш учун ҳамма зарур нарсалар мавжуддир. Социалистик планли экономиканинг жуда катта имкониятларидан, энг аввало барпо этилган қишлоқ хўжалик ишлаб чиқариш потенциали ва агросаноат комплекси бошқа тармоқлари потенциалидан ана шу мақсадлар йўлида оқилона фойдаланиш гоят муҳимдир.

Партия, совет ва хўжалик органларининг, касаба союз ва комсомол ташкилотларининг энг муҳим вазифаси барча меҳнат коллективларининг куч-ғайратини озиқ-овқат маҳсулотлари етиштиришни анча кўпайтириш вазифасини муваффақиятли ҳал этишга сафарбар қилишдан иборатдир.

Иттифоқдош Республикалар Компартияларининг Марказий Комитетлари ва Министрлар Советлари, СССР министрликлари ва идоралари озиқ-овқатнинг ҳамма турларини етиштиришни кўпайтириш бўйича конкрет тадбирларни ишлаб чиқишлари, ана шу йўналишда ташкилотчилик ишларини кучайтиришлари, СССРнинг озиқ-овқат программаси топшириқларини тўла ва ошириб бажариш учун меҳнаткашларнинг социалистик мусобақасини кенг авж олдиришлари, бу программанинг қандай амалга оширилаётганлиги устидан ҳар томонлама, таъсирчан назорат ўрнатишлари керак.

КПСС Марказий Комитети совет кишилари озиқ-овқат программасини ўзларининг жонажон ишлари сифатида қабул қилиб, озиқ-овқат етиштиришни қисқа муддатларда анча кўпайтириш учун бутун куч-ғайратларини сарфлайдилар, деб ишонч билдирди.

ДОҲИЙГА ШАХСАН МАЪЛУМ

Спектакль давом этаётган пайтда бирдан театрда варақалар пайдо бўлади... Тифлис марказида куппа-кундуз куни хазина транспортига ҳужум қилиниб, 250 минг сўм пул қўлга киритилади ва большевистик марказга етказиб берилади... Черковда чоризмга қарши курашга чорловчи варақалар босилади... Бу афсонавий революционер С. Камо (Тер-Петросян)нинг қаҳрамонона ҳаётидан айрим лавҳалар, холос.

19 ёшидаёқ революцион фаолиятни бошлаган Камо Кавказда ишчилар ўртасида сиёсий иш олиб боришга киришади. Ўша пайтда у РСДРПнинг Тифлис ташкилотига аъзо бўлиб киради. Жасур, сергайрат, кучли иродали Камо 1905 йилда Тифлисда жанговар ишчи дружиналари тузишда қатнашади. У қўзғолон кўтарган ишчиларга бошчилик қилади. Оғир жароҳатланган Камо Метехи қамоқхонасига ташланади. 1906 йил бошида у бу ердан ҳам қочишга муваффақ бўлади.

Камо партия анкетасидаги бир саволга жавоб берар экан «Олти марта қамалганман, уч марта қамоқдан қочганман, тўрт марта ўлим жазосига ҳукм қилинганман», деб ёзган эди. У 1906 йил мартида Петербургга келади ва илк бор В. И Ленин билан учрашади. Бу даврда большевиклар партияси пролетариатни янги жангларга тайёрлаётган эди. Камо Владимир Ильич топшириғига биноан Париж, Вена, Берлин ва бошқа шаҳар-

КАМО ТУҒИЛГАН КУННИНГ 100 ЙИЛЛИГИГА

ларда бўлади. У ерлардан қурол-яроғ харид қилиш ва яширинча Россияга жўнатиш билан шуғулланади.

1913 йилда Камо Россияда яна қамоққа олинди ва ўлим жазосига ҳукм қилинди. Бу ҳукм 20 йиллик каторга билан алмаштирилди. Жасур революционер 1917 йил мартида Харьков каторга турмасидан озод қилинди.

В. И. Ленин Улуғ Октябрь революциясидан кейин ҳам Камога ғоят масъулиятли вазифалар топширади. У 1918 йилда Нарва ҳамда Псков яқинидаги жангларда қатнашди. 1919 йил бошида Шимолий Кавказда оқларнинг орқа томонида разведка ишларини олиб борди. Оржоникидзе раҳбарлик қилган партизанларга қурол-яроғ етказиб берди.

Камо Лениннинг топшириғига кўра 1919 йилда душманнинг орқа томонида жанговар ҳаракатлар олиб боришга мўлжалланган ёш коммунистлардан иборат махсус отряд тузди. Камо бошчилигидаги бу отряд Курск ва Орёл мудофаасида, сўнгра жанубий фронтда Деникин қўшинларининг орқа томонида жанг қилди.

Камо 1920 йили Бокуда қуролли қўзғолон тайёрлашда фаол қатнашди. Шу йил май ойида шаҳар Қизил Армия томонидан озод этилгач, Москвага қайтиб келди. Бу ерда ҳарбий академияда ўқиди. Сўнг Закавказье таможия округининг бошлиғи қилиб тайинланади.

В. И. Ленин Камонинг революция учун қилган хизматларини юксак баҳолар эди. Камонинг В. И. Ленин имзо чеккан гувоҳномасида «Менга шахсан маълум» деган сўзлар ёзилган эди.

27 майда Камо туғилган кунга 100 йил тўлади. Революция иши учун чексиз садоқатли, жасур, номи афсонага айланган Камо халқимиз хотирасида мангу яшайди.

Н. ҲАКИМОВ, Л. ДЕЙЧ.

ЮРТИМИЗНИНГ МУСТАҲКАМ ҚАЛҚОНИ

СОВЕТ ЧЕГАРАЧИЛАРИГА БАҒИШЛАНГАН ҲАФТАЛИК ДАВОМ ЭТМОҚДА

СССР ташкил этилганлигининг 60 йиллиги шарафига ўтказилаётган навбатдаги зарбдор ҳафталик совет чегарачиларига бағишланади. Бундан 64 йил муқаддам доҳий В. И. Ленин ташаббуси билан ташкил этилган Совет чегара қўшинлари Социалистик Ватанимизнинг барча сарҳадларини хушёрлик билан қўриқламоқдалар. Улуғ Ватанимизнинг қарийб 60 минг километрдан зиёд масофага чўзилган чегараларида яшил фуражкали солдатлар ҳар қандай об-ҳаво шароитида сезгирлик билан ўз хизмат вазифасини бажаришяпти.

Юксак даражада такомиллашган қурол-аслаҳа, замонавий техника билан таъминланган сезгир ва довюрак жангчиларимиз ҳамиша ўз жанговар ва сиёсий тайёргарликларини ошириб боришмоқда. Бу борада Ватанимизнинг жанубий сарҳадларини қўриқлаётган чегарачилар алоҳида намуна кўрсатишяпти. Ҳозир ҳар бир заставада СССР ташкил этилганлигининг 60 йиллиги шарафига социалистик мусобақа уюштирилган. Жангчилар ҳарбий маҳоратларини муттасил оширган ҳолда юбилейга муносиб совға ҳозирлашмоқда.

Чегара қўшинларида хизмат қилаётганларнинг аксарияти коммунистлар ва комсомоллардир. Улар ўтган ҳафтада Ватанимиз пойтахти Москвада ўз ишини тугаллаган ВЛКСМ XIX съезди материалларини кунт билан ўрганишмоқда. КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари, СССР Олий Совети Президиумининг Раиси ўртоқ Л. И. Брежневнинг съездда сўзлаган нутқида ўртага ташланган амалий таклифлар, ва вазифалар чегарачиларни янада руҳлантириб юборди. Улар фаровон турмушимизни, тинч меҳнатимизни қўриқлаш учун, осмонимизнинг мусаффолигини таъминлаш учун сергаклик ва довюраклик намуналарини кўрсатмоқдалар. Катта авлоднинг энг яхши анъаналарини муносиб давом эттирмоқдалар.

ПИЛЛАЛАР КАРВОН-КАРВОН

РЕПОРТАЖ

Қабул пунктига кириб келаётган юк машиналарининг кети узилмайди. Улардан туширилиб, яшикларга жойланган оппоқ пиллалардан атроф янада нурофшон бўлиб кетгандек туюлади.

Кўпгина пиллачиларнинг чеҳраларида табассум. Улар гўё қурт боқиш пайтидаги беҳаловат кунларни, бедор тунларни ҳам унутишгандек. Фидокорона меҳнатлари зое кетмаганлиги, кумушдек ярқираб турган пиллалари салмоқли тош босаётганлиги улар қалбини қувончга тўлдирган.

Ҳозиргина пилласини ўлчатиб бўлган «Коммунизм» колхози қурт боқувчиси Дурпошша Оқбоева билан суҳбатлашамиз.

— Бу йил бир қути қурт уруғи олиб парвариш қилган эдим, — дейди у. — Пиллам 145 килограмм чиқди. Пилламдан намуна олган лаборант қизлар унинг сифати яхшилигини айтишди.

Дурпошша Оқбоева хўжаликнинг моҳир қурт боқувчиларидан ҳисобланади. Ҳар йили у олган социалистик мажбуриятларини ҳам муваффақиятли бажаради.

Умуман, «Коммунизм» колхози аъзолари пилла топшираётган торози атрофида хуш кайфиятли, юзларидан кулгу аримаётган пиллачиларни кўп учратасиз. Маҳбуба Усмонова, Ҳолпошша Отажонова, Кунпошша Ҳожиева сингари пиллачилар ҳам бир қути қурт уруғи ҳисобидан 80—115 килограммдан пилла топширишга муваффақ бўлишган. Бу хўжалик аъзолари давлатга пилла топширишда Янгийўл районида пешқадамликни қўлдан бермай келяптилар. Улар ҳар куни қабул пунктларига 5—6 тоннага етказиб сифатли хом ашё келтирмоқдалар.

Юбилей йилида Калинин номли колхоз «кумуш тола» ижодкорлари ҳам самарали меҳнат қилганликлари сезилиб турибди. Улар 270 қути қурт уруғини парвариш қилишди. Пиллачилар давлатга 20 тонна қимматбаҳо хом ашё етказиб беришга аҳд қилганлар. Моҳир пиллачилардан Тожинисо Оқназарова, Офтобхон Аҳмаджонова, Сония Зузлаева, Анорхон Сатторова, Бахтли Сейфатоваларнинг кўрсаткичлари бу ваъдага вафо қилинишидан далолат беряпти. Бу илғор пиллачилар ҳар қути қурт уруғи ҳисобидан 100—120 килограммдан пилла топширдилар.

— Пунктимизда пилла қабул қилиш суръатлари кун сайин ортиб бормоқда,—дейди Янгийўл район бош пиллахонасининг директори, республикада хизмат кўрсатган қишлоқ хўжалик ходими Жўра Ёқубов.— Кули кеча 30 тонна атрофида хом ашё қабул қилиб олдик. Аввалги йиллардагидек, пилла янги давлат стандарти асосида қабул қилинаяпти, яъни пилла миқдори ундаги ипакка қараб белгиланаяпти.

Пилла сифатини ўз вақтида аниқлаб беришда Дилором Иброҳимова раҳбарлик қилаётган лаборатория ходимлари жонбозлик кўрсатмоқдалар. Улар ҳозир хўжаликлардан келтирилаётган пилла сифатидан мамнунлар. Айни пайтда улар қурт боқувчиларга пиллани хом термаслик, сифатга алоҳида эътибор беришни тушунтириб боришяпти.

Пунктда ўрнатилган 7 та торози томон гўё кумуш оқим оқиб бораётгандек туюлади. Ҳали бу оқим камаётгани йўқ. Пиллачилар СССР ташкил этилганлигининг шонли 60 йиллиги шарафига олган юксак социалистик мажбуриятларини бажариш учун давлатга пилла топширишни жадал давом эттирмоқдалар.

Э. ЭРНАЗАРОВ.

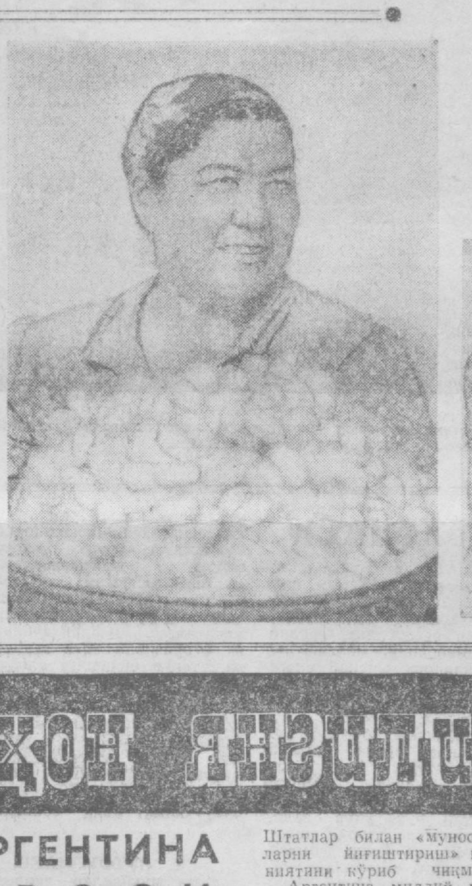

Бекобод райони хўжаликларида илғор пиллакорлар сафи йил сайин кенгайиб бораётир. Мавзумда шахсий ташаббус билан чиқиб, ипак қуртини намунали парваришлаб, давлатга сифатли хом ашё етказиб бераётган зиёли оилалар ҳам оз эмас. Суратларда: (чапда) «КПСС XXV съезди» совхозининг илғор пиллакори М. Қодирова; Дзержинский номли колхоз кутубхоначиси Бўригул ва унинг умр йўлдоши, Низомий номли 38-ўрта мактаб ўқитувчиси Орзиқул Маҳкамбоевлар оиласи аъзолари ўзлари етиштирган пилла ҳосилини йиғиштириб олмоқдалар.

М. Қорабеков фотолари.

ГАЗЕТА САҲИФАЛАРИДА

«ЧОРВАДОР МИНБАРИ»

«Чорвадор минбари» — «Янгийўл» редакцияси ҳузуридаги жамоатчи чорвачилик Советининг махсус газетаси. Илғорлар тажрибасини кенг оммалаштириш, фермалар, чорвачилик комплекслари иши, ем-хашак жамғаришдаги илғор усулларини тарғиб этиш, ёрдамчи ва шахсий хўжаликларда чорвачиликни ривожлантириш ҳозирги кунда асосий вазифа қилиб қўйилмоқда. Бу соҳада бажарилаётган ишлар эндиликда «Чорвадор минбари» газетасида кенг ёритиб борилади.

Куни кеча газетанинг биринчи сони эълон қилинди. Газета тўрт саҳифадан иборат. Биринчи саҳифада Усмон Юсупов номли аграр саноат бирлашмаси сут соғувчиси М. Мақсудованинг мақоласи босилган. Илғор чорвадор мусобақа туфайли ўз коллективи эришаётган ютуқлар ҳақида ҳикоя қилган.

Бошқа саҳифаларда турли соҳа вакиллари қатнашганлар. «Ленинизм» колхози ем-хашак бригадаси бошлиғи О. Тўлаганов, Х. Турсунқулов номли колхоз бош зоотехниги Ж. Саулбеков, «Ўрим-82» зарбдор отрядининг командири У. Собиров ва бошқа ўртоқларнинг мақолаларида шу кун нафаси сезилиб турибди. Ҳар бир мақоланинг ўз рубрикаси бор. Бу рубрикалар мақолалар мазмунини бўрттириб турибди.

Дастлабки сон ўқимишли ва қизиқарли чиққан. Бундан буён ҳам «Чорвадор минбари» ферма ходимларининг доимий маслаҳатчиси бўлиб қолишини истаймиз.

МАХСУС САҲИФА

Пискент район «Меҳнат байроғи» газетасида махсус «Чорвадор» саҳифаси доимий бўлиб қолди. «Чорвадор»нинг биринчи сони газетахонларда зўр қизиқиш уйғотди. Унда шахсий хўжаликларда чорвачиликни ривожлантириш бўйича тўпланган илғор тажрибалар ўз ифодасини топган эди.

Саид қишлоқ Совети ижроия комитети секретари З. Мовлудов, Муроталн қишлоқ Совети ижроия комитети раиси Е. Ражабов, Тельман номли колхоз аъзоси Б. Исаев ва бошқа ўртоқларнинг мақолалари кўп жиҳатдан эътиборни ўзига тортади. Саид қишлоғида аҳолининг ўз эҳтиёжларидан ортиқ чорва маҳсулотларини давлатга топширишлари учун барча шароитлар яратиб берилган. Ҳозир 8 та сут қабул қилиш пункти ишлаб турибди. Ҳамқишлоқлардан А. Товбоев, А. Фозилматов, И. Мирзаев кабилар давлатга 3—4 тоннадан гўшт топшириб, навбатсиз «Жигули» машинаси билан мукофотландилар.

Муроталн қишлоғида ҳам шахсий хўжаликда чорва маҳсулотлари етиштиришни кўпайтираётган илғорлар муносиб тақдирланмоқдалар. Илғорлар тажрибасини чорвачиликка оид тематик саҳифаларда бундан буён ҳам мунтазам бериб бориш мақсадга мувофиқдир.

ТИЙИННИ СЎМГА ЧАҚИБ

БЎКА РАЙОНИДАГИ «ОКТЯБРЬ 40 ЙИЛЛИГИ» КОЛХОЗИНИНГ ИШНИ НАРЯДСИЗ ТАШКИЛ ЭТИШ ТАЖРИБАСИДАН

Биз меҳнатни нарядсиз ташкил этиш системасига ижодий ёндошдик. Асосий экинимиз пахта бўлганлиги учун, уни экиш ва йиғиштириб олишгача бажариладиган ишларни ҳисобга олиб, оддий колхозчилар, сувчилар ва механизаторларга алоҳида ойлик маош тайин қилдик.

Колхозчиларга бериб бориладиган ойлик окладни белгилаш учун кўкламда ерларни экишга тайёрлашдан бошлаб, карта четларини текислаш, ғўзани ягана қилиш, хато уяларга қўлда чигит экиш, чопиш, чеканка қилиш (механизмлар билан чеканка ўтказилганидан сўнг колхозчилар карталарни оралаб, чала қолган ён шохларининг учини қўлда чилпиб чиқадилар), терим пайтида ерга тўкилган пахтани йиғиштириб олиш ерларни ғўзапоядан тозалаш ишлари норматив бўйича ҳисоблаб чиқилди. Маълум бўлишича, оддий колхозчи 8 ой давомида бир гектар майдонда ойига ўртача 25 сўмлик иш бажарар экан. Хўжалигимизда ҳар бир колхозчига ўртача 3 гектардан пахта майдони тўғри келади. Шунга кўра бизда оддий колхозчилар дала ишлари бошлангандан сўнг ойига 75 сўмдан оклад маош олиб борадилар.

Аммо, бу — фақат пахтадан. Бригадаларда алмашлаб экиш схемаси асосида маккажўхори, беда ва бошқа озуқа экинлари ҳам экилади. Колхозчилар ана шу экинлар парвариши учун, қиш давридаги 4 ой давомида бажарган ишлари учун ҳам меҳнатларига яраша алоҳида ҳақ оладилар.

Йил якунида эса, хўжалик бўйича олинган соф даромаднинг бир қисми мукофот тариқасида колхозчиларга тақсимлаб берилади. Шундай қилиб колхоз аъзолари ҳар йили мўмай даромад оладилар.

Масалан. ўтган хўжалик йилида оддий колхозчиларга ёз бўйи олган ҳар бир сўм пулларига 1 сўм 64 тийиндан қўшимча ҳақ тўланди. Уларнинг ойлик ўртача иш ҳақлари 224 сўмни, йиллик даромадлари эса 2689 сўмни ташкил этади.

Колхозимизда 50 нафар сувчи бор Уларга мавсумда 20 гектардан ер ажратиб берилади. Сифат комиссияси улар ишини яхши баҳоласа, бир гектар суғорилган ер учун 10 сўмдан ҳақ тўлаб борилади.

Маълумки, ғўзага биринчи сув апрель ойининг охирлари ва май ойининг бошларида берилиб, август ойининг ўрталарида тўхтатилади. Демак сувчиларнинг тиғиз иш мавсуми 4.5—5 ой давом этади. Қолган даврда ҳам улар бўш бўлмайдилар. Масалан, қишда ариқ-зовурларни тозалаш, кўкламда ерларни чигит экишга тайёрлашда, йиғим терим пайтида эса хирмон ишларида актив қатнашадилар. Бунинг учун алоҳида ҳақ тўланади. Шундай қилиб сувчиларнинг ўртача ойлик даромадлари 350 сўмдан кам бўлмайди.

Механизатор —звено бошлиқлари чигит экишдан бошлаб, йиғим-терим давригача нарядсиз система асосида ишлайдилар. Уларга сифатли ишлов берилган ҳар гектар ғўза майдони учун 2 сўмдан ҳақ ёки бошқача қилиб айтганда 140 сўмдан ойлик маош тўлаб борилади.

«Зангори кема»лар ишга тушган кундан бошлаб механизаторлар терган ҳар бир тонна пахталари учун 3 сўм 80 тийиндан ҳақ оладилар. Мавсум охирида эса, 75 тоннадан ортиғига яна 5 сўм 70 тийиндан қўшимча пул берилади.

Социалистик мусобақа якунлари бўйича тарқатилган мукофот пулларини ҳам қўшиб ҳисоблаганда механизатор-звено бошлиқларининг ойлик ўртача даромадлари 400 сўмга етаётир.

Пахтанинг таннархи қанча арзонлашса, колхозчиларнинг даромади шунча кўпаяди Бу уларнинг йил якунида ҳар бир сўм учун олаётган қўшимча ҳақларида ўз аксини топаётир. Масалан, Наталья Ковалёва бошлик бригада аъзолари 1 сўмга 2 сўм 38 тийиндан, Қосим Эшонов бошлик комсомол-ёшлар бригадаси аъзолари 2 сўм 29 тийиндан қўшимча пул олдилар.

Эргаш Бозорбоев, Саиджаббор Сулаймонов ўртоқлар раҳбарлик қилаётган бригадаларда эса, ғўзага ишлов бериш ва суғоришда хатога йўл қўйилди. Ҳосил кеч пишиб етилди. Терим чўзилиб кетди. Натижада паст сортларга сотилган пахта ҳар йилгидан кўп бўлди. Оқибатда бу бригадаларнинг аъзоларига ёз бўйи олган бир сўм пулларига бор-йўғи 1—1,1 сўмдан қўшимча ҳақ тўланди, халос.

Нарядсиз иш системасига ўтилгандан сўнг деҳқончиликнинг ҳамма соҳасида, барча кўрсаткичлар бўйича катта ўзгаришлар юз берди. Аввало, ҳосилдорлик кескин ошди. Масалан, ўтган йили 1000 гектар пахта майдонининг ҳар гектаридан 48.6 центнердан хирмон кўтарилди. Ҳосилнинг асосий қисми машиналар билан териб олиниб, юқори сортларга сотилди. Соф даромад 827 минг сўмга етди.

КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари, СССР Олий Совети Президиумининг Раиси ўртоқ Л. И. Брежнев Тошкентда бўлиб ўтган тантаналарда сўзлаган нутқида республика пахтакорлари олдига катта вазифалар қўйди. Биз шу кўрсатмаларга амал қилиб, асосий эътиборни хомашё сифатини яхшилашга қаратмоқдамиз.

Барча бригада далаларида ғўзаларга ишлов бериш, озиқлантириш ва суғориш қизғин бошлаб юборилган. Колхозчиларимиз СССР ташкил этилганлигининг 60 йиллиги шарафига оширилган социалистик мажбуриятлар қабул қилишган. Бу йил ҳосилдорликни 50 центнерга етказиш учун зарур бўлган барча чораларни кўрамиз. Бу йўлдаги курашда мўл, арзон ва сифатли пахта етиштириш бизнинг асосий мақсадимиз бўлиб қолаверади.

М. ПУЛАТОВ,
Бўка районидаги «Октябрь 40 йиллиги» колхозининг раиси.

14 ТОННА КЎП

ЎРТА ЧИРЧИҚ районидаги «ПАРТИЯ XXII СЪЕЗДИ» КОЛХОЗИ бўрдоқибоқарлари юбилей йилида дастлабки ғалабани қўлга киритдилар. Улар гўшт топшириш юзасидан белгиланган ЙИЛЛИК ПЛАННИ БАЖАРДИЛАР. Давлатга 30 тонна гўшт етказиб берилди. Бу ўтган йилдагидан 14 тонна кўпдир. ҲАР БИР ҚОРАМОЛ 450—500 КИЛОГРАММДАН тош босди.

Райондаги ТЕРЕШКОВА НОМЛИ КОЛХОЗ чорвадорлари ҳам йиллик гўшт тайёрлаш ПЛАНИНИ БАЖАРДИЛАР.

Қўлга киритилган муваффақиятларни янада мустаҳкамлаш учун меҳнат қилаётган бўрдоқибоқарлар зиммаларига оширилган янги мажбуриятлар қабул қилдилар.

У. ҲАМИДОВ.

Жаҳон янгиликлари

АНГЛИЯ—АРГЕНТИНА МОЖАРОСИ

Тэтчер ҳукумати жаҳон жамоатчилигининг, хунрезликни тўхтатишга даъватларини назар-писанд қилмай, Англиянинг Жанубий Атлантикадаги интервенциячи гуруҳи қўмондонига Фолкленд (Мальвин) оролларида ҳарбий ҳаракатларни кучайтиришга кўрсатма берди. Англия мудофаа министри Нотт менинг ҳукуматим ўт очишни тўхтатиш эҳтимолини қатъий равишда рад этади, деди. «Биз тўхтаб қолиш ниятида эмасмиз», — деб таъкидлади министр.

Айни вақтда ороллардаги жанг ҳаракатлари тобора шиддатли тус олмоқда. Англия мудофаа министрлигининг хабар қилишича, кеча Англиянинг ҳажми 3.250 тонналн «Антелоп» ракета ташувчи фрегати чўктирилган. Англия шу билан Архипелаг районида ўзининг мавжуд олтита фрегатидан иккинчисини йўқотди. «Эрроу» ва «Алакрити» деган яна икки фрегат жиддий шикастланиб, «ҳозирги пайтда ўт ичида қолган» деб хабар қилади Лондондаги «Таймс» газетасининг мухбири. Англия мудофаа министрлигининг вакили кеча Англия ҳарбий кемаларига ҳужум қилишда қатнашган Аргентинанинг саккиз самолёти уриб туширилди, деб даъво қилди. Мудофаа министри Нотт можаро районига Англиянинг тобора янги-янги ҳарбий кемалари келаётганлигини айтди. Унинг сўзларига кўра, Англия эскадрасининг шахсий состави 26 минг кишига етган. Би-Би-Си телекомпанияси янги келган кемалар орасида «Бристоль» крейсерини, бир қанча фрегатлар ва мадад кемаларини айтиб ўтади. Лондонда чиқадиган «Файнэншл таймс» газетаси Англия ҳукумати мусодара қилган «Куин Элизабет-2» пассажир лайнери жанг ҳаракатлари районига келганлигини хабар қилади. Айни шу кема ичида 3 мингдан кўпроқ солдат бор.

«Дейли телеграф» газетасининг ёзишича, Шарқий Фолкленд (Соледад ороли)да плацдармни ишғол этган инглиз қўшинлари мудофаага ўтиб, ўз позицияларини бўсағаларини миналаштирмоқдалар ва тиканли симдан тўсиқлар қурмоқдалар.

Лондон матбуоти ҳозирги ҳукуматнинг мустамлакачилик муддаоларини қондириш йўлида ҳалок бўлган инглиз солдатларининг рўйхатларини эълон қилмоқда. Сўнгги расмий маълумотларга кўра, инглиз солдатларидан 74 киши ўлдирилган ва бедарак йўқолган. Бугун янги рўйхатларда 18 яшар икки инглиз йигитнинг номлари келтирилган.

Аргентиналиклар ҳам катта талофот бермоқдалар. Инглиз самолётлари Фолкленд (Мальвин) оролларидаги Аргентина қўшинларининг асосий таянч базаси бўлган Порт-Стэнли (Пуэрто-Архентино)га яна ҳужум қилди.

Сўнгги маълумотларга кўра, инглизлар бундан беш кун аввал Англия десанти туширилган Соледад оролида жойлашган Гуз Грин деган жойдаги унча катта бўлмаган аэродромни босиб олишган. Аэродромнинг босиб олинганлиги Порт-Стэнлига ҳужум қилиш учун қўшимча имкониятлар вужудга келтиради, деб ҳисоблайди Си-Би-Эс телекомпанияси.

Аргентина ҳукумати, деб хабар қилади информация агентликлари, Лондоннинг Аргентинага қарши агрессиясини ошкора қўллаб-қувватлаётган Қўшма Штатлар билан «муносабатларни йиғиштириш» имконияти кўриб чиқилмоқда.

Аргентина ташқи ишлар министри А. Фруголи «икки мамлакат ўртасидаги ҳарбий ҳаракатларга бошқа мамлакатлар ҳам жалб этилиши мумкин» деб огоҳлантирди. «Бахтга қарши аҳвол шу қадар чигаллашиб кетдики, можарони кенгайтириш хавфи жиддий тус олиб қолди», — деб уқтирди у.

Аргентина, Никарагуа, Панама ва Венесуэла ташқи ишлар министрлари қабул қилган Қўшма баёнотда Англия ҳукумати Инглиз ҳарбий денгиз кучлари ва ҳарбий ҳаво кучларининг ҳаракат зонасини Рио-де-ла-Плата кўрфазигача кенгайтириш тўғрисида қарор қабул қилганлиги муносабати билан норозилик билдирилади. Бунинг оқибатида, деб уқтирилади ҳужжатда, Англиянинг агрессияси қитъанинг қоқ марказига кўчирилади, бу эса Аргентина, Боливия, Парагвай ҳамда Уругвайнинг территориал бутунлиги ва хавфсизлигига бевосита даҳлдор бўлиб, айни вақтда можаро кўламларини яна ҳам кўпроқ кенгайтириб юборади.

Баёнотда Европа иқтисодий ҳамжамияти мамлакатларининг Аргентинага қарши иқтисодий жазо чораларини кенгайтириш тўғрисидаги қарори муносабати билан қаҳр-ғазаб билдирилади. «Бутун Лотин Америкаси учун таҳқирловчи бу қарор тинчлик ва халқаро хавфсизликка жиддий таҳдид бўлиб, можаронинг янада кенгайтирилишидан дарак беради», — дейилади баёнотда.

Министрлар хавфсизлик кенгашини Англиянинг ҳарбий ҳаракатлари тобора кучайтирилишининг олдини олмоқ учун зарур чоралар кўришга даъват этадилар.

(ТАСС, 25 май).

ЖЕНЕВАДАГИ МУЗОКАРАЛАРДА

ЖЕНЕВА, 25 май. (ТАСС). Бугун бу ерда Европада ядро қуролларини чеклаш тўғрисидаги музокараларда СССР ва АҚШ делегацияларининг навбатдаги мажлиси бўлиб ўтди.

АМЕРИКА ЭКОНОМИКАСИ ЖИДДИЙ ХАВФ ОСТИДА

ВАШИНГТОН, 25 май. (ТАСС). Экономика соҳасидаги бир гуруҳ мўътабар америкалик мутахассислар — собиқ молия министрлари М. Блюменталь, Ж. Коннэлли, Д. Диллон, Г. Фаулер, У. Саймон ва собиқ савдо министри П. Питерсон президенти Р. Рейганга ва АҚШ Конгрессига мурожаатнома юбориб, унда федерал бюджетнинг камоматини қисқартириш чораларини зудлик билан кўришни талаб қиладилар. Уларнинг фикрича, бюджет камоматининг ўсиши Америка экономикаси учун жуда хавфлидир. Ҳозирги молия йилида бюджетнинг камомати 100 миллиард долларга боради, 1983 молия йилида 175—200 миллиард долларга, 1985 йилда эса 250 миллиард долларга етади.

Экспертлар маъмуриятнинг солиқ солиш соҳасидаги сиёсати қайта кўриб чиқилиши зарурлигини ҳам уқтириб ўтдилар. Бу сиёсат давлатманд кишиларга ва монополияларга солиқ соҳасида катта имтиёзлар бериб қўйганлиги ва шу тариқа давлат хазинасига тушадиган маблағни жуда қисқартириб юбораётганлиги маълум.

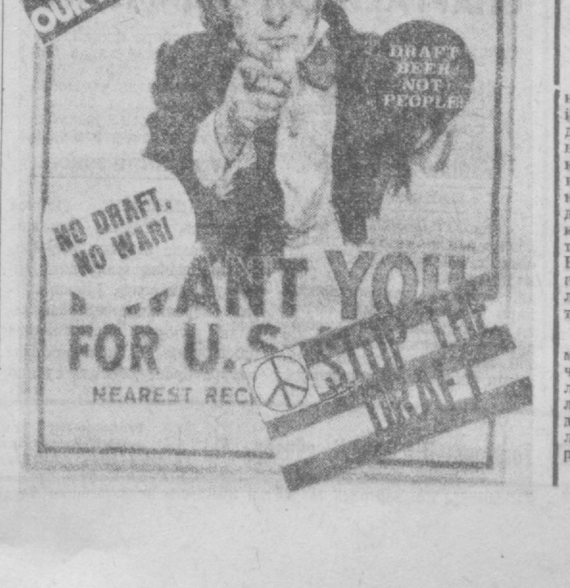

Америка Қўшма Штатларида Рейган маъмуриятининг хавфли милитаристик сиёсатига қарши кураш кучаймоқда. Мамлакат кенг жамоатчилиги қуролланиш пойгасини чеклашга бағишлаб кўплаб митинг ва намойишлар ўтказяпти. «Ньюсдей» газетасида эълон қилинган бу плакат америкаликларни тинчлик ва қуролсизланиш учун курашга чақиради.

ТАСС фотохроникаси.

ИШЛАБ ЧИҚАРИШ ТАКОМИЛЛАШТИРИЛМОҚДА

«ТАШТЕКСТИЛЬМАШ»нинг Гагариндаги филиали йигирув машиналари учун деталлар ишлаб чиқаришда қиммат турадиган пўлат прокатдан воз кечди. Энди токарлик участкасига заготовка қўшни цехдан келтирилади. Қўшни цехда бу заготовкаларни металл кукунидан тайёрлаш ташкил этилган. Бундай агрегатлар пишиқлиги жиҳатидан пўлат деталлардан бир неча баробар устун туриб, анча арзондир.

«Кичик», «Таштекстильмаш» машинасозлари ишлаб чиқаришни доимо такомиллаштира бориб, асбоб-ускуналарни янгилаб, бу йил пландан ташқари 150 минг сўмлик маҳсулот ишлаб чиқаришга қарор қилдилар.

(ЎзТАГ).

АФРИКА БИЛАН УЧРАШУВ

ОСИЁ, АФРИКА ВА ЛОТИН АМЕРИКАСИ МАМЛАКАТЛАРИ КИНОФЕСТИВАЛИ · Тошкент-82

ГЎЗАЛ Тошкентимизда Осиё, Африка ва Лотин Америкаси мамлакатларининг VII халқаро кинофестивали муваффақиятли давом этмоқда. Анжуман қатнашчилари пойтахтимизнинг диққатга сазовор жойлари билан танишмоқдалар, турли учрашувларда иштирок этмоқдалар...

Уч қитъа кино санъати иштирокчилари орасида Африкадан келган меҳмонлар ҳам кўпчиликни ташкил этади.

Маълумки, 25 май бутун дунёда Африка озодлиги куни сифатида кенг нишонланади. Бу кунда жаҳоннинг прогрессив кучлари Африка халқлари кураши билан бирдам ва ҳамкор эканликларини изҳор қиладилар. Бу йил Африка озодлиги куни Тошкент фестивали кунларида нишонланаётганлиги алоҳида аҳамият касб этади. Шу муносабат билан кино анжуманининг кўпгина меҳмонлари Африка озодлиги кунига бағишланган йиғилишга тўпландилар.

...Тошкент Давлат университетининг муҳташам маданият саройи байрамона тус олган. Бино пештоқлари халқаро бирдамлик ва халқлар озодлигини мадҳ этувчи шиорлар билан безатилган. Карнай ва сурнай садолари ташриф буюрганлар қалбига фахр ва ғурур бахшида этади. Студентлар меҳмонларни турфа гуллар билан кутиб оладилар.

Йиғилишни Тошкент шаҳар партия комитетининг секретари М. Ф. Солдатов очди. У бу ерда тўпланган кино фестиваль иштирокчиларини, пойтахтимиз олий ўқув юртларида билим олаётган африкалик ёшларни, жамоатчилик вакилларини шонли сана — Африка озодлиги куни байрами билан қизғин қутлади.

— Бугунги Африка, — деди доклад қилган Ўзбекистон ССР Министрлар Советин раисининг ўринбосари М. Т. Турсунов. — озодлик, мустақиллик ва социал тараққиёт йўлидан олға бораётган жасур қитъадир. Совет кишилари африка халқларининг озодлик йўлидаги одилона курашини ҳамиша қўллаб-қувватлаб келдилар. Қитъа ижодкорлари, жумладан, кино санъаткорлари ўз халқларининг қаҳрамонона ҳаётини реалистик тасвирлаш учун интилаётганликларини алоҳида таъкидлаш лозим. Буни Тошкентдаги VII халқаро кинофестивалга тақдим этилган лепталар ҳам аниқ-равшан исботлаб турибди...

Йиғилиш қатнашчилари Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг вице-президенти, академик С. Ҳ. Сирожиддинов, тинчликни ҳимоя қилиш Совет комитетининг аъзоси, Ленин мукофоти лауреати, СССР халқ артисти С. И. Ростоцкий, Мадагаскар ҳукумати аъзоси, ахборот министрининг ўринбосари Арман Раманбазафи, Мозамбик Кинематография миллий институтининг директори Самуэл Давид де Матоле, Тошкентдаги «Миконд» заводи пайвандчиси, ВЛКСМ XIX съезди делегати А. Раҳимова, Тошкент Давлат университети ҳуқуқшунослик факультети студенти, Ўзбекистон ЛКСМ Марказий Комитети бюро аъзоси Л. Зоировaларнинг сўзларини ҳам диққат билан тингладилар.

«Тинчлик, социал тараққиёт ва халқлар озодлиги учун!» шиори остида ўтаётган анъанавий Тошкент кинофестивалининг программасидаги бу учрашув тўпланганларда катта таассурот қолдирди.

З. ЖЎРАЕВА.

СЎЗ — МЕҲМОНЛАРИМИЗГА

ҚИТЪАЛАР ҲАМКОРЛИГИ

Мар БАЙЖИЕВ, Қирғизистон ССРда хизмат кўрсатган санъат арбоби, драматург.

— ТОШКЕНТ фестивалининг ижтимоий-сиёсий аҳамияти ниҳоятда каттадир. Бу анжуман олижаноб ният билан, юксак тилаклар билан гуманистик ғоялар тантанаси ҳақида ўйлаб яшаётган халқлар бирлашиб, енгилмас кучни ташкил этишини кўрсатади. Инсониятнинг келажаги ҳақида қайғураётган киши она-ерни қадрлайди, тинч-тотув ҳаёт ва дўстликнинг қадрига етади. Одамлар ўртасида адоват туғдиришдек ёвуз ниятдан воз кечмаган реакцион кучлар мавжуд бўлган ҳозирги шароитда халқлар бирлиги, меҳнаткашлар ижодий бунёдкорлиги ва яратувчилиги мавзуларида фикр юритиладиган анжуманнинг аҳамияти ниҳоятда катта деб биламан.

Уч қитъадан келган дўстларим билан ёнма-ён туриб, бирадарлик, тараққиёт ва тинчлик ҳақида ўйлар эканмиз, она-сайёрамизни уруш оловидан сақлаб қолиш мумкинлигига яна бир карра ишонаман. Шу боисдан Тошкент кинофестивалини биргина мен эмас, кўпгина илғор санъаткорлар ва жамоат арбоблари ҳам орзиқиб кутдилар.

●

Ато АХРОРОВ, санъатшунослик кандидати, киношунос, Душанбе шаҳри.

— ФЕСТИВАЛНИНГ биз учун қиммати унинг демократик принципларида, Тошкент экранида намойиш қилинадиган асарларнинг ранг-баранглиги, сермазмунлиги, ғоявий теран ва ҳаққонийлигида, дўстларнинг учрашуви самимий ва ижодий самара беришида, анжуман минбари эса юксак ғоялар ва энг йирик проблемалар — ижод, ҳаёт, бурч, сиёсат ва ижтимоий фаолият ҳақида кенг фикр юритишга имкон беришидадир. Шундай фикрлар билан Тошкентга — VII халқаро кино фестивалга ўз дўстларим билан келдим. Бу гал ҳам Ўзбекистондаги учрашувлар хотирамизда сақланиб қолишига, бўлажак ижодий фаолиятимизга самарали таъсир кўрсатишига ишонамиз.

●

Луиджи ГАРИО, журналист, кинотанқидчи (Италия).

— ТОШКЕНТ фестиваллари жаҳон кинематография маданиятига салмоқли ҳисса қўшмоқда. Бу ерда мамлакатлар киносанъати вакиллари учрашиб, ўз изланишлари ҳақида ҳикоя қиладилар, тажрибаларини ўртоқлашадилар. Бундай марокли учрашувлар экран санъатининг келгуси тараққиётига хизмат қилади.

●

Полен ВИЭИРА, киношунос (Сенегал).

— БУ ЕРДА — Совет Ўзбекистони пойтахтида мен дўстлик ва ҳамжиҳатлик руҳини ҳис қилиб турибман. Халқаро анжуманга биз — кинематографчилар фақатгина турли халқлар кино санъати билан танишиш учунгина келмаймиз. Бу ерга янги ҳаёт учун зарур бўлган тажрибадан баҳраманд бўлиш учун ҳам ташриф буюрамиз. Тошкент — Африка қитъасининг мамлакатлари ёш кинематографчилари учун университет хизматини ҳам ўтамоқда.

Рахилио ПАРИС, «ИКАИТ» кино институтининг бош режиссёри (Куба).

— СОВЕТ кино санъатига юксак гуманизм ва интернационализм руҳи хосдир. Кубалик сценарийнавис ва режиссёрлар совет киносининг ажойиб анъаналарига эргашишга ҳамиша амал қилиб келмоқдалар. Чунки совет киноси ўзининг ғоявий ва бадиий савияси билан бизларга намунадир. Тошкентда совет киноси усталарининг янги асарлари билан танишиш имкониятига яна бир бор эга бўлишимиздан беҳад хурсандмиз.

Реклама ва эълонлар

Ўзбекистон ССР Ҳунар-техника таълими давлат комитетининг

ОКТЯБРЬ РЕВОЛЮЦИЯСИ НОМИДАГИ МЕҲНАТ ҚИЗИЛ БАЙРОҚ ОРДЕНЛИ ТОШКЕНТ ТЕПЛОВОЗ-РЕМОНТ ЗАВОДИ БАЗАСИДАГИ

155-ШАҲАР ТЕМИРЙЎЛЧИЛАР ЎРТА ҲУНАР-ТЕХНИКА БИЛИМ ЮРТИ

1982—83 ўқув йили учун

ҚУЙИДАГИ ИХТИСОСЛИКЛАР БЎЙИЧА

ЎҚУВЧИЛАР ҚАБУЛ ҚИЛАДИ

УЗОҚҚА ҚАТНОВЧИ ПАССАЖИР ВАГОНЛАРИНИНГ ПРОВОДНИГИ. Ўқиш муддати — 1 йил. Ўрта маълумотли 17.5 ва ундан катта ёшдаги йигит ва қизлар қабул қилинади. Уларга ойига 30 сўм стипендия тўланади. Ётоқхона берилмайди.

МАШИНАДА ҚОЛИПЛОВЧИ. Ўқиш муддати — 1 йил.

8—10 синф маълумотли 17.5 ва ундан катта ёшдаги ўсмирлар қабул қилинади. 8-синф маълумоти бўлганларга ойига 30 сўм, 10-синф маълумоти бўлганларга 70 сўм стипендия тўланади. Ётоқхона билан таъминланади;

ТОКАРЬ-УНИВЕРСАЛ. 10-синф маълумоти бўлган 17,5 ва ундан катта ёшдаги йигит ва қизлар қабул қилинади. Уларга ойига 30 сўм ҳажмида стипендия тўланади. Ўқиш муддати — 1 йил. Ётоқхона берилади;

ТЕПЛОВОЗ МАШИНИСТИ ВА РЕФРИЖЕРАТОР ПОЕЗДЛАРИНИНГ МЕХАНИГИ. 10-синф маълумоти бўлган 17 ва ундан катта ёшдаги ўсмирлар қабул қилинади. Ойига 30 сўм, Совет Армияси сафидан запасга бўшатилганлар учун эса 72 сўм стипендия тўланади. Машғулотлар группаларнинг тўлишига қараб бошланади. Ўқиш муддати — 1,5 йил;

ТЕПЛОВОЗ МАШИНИСТИНИНГ ЁРДАМЧИСИ, ТЕПЛОВОЗ МЕХАНИКА ҚИСМИ РЕМОНТИ БЎЙИЧА СЛЕСАРЬ, ЭЛЕКТР ПАЙВАНДЧИ, ТЕПЛОВОЗ ЭЛЕКТР ҚИСМИ РЕМОНТИ БЎЙИЧА СЛЕСАРЬ, САНОАТ АСБОБ-УСКУНАЛАРИ РЕМОНТИ БЎЙИЧА СЛЕСАРЬ, СОВУТИШ АСБОБ-УСКУНАЛАРИ РЕМОНТИ БЎЙИЧА СЛЕСАРЬ. Ўқиш муддати — 3 йил. Бу группаларга 8 синф маълумоти бўлган 15 ва ундан катта ёшдаги ўсмирлар қабул қилинади. Ўқишга қабул қилинганлар 3 маҳал овқат, кийим-бош, шунингдек, ишлаб чиқариш практикаси даврида меҳнат қилиб топган маошининг 50 проценти билан таъминланади. Ўқиш муддати меҳнат стажига киради.

Билим юртини тамомлаганларга диплом берилади, аъло баҳоларга тугатганлар эса олий ва ўрта ўқув юртларига имтиёзли шартлар билан ўқишга қабул қилинади.

Билим юртини битирганлар темир йўл транспорти ходимлари учун жорий этилган имтиёзлардан, жумладан, Совет Иттифоқининг исталган пунктига поездда бепул бориб келиш ҳуқуқидан фойдаланадилар.

Ўқишга кирувчилар қуйидаги ҳужжатларни тақдим этишлари лозим: билим юрти директори номига ариза, автобиография, туғилганлик ва маълумоти ҳақидаги гувоҳномалар, ота-онасининг иш жойи ва яшаш жойидан справкалар, характеристика, 8 та фотосурат.

ҲУЖЖАТЛАР ҲАР КУНИ ЯКШАНБАДАН ТАШҚАРИ 9 ДАН 17.00 ГАЧА ҚАБУЛ ҚИЛИНАДИ.

Бизнинг адрес: Тошкент шаҳри, 5-алоқа бўлими, Ленин райони, Червяков кўчаси, 12-уй (1, 5-трамвайлар, 22, 55, 106-автобусларнинг «Фоменко кўчаси» бекати). Телефон 91-14-07.

Бугун пойтахтдаги Халқлар дўстлиги кўчасида Республика кино уйи очилади. Осиё, Африка, Лотин Америкаси мамлакатлари кинофестивали ўтказилаётган шу кунларда гўзал ва муҳташам бу бинонинг ишга туширилиши киномухлисларига ажойиб совға бўлди. Суратда: кино уйининг ташқи ва ички кўринишлари.

А. Абелян фотолари.

КИТОБ ЖАВОНИНГИЗГА

«ЛИРИКА»

Машҳур рус совет шоири Сергей Есениннинг ижодига муҳаббат қўймаган шеърият мухлислари топилмаса керак. Ҳассос шоир бор-йўғи 30 йил умр кўрган бўлса-да, ўзининг ажойиб шеър ва достонларида Россиянинг бетакрор табиат манзараларини, Улуғ Октябрь инқилобининг мазлум халққа берган эркинликни, пролетариатнинг буюк йўлбошчиси В. И. Ленинни мадҳ этди.

Сергей Есенин шеъриятидан намуналар истеъдодли шоир Э. Воҳидов таржимасида ўзбек китобхонларига илк бор бундан 15 йил бурун тақдим этилган эди. Атоқли рус шоирининг кейинчалик тўлдирилиб, қайта нашр қилинган «Замин дарғаси» номли шеър ва достонлар китоби ҳам қўлдан-қўлга ўтиб, шеърият ихлосмандларини атоқли қалам соҳибининг ижоди билан чуқурроқ таништиришга хизмат қилди.

Ғафур Ғулом номидаги Адабиёт ва санъат нашриёти яқинда «Дўстлик кутубхонаси» сериясида чоп этган «Лирика» китобида Сергей Есениннинг бундан аввал эълон қилинган шеър ва достонлари қамраб олинган ҳолда, янги таржималарга ҳам ўрин берилган.

●

«КИЙИК КЎЗЛАРИ»

Ёш ёзувчи Зоҳир Аълам ўзининг дастлабки ҳикоялари ва «Муқаддам» номли илк қиссаси билан ўзига хос йўл ахтараётган ижодкор сифатида адабиёт ихлосмандларининг назарига тушган эди.

Унинг янги ҳикоялари жамланган ва Ғафур Ғулом номидаги Адабиёт ва санъат нашриёти чоп этган китоби «Кийик кўзлари» деб номланган. Бу тўпламдаги ҳикоялар турли мавзуларда бўлса-да, ёш ёзувчи қаҳрамонларини ростгўйлик, инсонга нисбатан меҳр-оқибатли бўлиш каби фазилатлар бирлаштириб туради.

Ёзувчи «Кийик кўзлари» номли ҳикоясида «асримизнинг буюк қурилиши» БАМ бунёдкорлари ҳаётига мурожаат қилган. Бунда табиат ва инсон муносабатлари қизиқарли воқеа орқали тадқиқ этилади.

АКАДЕМИЯНИНГ ЯНГИ КУТУБХОНАСИ

ШАҲРИМИЗНИНГ кўркам бинолари қаторига яна бир муҳташам бино — Ўзбекистон Фанлар Академиясининг Файзулла Хўжаев кўчасида қад кўтарган асосий кутубхонаси қўшилди. Кутубхона лойиҳасини СССР Фанлар Академиясининг ГИПРОНИИ лойиҳалаш институти коллективи яратган. Қурилишни бош пудратчи — «Главташкентстрой»га қарашли 4-трестнинг 19-қурилиш бошқармаси бунёдкорлари олиб боришди. Бошқарманинг Ю. Леонтьев, Ю. Содиқов раҳбарлик қилаётган бригадалари айниқса жонбозлик кўрсатиб меҳнат қилишди.

Пардозлаш ишларини эса 2-пардозлаш трестининг қўли гул усталари — Тошкентнинг кўркам кошоналари бўлмиш цирк биноси, В. И. Ленин номли Халқлар Дўстлиги саройи, «Москва» меҳмонхонаси биноларининг қуришда иштирок этган Роза Ҳамидова бошлиқ бўёқчилар. Николай Берсенов бошлиқ марммарчилар ҳамда В. Ирисов, В. Журьковскийлар бошлиқ дурадгорлар, Ф. Трапезаидис бошлиқ сувоқчилар бригадалари бажаришди.

— Бу ноёб бино Ўрта Осиё Республикалари Фанлар Академияларининг кутубхоналари орасида энг каттаси бўлди. Бунда китобхонлар учун барча қулайликлар кўзда тутилган. Кутубхонанинг ишга туширилиши республика Фанлар Академиясининг минглаб китобхонларига ажойиб совға бўлди, — дейди кутубхона директорининг ўринбосари Б. Қодиров.

Дарҳақиқат, бу ерда 3 миллиондан ортиқ китобга мўлжалланган 9 та китоб сақлаш хоналари, бирйўла 500 китобхонни ўз бағрига оладиган 4 та ўқув зали, дам олиш хоналари, ошхона, буфет ва бошқа замонавий техника воситалари китобхонлар хизматида бўлади. Барча хоналар ва ўқув залларида қишин-ёзин бир хил намлик ва иссиқликни таъминлаш учун махсус саноат кондиционерлари монтаж қилинган. Китоб сақлаш хоналарида эса чанг тортувчи қурилмалар ўрнатилган. Лойиҳачилар ва қурувчилар ўқув залларини ёруғ бўлишига алоҳида эътибор беришган.

Кутубхонада мажлислар, конференциялар ва виставкалар ўтказиш ҳам мумкин. Бу зиё чашмаси яқин кунлар ичида билимга чанқоқ кенг китобхонлар оммасига хизмат қила бошлайди.

Т. ЛУТФУЛЛАЕВ,
ишчи мухбирлар университетининг тингловчиси.

КОММУНИСТИК ШАХАР НОМИ УЧУН КУРАШАЕТГАНЛАР

ЧИРЧИҚ—2 МИНГИНЧИ ЙИЛДА

Республикамизнинг навқирон ва гўзал шаҳарларидан бири ҳисобланган социалистик Чирчиққа 1934 йилда асос солинган эди. Шу давр ичида у кичик посёлкадан йирик химия ва машинасозлик шаҳрига айланди. Республикада биринчилардан бўлиб бу ерда юксак коммунистик ва маданият шаҳри деган ном учун кураш бошланди.

Яна икки йилдан сўнг Чирчиқ ўзининг ярим асрлик юбилейини нишонлайди. Ана шу шонли санани муносиб кутиб олиш мақсадида ҳозир катта тайёргарлик ишлари олиб борилмоқда. Чирчиқнинг 50 йиллиги муносабати билан шаҳарнинг 2000-йилгача бўлган бош плани ишлаб чиқилди.

«Ташгенплан» илмий-текшириш институти томонидан тайёрланган истиқбол планига кўра, яқин келгусида шаҳар янада кенгайиб, гўзал қиёфа касб этади. Бу ерда янги архитектура ансамбллари қад кўтаради.

Шаҳардаги йирик корхоналар санитария-ҳимоя зоналари билан ўраб олинади. Бундай яшил майдон ва хиёбонлар ўз навбатида микроиқлим ҳосил қилади. Санитария ҳолатини тағин ҳам яхшилайди. Шу билан бирга кўп қаватли турар-жой бинолари қад кўтаради.

Шаҳарнинг композицион маркази бунёд этилади. Бу ерда маъмурий бинолар, марказий универмаг, меҳмонхона ва шу каби маданий-маиший объектлар қурилади.

Шаҳардан оқиб ўтаётган катта каналнинг қирғоқлари, ён-атрофлари ҳам ўзгача манзара касб этади. Шу яшил зоналардан бири болалар боғи бўлади. Канал қирғоғида эса қайиқ станцияси қурилиб, чўмилиш майдонлари ажратилади.

Истиқбол планида шаҳарда бунёд этиладиган яна қатор муҳим маданий-маиший объектлар ўз аксини топди.

А. АЛИЕВ.

Спорт

СПАРТАКИАДА ОДИМЛАРИ

Ўзбекистон XIX спартакиадаси тобора финиш чизиғига яқинлашмоқда. Куни кеча Самарқандда эшкак эшувчиларнинг беллашувларига старт берилди. Шу ой охирида Чирчиқ ва Тошкентда чавандозларнинг мусобақалари ўтгач, спартакиада байроғи туширилади. Шу кунларда эса сув полоси, шахмат, сузиш турлари бўйича беллашувлар давом этмоқда.

ТОШКЕНТЛИКЛАР ПЕШҚАДАМ

«ТЕКСТИЛЬШИК» спорт комплексида ватерполчиларнинг мусобақасида ғолибликка даъвогарлар маълум бўлди. Тошкент шаҳар спортчилари финалда Бухоро областининг командасини 15:2 ҳисобида, самарқандликларни эса 7:3 ҳисобида енгишиб, жадвални бошқариб боришмоқда.

НАТИЖАЛАР ЮҚОРИ

ТОШКЕНТЛИК Лариса Белоконь, Галина Новожилова ҳамда Марина Ларюхиналар Чирчиқ шаҳридаги янги сув ҳавзасида ўтказилаётган спартакиада мусобақаларида юқори натижаларга эришдилар. Л. Белоконь 100 метрга брасс усулида сузишда 1.14,8 секунд, Г. Новожилова 400 метрга эркин усулда сузишда 4.35,9 секунд ва М. Ларюхина 400 метрга комплекс усулида сузишда 5.14,9 секунд натижа кўрсатди. Бу учала кўрсаткичнинг ҳаммаси СССР спорт мастери нормативидан юқоридир.

ШАХМАТЧИЛАР БАҲСИ

ЯНГИЙЎЛДА спартакиада программаси асосида старт олган шахматчиларнинг икки турги ўйинларидан сўнг Самарқанд ва Бухоро области командалари 6,5 тадан очко тўплаб, олдинга ўтиб олдилар. Тошкент шаҳри ва пойтахт области командалари ҳисобида 6 тадан очко бор.

ФАРҒОНАЛИКЛАР ҒОЛИБ

ПИСКЕНТ. Бу ерда бир неча кун давомида миллий кураш бўйича мусобақалар бўлиб ўтди. Фарғоналиклар 126 очко тўплаб команда ҳисобида чемпион бўлишди. Тошкент шаҳар командаси иккинчи, Тошкент области полвонлари учинчи ўринни эгаллашди.

ЎРИНЛАР, ОЧКОЛАР

XIX спартакиаданинг ниҳоясига етган 34 туридан сўнг командаларнинг аҳволи қуйидагича:

Тошкент шаҳри	—5493 очко
Тошкент области	—3993 очко
Фарғона	—3206 очко
Самарқанд	—2992 очко
Андижон	—2746 очко
Бухоро	—1677 очко
Сирдарё	—1379 очко
Наманган	—1372 очко
Сурхондарё	—1295 очко
Қорақалпоғистон АССР	—992 очко
Жиззах	—961 очко
Хоразм	—574 очко
Қашқадарё	—391 очко.

ХАТЛАРДАН САТРЛАР

МУЗЕЙГА МУКОФОТ

Бир неча йилдан буён Янгийўл районидаги Ҳ. Турсунқулов номли колхозда табиат музейи ишлаб турибди. Музей раҳбари А. Одилов табиат ихлосмандлари билан ҳамкорликда 150 дан ортиқ ноёб экспонатлар тўплади. Улар СССР ва республика Қизил Китобига киритилган ўсимлик ва ҳайвонот дунёси намуналаридир. Табиат музейини 6 мингдан зиёд киши кўздан кечирди.

Табиат ихлосмандларининг ибратли ишлари муносиб тақдирланди. Музей республика табиатни муҳофаза қилиш жамиятининг дипломига сазовор бўлди.

Х. МИРЗАЕВ.

БЕПУЛ ЙЎЛЛАНМАЛАР

Оҳангарон районидаги Қорахитой қишлоғида 80 нафарга яқин Улуғ Ватан уруши қатнашчилари истиқомат қилишади. Ветеранлар қишлоқда уюштирилаётган барча ибратли тадбирларга бош-қош бўлишмоқда, ёшларни ҳарбий ватанпарварлик руҳида тарбиялаш ишига катта ҳисса қўшишмоқда. Ўз навбатида уларга муносиб тарзда иззат-ҳурмат кўрсатилаётир. Яқинда ветеранлардан А. Маҳмудов, М. Михайлов, Б. Деҳқонов ва бошқаларга «Чортоқ», «Ботаника» санаторийларига бепул йўлланмалар берилди.

Н. БОЗОРАЛИЕВ.

* * *

Шунингдек, редакциямизга Тошкент шаҳридан **Ў. Сониов, М. Тўйчиев,** Тошкент районидан **Т. Жўраев, Б. Досимов, И. Саримсоқов, Н. Пўлатов,** Ангрен шаҳридан **И. Аҳмедов,** Бекобод районидан **Ж. Бўронова,** Пискент районидан **Ш. Шоматова, И. Тошев,** Бўка районидан **Ю. Анорбоев,** Коммунистик районидан **И. Одилов** ўртоқлар ҳам турли мавзуларда хат-хабарлар йўллашган.

Редактор Н. НАСИМОВ.

Телевидение

БУГУН

МТ-I. 9.00 — Время. 9.40 — «Горнчилар, қаердасиз!». 10.25 — «Нон таъми». Кўп серияли бадиий фильм. 3-фильм. «Нон ва одамлар». 11.55 — Ишлаб чиқариш гимнастикаси. 12.25 ва 15.00 — Янгиликлар. 15.20 — СССР ташкил топганлигининг 60 йиллигига. «Ягона оилада». Телевизион ҳужжатли фильмлар программаси: «Альметьевск» (Қозон). «Рус тили дарси» (Вильнюс). 16.00 — «Орлёнок» телестудиясининг концерт зали. 17.05 — Оталар ерида. «СССР халқ ўқитувчилари» туркумидан Воронеж область қишлоқ мактабининг директори А. М. Иванов ҳақида телевизион очерк. СССР Маориф министри М. А. Прокофьевнинг кириш сўзи билан бошланади. 18.05 — Шахмат мактаби. Бошловчилар учун. 18.35 — «Миллионлар ленинча университети». 19.05 — «Мартишкага салом». Мультфильм. 19.15 — «Дунё воқеалари». 19.30 — «Ҳамдўстлик» телевизион журнал. 20.15 — «Нон таъми». Кўп серияли бадиий фильм. 4-фильм. «Ватан нони». 21.30 — «Время». 22.05— Спорт гимнастикаси бўйича СССР кубоги. Ленинграддан олиб кўрсатилади. 23.20 — «Ажойиботлар ери». Қозогистон табиати ҳақида телевизион ҳужжатли фильм.

МТ-II. 9.00—Эрталабки гимнастика. 9.20—«Қишлоқ хўжалиги» киножурнали. 9.35 ва 13.25—Оналар мактаби. 10.05 ва 12.20—Испан тили. 10.35 ва 13.55 — О. Бергольц поэзияси. 11.15 — Уйғониш даври санъати. 5-кўрсатув. 11.55 — Зоология. Ҳайвонот оламининг ривожланиши. 12.50 — В. Шекспир. «Гамлет». 14.35 — «Ҳунар-техника билим юртларида нимага ва қандай қилиб ўргатишади?». 15.05 — «Шаҳар узра қушлар». Бадиий фильм. (субтитр билан). 16.20 ва 18.30 — Янгиликлар. 18.45 — В. Моцарт. Фортепьяно ва оркестр ижроси учун концерт. 19.15 —«Қишлоқ янгиликлари». 20.30 — «Тунингиз хайрли бўлсин, кичкинтойлар». 20.45 — СССР халқ артисти Б. Руденко ва Халқаро конкурслар лауреати Л. Тимофеева концерти. 21.30 — «Время». 22.05 — «Шахсан маълум». Бадиий фильм.

ЎзТВ-I. 11.25 — Кўрсатувлар программаси. 11.30 — К. Паустовский туғилган куннинг 90 йиллигига. «Жулдир шинелли чол». Телевизион бадиий фильм. (рус.). 12.10 — Т. Миннуллин. «Ой бўлмаса, юлдуз бор». Телеспектакль. 2-қисм. 18.00 — Кўрсатувлар программаси. 18.05 — «Деярли рўйи-рост воқеа». Мультфильм. 18.15 — «Ёшлик» студияси кўрсатади. «Интернационал дўстлик клуби». 18.45 — СССР ташкил топганлигининг 60 йиллигига. «Ватаним менинг тақдиримда». Ўзбекистон ССР Олий Советининг депутати, Бухоро тўқимачилик комбинатининг йигирувчиси Б. Исматова ҳақида телеочерк. 19.00 — «Суратга олиш майдонидан репортаж». Кинорежиссёр К. Ёрматов ҳақида ҳужжатли фильм. 19.20 — СССР прокуратурасининг 60 йиллигига. Республика прокурори Н. Б. Бўрихўжаев сўзи. (рус.). 19.30 — «Ахборот» (рус.). 19.45 — «Ватаним бўёқлари». Рассом Рўзи Чориев. 20.20 — «Пилла-бойлигимиз». 20.30 — «Ахборот». 20.50 — «Рақс гулшанида». Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган артист М. Эргашева рақсга тушади. 21.30 — Москва. Время. 22.05 — «Озод Ватанимиз, ортсин шон-шуҳратинг!». СССР ташкил топганлигининг 60 йиллигига бағишланган иттифоқдош республикалар телевизион фестивали. Эстония телевидениесининг программаси. Кўрсатув тугагач — Янгиликлар.

ЎзТВ-II. 17.45 — Кўрсатувлар программаси. 17.50 — Абитуриентлар учун Она тили. 18.20 — Реклама. 18.30 — «Китоб — дўстларимиз». (рус.). 19.00 — «Марҳабо, Май». Мусиқали программа (1 Майдаги кўрсатув такрорланади). 20.00 — Янгиликлар. 20.20 — Сиртдан ўқиётган студентлар учун. Назарий механика. 21.20 — «Шарқ фантазияси». Ҳужжатли фильм. («Ўзбектелефильм»). 21.30 — МТ-II.

ТЕАТР

ҲАМЗА НОМЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК ДРАМА ТЕАТРИДА — 27/V да **Гурунг,** 28/V да **Келинлар қўзғолони,** (15.00). **Гурунг** (19.30). 29/V да **Ҳар тўкисда бир айб.**

БИЗНИНГ АДРЕС: 700000, Тошкент—П, ЛЕНИН кўчаси, 41.

Телефонлар: редактор ўринбосарлари—335885, 325747, 337916, 325748; масъул секретарь — 334808, 325353; секретариат — 325750. БЎЛИМЛАР: хатлар ва оммавий ишлар; фельетонлар—334048; 325354, партия турмуши — 325778; пропаганда — 325645; саноат, капитал қурилиш ва транспорт—325749; қишлоқ хўжалиги—325647; адабиёт ва санъат—325767; совет қурилиши—325645; ахборот, спорт ва ҳарбий ватанпарварлик—325733; фан, маданият ва олий ўқув юртлари—325553; фотомухбир—325894.

Р. 07242. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси. Тошкент шаҳри. ИНДЕКС 64684. А. 1613.